

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
Факультет гуманітарних наук
Кафедра української мови

Кваліфікаційна робота
освітній ступінь — магістр

на тему: «ПРОЦЕСИ ДЕКОМУНІЗАЦІЇ В МОВНОМУ ЛАНДШАФТІ
МІСТ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ»

Виконала: студентка 2-го р. н.
напряму підготовки
035.01 Філологія
Освітньо-наукова програма:
Філологія. Теорія, історія української
мови та компаративістика
Стеценко Анастасія Юріївна

Керівник: Масенко Л. Т.
д. філол. наук, професор

Рецензент _____

Кваліфікаційна робота захищена
з оцінкою «_____»

Секретар ЕК _____
«__» _____ 20__ р.

Київ — 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. Теоретичні засади й орієнтири в дослідженні сучасного міського простору.....	6
1.1 Проблеми класифікації топонімів.....	6
1.2 Принципи номінації географічних об'єктів в контексті декомунізації населених пунктів України.....	17
РОЗДІЛ II. Перейменувальні процеси лінійних об'єктів Миколаєва.....	29
2.1 Принципи систематизації перейменованих годонімів Миколаєва	29
2.2 Лексико-семантичні та структурні особливості відтопонімічних годонімів.....	32
2.3 Лексико-семантичні та структурні особливості відантропонімічних годонімів.....	37
2.4 Лексико-семантичні та структурні особливості інших видів годонімів.....	41
РОЗДІЛ III. Перейменувальні процеси лінійних об'єктів інших міст Миколаївської області.....	47
3.1 Класифікація перейменованих годонімів Вознесенська та Первомайська.....	47
3.2 Класифікація перейменованих годонімів Южноукраїнська, Снігурівки та Очакова.....	60
3.3 Класифікація перейменованих годонімів Нового Буга, Нової Одеси, Баштанки.....	67
РЕКОМЕНДАЦІЇ зі здійснення подальшого перейменування годонімів..	80
ВИСНОВКИ.....	83
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	85
ДОДАТКИ.....	96

ВСТУП

Декларування своїх цінностей та ідеалів через назви географічних об'єктів — досить поширене явище для більшості держав світу. Номінація географічних об'єктів на честь видатних історичних подій або діячів — це важливий елемент впливу на громадян країни. Через назви топонімічних об'єктів формується ідея української національної держави. Нерідко назви топонімів вважають національним надбанням, оскільки вони відбивають особливості культурного розвитку держави в різний час та відбивають різні культурно-історичні епохи розвитку суспільства.

Оскільки Україна є постколоніальною державою і більшу частину існування фактично перебувала в залежності від авторитарних режимів, то отримала значну частину топонімів, номінованих на честь ідеологів тоталітаризму, вождів революції, ініціаторів масових вбивств українського народу. Особливо відчутний вплив найменувань радянської доби зазнали південні та східні регіони України, де розвиток культури та науки значно поступався Львову чи Києву. Якщо у західних регіонах України більшість перейменувань відбулися ще в перші роки Незалежності, то в південно-східних регіонах України цей процес триває і нині. Після здобуття Україною незалежності радянські топоніми міст Миколаївської області, за винятком кількох об'єктів Миколаєва, що були перейменованих у 1996 р. Загалом, станом на лютий 2016 року в різних містах Миколаївської області від 7 до 28 % лінійних об'єктів підлягали перейменуванню.

Оскільки процес декомунізація розпочалася у 2015 р., а перейменувальні процеси тривають і досі, ця тема є актуальною для аналізу. Дослідження з аналізу процесів перейменування в ході декомунізації були здійснені Г. Гримашевич, яка проаналізувала годонімічний ландшафт Житомира та області [12], А. Титаренко дослідила особливості топонімічного ландшафту Кривого Рогу [77; 78], здійсненого внаслідок декомунізації, С. Немировська — Чернігова [50]. З культурно-історичного, політологічного та частково лінгвістичного боків тема перейменування в контексті політики декомунізації досліджена Л. Белеєм

[1], В. Цибою [88], В. В'ятровичем [6; 91], О. Гнатюком [93], О. Гриценком [13], І. Гиричем [10]. Теорія топонімів в українському та іноземному мовознавстві проаналізована досить ґрунтовно. Основними джерелами стали праці Ю. Карпенка [25; 26; 27; 28; 37; 79], В. Лучика [40; 41; 42], Л. Масенко [46], Е. Мурзаєва [48; 49], Н. Подольської [60], Т. Гаврилової, З. Денисенко [72], А. Суперанської [75], С. Вербичем [3]. На вищезазначених лінгвістів ми й спираємося у своєму дослідженні.

Мета роботи: дослідити особливості сформованого внаслідок процесу декомунізації топонімічного ландшафту міст Миколаївської області.

Досягнення мети передбачає виконання **таких завдань**:

- схарактеризувати поняття годоніма та його співвіднесеність з поняттями урбаноніма, топоніма;
- розглянути історію перейменувань в Україні, детально дослідити процеси перейменування в ході декомунізації;
- класифікувати усі годоніми Миколаєва за структурним та лексико-семантичним критерієм;
- класифікувати усі годоніми інших міст Миколаївської області за структурним та лексико-семантичним критерієм;
- виокремити основні закономірності перейменованих годонімів міст Миколаївської області;
- сформулювати рекомендації для подальшого перейменування об'єктів топоніміки.

Об'єкт дослідження: мікротопонімія міст Миколаївської області.

Предмет дослідження: годоніми міст Миколаївської області, перейменовані в процесі декомунізації.

Методи дослідження: порівняльно-історичний, культурно-історичний, лінгвостатистичний, лінгвогеографічний.

Наукова новизна полягає в дослідженні назв лінійних об'єктів міст Миколаївської області з погляду лексико-семантичного та структурного критеріїв. Було вперше опрацьовано усі перейменовані годоніми міських

населених пунктів Миколаївщини та розроблено рекомендації для подальшого оновлення топонімічного ландшафту регіону.

Матеріалом для дослідження слугували 443 назви лінійних об'єктів дев'яти міст Миколаївської області.

Практичне значення дослідження. Результати наукової роботи можуть бути використані в курсі соціолінгвістики, топоніміки, ономастики. Зібраний матеріал допоможе простежити динаміку перейменувальних процесів в Україні впродовж 1991–2021 рр., дасть змогу зрозуміти основні тенденції до перейменування лінійних об'єктів в державі загалом та Миколаївській області зокрема.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, рекомендацій, висновків, списку використаних джерел, додатків.

РОЗДІЛ I Теоретичні засади й сучасні орієнтири в дослідженні міського простору

1.1. Проблеми класифікації топонімів

Е. Мурзаєв вважає, що на початкових етапах цивілізації давні греки вже робили спроби тлумачити походження географічних назв [48, с. 8]. Арабський вчений Абу Рейхан аль-Біруні в XI ст. намагався пояснити вплив колонізаторів на топонімічні об'єкти певної місцевості. Він доводив, що зі зміною назви трансформується свідомість колонізованих народів [86, с. 116]. Проте, до кінця XVIII ст. науки, яка б досліджувала такі зміни, не було.

Перші спроби детально описати географічні назви на території Росії були здійснені істориками В. Татищевим та В. Тредьяковським. Попри це, як зазначає Є. Поспелов, походження багатьох назв географічних об'єктів, які пропонували дослідники, не були аргументованими і не витримували критики з боку мовознавців [61, с. 96]. До того ж на думку Є. Поспелова, впродовж XVIII–XIX ст. географічні назви аналізували лише з історичного та географічного боку і не брали до уваги лінгвістичного аналізу. Проте, водночас за цей час було зібрано достатньо фактичного матеріалу і виявлені певні тенденції в найменуваннях топонімів [Там само, с. 102]. Схожого погляду дотримується і Н. Подольська. Вона переконана, що попри ґрунтовні дослідження топонімії Середньої Азії В. Бартольдом та В. Радловим, Криму, Сибіру, Чорноморського узбережжя Кавказу — Н. Марром, термінологічної бази топоніміки не було сформовано до 60–70-х рр. XX ст. У цей період ономастику загалом та топоніміку зокрема все ще зараховували до периферійних наук. Так, у «Словнику лінгвістичних термінів» О. Ахматової з 7000 найменувань тільки 20 є дотичними до ономастики [60, с. 5].

М. Худаш, М. Демчук вважають, що твердження Н. Подольської можна застосувати й до української топоніміки. Вони доводять, що українські назви географічних об'єктів аналізували дуже слабко. На початок 90-их рр., вказують науковці, мовознавчих праць, присвячених цій темі, було небагато. Водночас лінгвісти відзначають, що давньоруська ойконімна спадщина розглянута і

описана досить широко, тому варто зосереджувати увагу на пізніших періодах й відходити від досліджень суто назв населених пунктів [87, с. 3]. Проте, проблема авторів праці «Походження українських карпатських і прикарпатських назв населених пунктів (відантропонімі утворення)» у тому, що вони не вказують, якою класифікацію послуговуються, коли обґрунтовують важливість дослідження вужчих тем ономастики. Дослідники визнають, що досі ми маємо багато суперечливих моментів «у *принципах стратифікації ойконімів і топонімів в цілому*» [87, с. 6].

В Лучик вказує, що в Україні топоніміка почала розвиватися у II пол. XIX — I пол. XX ст., коли походження і функціонування назв географічних об'єктів описували, зважаючи на їхній зв'язок з історичними подіями, які відбувалися на території України [19, с. 124]. З 60-х рр. XX ст. топоніміка почала розвиватися як галузь мовознавчих дисциплін. Поштовхом для дослідження топоніміки стала підготовка «Гідронімічного атласу України» за редакцією К. Цілуйка [19, с. 124; 42, с. 22]. До початку XXI ст. виокремилися кілька топонімічних шкіл:

- кийвська (І. Желєзняк, А. Корепанова, Л. Масенко, А. Непокупний, В. Німчук, О. Стрижак, К. Цілуйко);
- одеська (Ю. Карпенко);
- донецька (Є. Отін);
- львівська (М. Худаш, на основі праць С. Грабця, Я.-Б. Рудницького, З. Штібера);
- ужгородська (К. Галас, П. Чучка) [19, с. 124].

Ю. Карпенко, окрім того, що розвивав топонімічні дослідження на базі філологічного факультету Одеського педагогічного університету, вивчив і детально описав топонімію Буковини. Окрім розгляду регіональних найменувань географічних об'єктів, мовознавець звернув велику увагу на теорію та методологію топонімічних досліджень, а також місце топоніміки серед інших лінгвістичних дисциплін та топонімії в межах лексикології

української мови. Науковець простежив топонімічні варіанти та взаємодію географічних термінів з власними назвами [25; 26; 27; 28].

Т. Гаврилова та З. Денисенко упорядкували «Словник мікротопонімії Черкащини», зважаючи на ономастичний та діалектологічний аспекти дослідження [72].

В. Лучик здійснив ґрунтовний аналіз автохтонних гідронімів Середнього Дніпро-Бузького межиріччя, зокрема, їхньої етимології, а також розробив доповнив теоретичну базу топоніміки [41]. Топонімію Дніпро-Бузького межиріччя опрацював і В. Лобода в однойменній праці. Він звернув увагу не тільки на походження власних назв географічних об'єктів, а й пізніший їхній розвиток і зв'язок з позамовними факторами [38].

Я. Пура дослідив походження власних географічних назв Острозького району Рівненської області та прізвищ людей, як проживали на цій території [63].

У Дніпрі дослідженнями з топоніміки займався І. Сухолін, у Глухові — В. Горпинич, в Запоріжжі — О. Волок, В. Фоменко, у Луцьку — В. Покальчук [49, с. 66].

За визначенням «Енциклопедії української мови», топонім — це *«власна назва будь-якого географічного об'єкта»* [83, с. 690]. Такого ж погляду дотримується і Н. Подольська, Ю. Карпенко та А. Суперанська [25, с. 9; 26, с. 4; 60, с. 135; 75, с. 21]. Такими географічними об'єктами можуть бути гори, річки, ліси, міста, вулиці, внутрішньоміські об'єкти, шляхи сполучення, великі незаселені об'єкти тощо. В. Лучик, хоча й підтримує первісне визначення топоніму, але додає, що часто це поняття вживають у значенні назви географічного об'єкта суші як антонім до поняття «гідроніму», що позначає усі найменування водних об'єктів, а самі топоніми поділяють на 2 підкатегорії: гіпероніми та гіпоніми [42, с. 22].

Залежно від величини і значення топонімів їх поділяють на мікротопоніми і макротопоніми [19, с. 125] або на гіпероніми та гіпоніми [42, с. 22]. На позначення макротопонімів Т. Гаврилова, З. Денисенко вживають термін

пропріатив [72, с. 3], хоча за визначенням Н. Подольської пропріатив означає ширше поняття — власне онім [60, с. 118], не ототожнюється з топонімами, бо включає їх в себе. у «Словнику мікротопонії Черкащини» під терміном «мікротопонім» автори мають на увазі *«найменування найширшого кола об'єктів фізичної географії, а також власні назви невеликих населених пунктів та їх частин»* [72, с. 3]. А. Суперанська оперує терміном «мікротопоніми», який вживає на позначення невеликих незаселених об'єктів [75, с. 6].

Як бачимо, поділ топонімів залежно від їхньої величини і значення на мікро- та макротопоніми і не знаходить підтримки багатьох вчених [74, с. 8].

Топоніми знаходяться в постійній взаємодії з міжмовними факторами, зокрема соціально-політичними, культурними. До того ж як зазначають упорядники «Енциклопедії української мови», досить важливим чинником формування топонімії є мода у мові [83, с. 690].

Що в «Енциклопедії української мови», що у «Словнику російської ономастичної термінології» здійснено розмежування топонімії і топоніміки. Так, топоніміка, за визначенням праці Н. Подольської — один із розділів ономастики, який вивчає топоніми, закономірності їхнього виникнення, розвитку і функціонування [60, с. 143]. Топонімією названо сукупність всіх топонімів в цілому або на певній території [19, с. 151].

Топоніміка перебуває на перетині трьох дисциплін: лінгвістики, історії, географії. Т. Гаврилова, З. Денисенко вказують, що важливо в топонімічній дослідженні включати діалектологічні розвідки для глибшого етимологічного аналізу назв географічних об'єктів [72, с. 4]. А. Суперанська доводить, що топонімія перебуває у тісному зв'язку з антропонімією (вивчає імена та прізвища людей), зоонімією (описує назви та клички тварин) [75, с. 4]. Найважливішими завданнями топоніміки, за переконанням В. Лучика, є з'ясування місця *«прабатьківщини слов'ян»*, дослідження походження назв, етногенетичних особливостей народу [19, с. 125; 82, с. 690]. Проте у нашій роботі ми зосереджуємося не стільки на етногенетичних особливостях

українців, стільки на мотивації перейменувань географічних об'єктів Миколаєва в межах політики декомунізації.

Досліджуючи топонімію, зокрема годонімію ландшафту, варто зважати також на моду в мові. Моду в мові аналізують з в категоріях сучасності, культурності, естетичності, які навряд чи можна назвати лінгвістичними. Попри те, що теорія моди в мові є не надто дослідженою, вчені виділяють кілька джерел, які її формують:

1. категорії людей, яких суспільство вважає престижними за певним критерієм, наприклад за приналежністю до центру/периферії, міста/села, соціально-культурної еліти/народу тощо;

2. мовці, які свідомо намагаються вказувати на те, що вони є виразниками певного явища, яке варто утвердити у мові;

3. представники нижчих прошарків населення, які діють в категорії «бути не таким як інші». Таким чином формується, зокрема, молодіжний жаргон [83, с. 366].

М. Худаш та М. Демчук вказують, що однією з найбільших проблем топоніміки є відсутність загальноприйнятої класифікації назв географічних об'єктів [87, с. 6]. Їхню сукупність вчені також називають географічною номенклатурою [75, с. 3]. А. Суперанська вказує на такі її особливості:

- неоднорідність і різний час виникнення термінів або їхніх складових;
- особливе положення в мові;
- надмірне намагання зберегти номенклатурні одиниці;
- періодичні перегляди поняттєвого апарату [75, с. 6].

А. Титаренко вважає, що лінгвісти послуговуються трьома основними критеріями класифікації топонімів:

- лексико-семантичним;
- морфолого-словотвірним;
- бінарним (лексико-семантичним і словотвірним) [77, с. 173].

Дослідниця критикує морфолого-словотвірний принцип класифікації топонімів, який запропонували М. Марр та Р. Траутман. Його суть полягала у поділі назв географічних об'єктів на 2 категорії: «*топоніми, в основі яких наявна власна назва (ім'я, прізвище, прізвисько людини)*» та «*топоніми, в основу яких покладено загальноживану лексику*» [77, с. 173].

Класифікацію Ю. Карпенка мовознавця вважає повнішою. Так, український лінгвіст виокремлює 4 різновиди топонімів:

- топоніми, утворені через загальні географічні назви чи ознаки певних місць та «*власне географічні назви*»;
- топоніми, в основі яких антропонімічні, етнічні чи інші назви людей;
- топоніми, сформовані через найменування певних предметів або явищ культури;
- топоніми, походження яких важко з'ясувати [77, с. 174].

А. Титаренко переконана, що основною перевагою поділу Ю. Карпенка є те, що дослідник взяв до уваги не тільки структурно-лінгвістичний принцип, а й тематичний [77, с. 174]. Класифікацією Ю. Карпенка ми, зокрема, послуговуємося, аналізуючи топонімічний простір Миколаєва, у III розділі нашого дослідження.

А. Суперанська виділяє такі різновиди найменувань географічних об'єктів:

- ойконіми — назви населених пунктів;
- гідроніми — назви водних об'єктів;
- ороніми — назви гір;
- урбаноніми — назви внутрішньоміських об'єктів;
- годоніми — назви вулиць;
- агороніми — назви площ;
- дромоніми — назви шляхів сполучення [75, с. 6].

Н. Подольська у «Словнику російської ономастичної термінології» поділяє топоніми за типологічним критерієм на такі види:

1. Ороніми — найменування географічних об'єктів, пов'язаних з рельєфом земної кори [60, с. 104–105]. Наприклад, *Говерла, Чорногірський хребет*.

2. Хороніми — власні назви будь-якої території [60, с. 160]:

- природні хороніми [60, с. 160–161] — позначають об'єкти природно-ландшафтного районування. Наприклад, *Причорномор'я, Крим, пустеля Олешківські піски*;

- адміністративні хороніми — співвідносяться з адміністративними одиницями держави [60, с. 160]. Наприклад, *Україна, Вінницька область, Уманський район*;

3. Урбаноніми — власні назви внутрішньоміських топографічних об'єктів [60, с. 154];

- агороніми — назви міських площ. Наприклад, *Контрактова площа, майдан Незалежності, Куликове поле* [60, с. 27];

- міські хороніми — найменування певної частини міста: району, парку, цвинтаря [60, с. 160]. Наприклад, *Бортничі, Солом'янський район, Лук'янівський цвинтар*;

- годоніми — назви лінійних об'єктів міста: вулиць, провулків, проспектів, шосе [60, с. 50–51]. Наприклад, *вулиця Велика Васильківська, Броварський проспект, Обухівське шосе*;

4. Дромоніми — назви будь-яких шляхів сполучення: наземних, водних, підземних, повітряних [60, с. 57]. Наприклад, *Шлях із варягів у греки, нафтопровід «Дружба»*.

5. Ойконіми — назви населених пунктів [60, с. 93]:

- комоніми [60, с. 66] — назви сільських поселень. Наприклад, *село Гребінки, село Петропавлівська Борщагівка*;

- астіоніми [60, с. 39] — назви міський населених пунктів. Наприклад, *місто Київ, місто Жмеринка, місто Вишневе*.

6. Гідроніми — найменування будь-яких водних об'єктів [60, с. 46–47]:

- потамоніми — назви річок [60, с. 112]. Наприклад, *річка Дніпро, річка Західний Буг*;
  - лімноніми — назви озер, ставків [60, с. 69]. Наприклад, *озеро Світязь, Осташівський став*;
  - океаноніми — найменування океанів та їхніх частин: проток, заток, течій, западин [60, с. 93]. Наприклад, *Атлантичний океан, Керченська протока, Арабатська затока*;
  - пелагоніми — назви морів [60, с. 108]: *Чорне море, Адріатичне море*;
  - гелоніми — найменування болота чи заболоченої місцевості [60, с. 43–44]. Наприклад, *болото Мартиненкове, Замглайська болотна система*.
7. Агрооніми — назви урочищ [60, с. 27]. Наприклад, *урочище Бабин Яр, урочище Сокл.*
8. Дрімоніми — найменування будь-якої лісової місцевості [60, с. 56]: лісу чи його частин, бору, гаю. Наприклад, *Зелений Бір, Кирилівський гай, Микільський ліс.*

Попри те, що класифікація топонімів Н. Подольської є досить повною, дослідниця не врахувала кілька важливих особливостей гідронімів. Так, назви заток і проток можуть стосуватися як океанонімів, якщо вони є частиною океану, так і пелагонімів — морів. Також лінгвістка послуговується терміном хоронім, який зараховує і до виду топонімів, так і до підвиду урбанонімів. А. Титаренко не погоджується з класифікацією Н. Подольської в тому, що остання не зараховує назви будівель і споруд до групи урбанонімів. Лінгвістка додає до класифікації Н. Подольської фірмоніми та ергоніми — назви адміністративних споруд, фабрик, заводів, що виконують «*адресно-інформаційну функцію та маркувально-диференційну*» функції [77, с. 177]. Вона вважає, що саме на прикладі таких об'єктів можна найповніше простежити соціально-політичні та соціокультурні зміни. Проте, М. Торчинський вважає цілком виправданим той факт, що Н. Подольська не виділяє назви споруд і будівель як окремий вид урбанонімів, оскільки їх варто зараховувати до прагматонімів (ергонімів), на

протипагу до найменувань просторових об'єктів [80, с. 166]. Для нашого дослідження принципи класифікації просторових об'єктів не ключовими, оскільки у роботі ми не вдаємося до поділу і характеристики всього топонімічного простору Миколаєва, а зосереджуємо увагу лише на годонімах. Таким чином, варто зауважити, що той поділ урбанонімів, який запропонувала Н. Подольська у «Словнику російської ономастичної термінології», є цілком логічним і виправданим.

А. Титаренко у статті «Місце урбанонімів у загальній класифікації онімів» виділяє 2 ключових критерії класифікації урбанонімів. По-перше, вважає дослідниця, варто інтерпретувати урбанонімний простір як продукт культурно-історичних впливів держави [77, с. 179]. М. Торчинський зауважує, що особливою рисою урбанонімів є репрезентація *«культурно-історичної сутності населеного пункту, де вони вживаються»* [80, с. 166]. В. Іванов переконаний, що на прикладі внутрішньоміських об'єктів можна найкраще проаналізувати різні історичні пласти [73, с. 3]. Таким чином, А. Титаренко бере до уваги тематичний критерій. По-друге — як простір, який має свої внутрішньолінгвістичні принципи [77, с. 179] і фактично аналізує зі структурно-семантичного боку.

Таким чином, за першим принципом лінгвістка ділить урбаноніми на такі підвиди:

- ті, що названі на честь відомих історичних постатей;
- ті, що розвинулися під впливом об'єктів, які знаходяться поруч з ними;
- ті, що уособлюють географічні, історичні, етнічні, соціальні або інші особливості певного об'єкта;
- ті, що відображають певні економічні або соціальні риси розвитку міста;
- ті, що названі за географічним критерієм номінації;
- іншомовного походження [77, с. 180].

За другим принципом А. Титаренко поділяє урбаноніми на мотивовані:

- антропонімами;
- топонімами;
- гідронімами;
- ойконімами;
- іншомовними одиницями [77, с. 180].

Наразі дуже важливою причиною дослідження топонімів, зокрема, урбанонімів, є відновлення первісних історичних назв, які були штучно замінені на ідеологічно марковані за період радянської влади в Україні [19, с. 125]. Формування урбанонімів, на думку А. Титаренко, відображає соціокультурні ті ідеологічні особливості соціуму [77, с. 171], а провідною їхньою функцією є утилітарна [77, с. 179]. Цього ж погляду дотримується і В. Лучик, вважаючи, що найменш стійкими об'єктами є урбаноніми, *«на відміну від топонімів, які називали природні географічні об'єкти (гідронімів, оронімів, дрімонімів)»* [19, с. 125].

У дисертації «Урбанонімія Кривого Рогу: структура, семантика, функціонування» А. Титаренко подає власну класифікацію годонімів. Дослідниця поділяє їх на годоніми, що зображають об'єкти живої та неживої природи. Останні передусім пов'язані з естетичною семантикою. В їхній основі — флоризми і фаунізми. До класу об'єктів живої природи лінгвістка включає назви вулиць, провулків з глорифікаційною та меморіальною семантикою. В межах першої групи дослідниця виділяє так підвиди:

1. Назви об'єктів на честь закордонних діячів:

- мистецтва;
- науки.

2. Назви об'єктів на честь діячів культури та мистецтва всеукраїнського значення.

3. Назви об'єктів та на честь діячів та подій локального значення:

- місцевих діячів політичної та громадської сфери;
- діячів мистецтва;

- *«місцевих героїв-підпільників, народних месників та визволителів міста»;*
- відомих діячів у гірничопромисловій галузі;
- *«представників правоохоронних органів, які сприяли утвердженню закону або загинули під час виконання службового обов'язку»* [77, с. 8–9].

У нашому дослідженні ми спираємося головним чином на класифікації годонімів, запропоновані А. Титаренко. Проте не беремо до уваги один з підвидів найменувань об'єктів живого світу, який стосується фахівців в гірничодобувній промисловості, натомість додаємо власні — назви годонімів, присвячені представникам інженерної галузі (зокрема ракето-, мосто-, суднобудуванню), спортсменам, військовим, благодійникам, військовим, лікарям, історикам та археологам. Також повністю відкидаємо найменування вулиць, мотивованих іменами діячів радянського підпільного руху та інших радянської партійної номенклатури, оскільки політика декомунізації передбачає деномінацію об'єктів, названих на честь вищезазначених постатей [74, с. 15]

Л. Подберьозкіна переконана, що серед усіх різновидів топонімів саме на годоніми держава здійснює найбільший вплив, оскільки вони відіграють найбільше значення у громадському просторі населеного пункту. На її думку, назви вулиць, провулків, проспектів, набережних та інших лінійних об'єктів є засобом внутрішньої та зовнішньої політики держави [90] і є своєрідними «маркерами епохи» [73, с. 63].

Отже, ми проаналізували поняття топоніма, схарактеризували його зв'язок з поняттями урбаноніма, годоніма, розглянули різні класифікації топонімів. Ми визначили, що у II та III розділах послуговуватимемося здебільшого лексико-семантичною класифікацією Н. Подольської. Проте також беремо до уваги той поділ, який запропонуувала А. Титаренко. Зокрема, що стосується дослідження структурних формул аналізованих об'єктів.

1.2. Принципи номінації географічних об'єктів в контексті декомунізації населених пунктів України

Номінація географічних об'єктів, за Е. Мурзаєвим, відбувається насамперед за певною унікальною рисою, яким цей об'єкт відрізняється від іншого. Так, якщо озеро має видовжену форму, то його швидше за все можуть назвати Довгим. За таким принципом утворені населені пункти, на кшталт, Приозерного, Рибачого, Приморського [48, с. 21]. На його думку, принципи номінації географічних об'єктів можуть відрізнятися не тільки в межах держави, а й області чи району. Попри цей факт, дослідник визнає, що такі назви географічних об'єктів, як: *Первомайське, Октябрське, Ленінське* є часто повторювані навіть в одній адміністративній одиниці [48, с. 23–24]. Причин таких збігів науковець не пояснює, тому що не враховує позамовних чинників, проте можемо припускати, що ця особливість номінації пов'язана з ідеологічним впливом СРСР.

Мовознавець В. Лучик переконаний, що при перейменуванні варто керуватися такими критеріями:

1. Першочергове відновлення природних назв. Наприклад, зміна назви географічного об'єкта Української Радянської Соціалістичної Республіки на Україну є за цим критерієм виправданою.

2. Повернення історичних назв топонімам, які були замінені ідеологічно маркованими.

3. Встановлення оновлених назв має бути законодавчо обґрунтованим.

4. Врахування світового досвіду, соціологічних опитувань та віку топонімічних ландшафтів (*«за старими об'єктами зберігати історичні назви, нові назви — новим об'єктам»*).

5. Втілення регіональних особливостей у перейменованих об'єктах [41, с. 29-30].

На нашу думку, критерії зміни топонімічних назв об'єктів, які запропонував В. Лучик, є досить ґрунтовні. Ми погоджуємося з твердженням про першочергове повернення історичних назв та втілення регіональних

особливостей у новоназваних об'єктах. Проте не зовсім розуміємо, чи науковець використав поняття «природних назв» як синонім до історичних назв, чи мав на увазі щось інше. Попри те, що він докладно не пояснює різниці між природними та історичними назвами та не розкриває поняття старих і нових топонімічних об'єктів, ми вважаємо принципи В. Лучика виправданими для частини топонімічних і, зокрема, годонімів.

До того ж професор В. Лучик обстоює ідею називати топонімічні об'єкти тільки один раз. Тільки тоді, за його переконанням, топонім може стати повноцінним онімним концептом [41, с. 29]. На його думку, деномінація об'єктів ніколи не є виправданою, оскільки завжди є штучною, бо базована переважно на ідеологічних чинниках. Так, *місто Кіровоград* названо на честь радянського політичного діяча, одного з організаторів та виконавців масових політичних репресій в СРСР С. Кірова, який не мав жодного стосунку до населеного пункту [42, с. 29, 74]. Цим самим він підтверджує свою позицію про потрібність номінації топонімів за географічним чинником.

Л. Белей переконаний, що під час перейменування варто уникати, так званих, глорифікованих найменувань. Тобто таких, що названі на честь відомих людей (мають антропонімічну мотивацію). Натомість більше зважати на особливості об'єктів, що знаходяться поблизу годонімів, риси ландшафту чи номінувати через заняття місцевих мешканців, що проживали на конкретній території [1]. На нашу думку, такий критерій номінації не є виправданим, оскільки нівелювання відантропонімічних найменувань лише шкодить процесу творення національної ідеї. Цю тезу також підтримує О. Гнатюк. На його думку, підбір нейтральних назв, а, відповідно й тих, що безпосередньо пов'язані з іменами відомих діячів (наприклад, у сфері культури, мистецтва, історичних діячів, що сприяли державотворенню) призводить «сприйняття сучасного українського політичного режиму як тимчасового» [93, с. 127].

Прихильником залучення відантропонімічних найменувань до топонімічного простору населених пунктів виступає й В. В'ятрович. Науковець вважає, що топоніми увиразнюють важливі для міста чи країни події чи діячів.

Так, столиця Сполучених Штатів Америки названа не на честь короля Георга III, який стояв на заваді незалежності країни, а Джорджа Вашингтона, який її відстоював. У багатьох американських містах є вулиця Авраама Лінкольна як пам'ять про президента, за часи правління якого утвердилася боротьба проти рабства та розпочалася модернізація Півдня [91, с. 17]. Можемо зробити висновок, що за В. В'ятровичем не лише відантропонімічна мотивація топонімів є виправданою, а й мотивація різними історичними подіями та явищами, характерними для певної місцевості або регіону. Проте, на відміну від В. Лучика, В. В'ятрович не бере до уваги важливість відновлення історичних назв топонімів.

Фактично Г. Смолицька та М. Гобачевський усі вищевказані принципи поєднали. Дослідники переконані, що передусім варто залишати старі (тобто історичні) назви, оскільки вони відіграють важливу роль у формуванні ідентичності міста, мають велику культурно-історичну цінність для держави в цілому. Наприклад, в Будапешті існує закріплений парламентом список назв, які не можна змінювати. До них насамперед належать давні найменування [73, с. 78].

По-друге, дуже важливо за будь-яких обставин залишати назви, пов'язані з видатними культурними постатями держави, особливо тими, які увійшли в канон мистецтва, або діячами революції [73, с. 78–80]. Ми вважаємо, що відсутність детального пояснення про суб'єктів, яких мовознавці вважають діячами революції не дає нам змогу цілком керуватися тими принципами, які вони пропонують. Нам видається доцільним уточнити, що діячі революції — не те саме, що діячі, які сприяли розбудові держави, її цілісності, сприяли утвердженню незалежності, конституційних прав та свобод. Схожого до Г. Смолицької та М. Горбачевського погляду дотримуються і Л. Семенюк та О. Семенюк. До того ж мовознавці переконані, що при перейменуванні об'єкту найбільші суперечності можуть виникнути в межах корпоративних класів (між молоддю і людьми старшого віку, корінними мешканцями і тими, хто приїхав у місто нещодавно) [55, с. 66]. До того ж науковиці переконані, що під час зміни

назв важливо враховувати їхню оригінальність й уникати однакових назв, зокрема астіонімів, в межах однієї держави [55, с. 66].

Причин спротиву декомунізації, на думку Л. Семенюк та О. Семенюк, може бути декілька.

По-перше, неприйняття нової назви може бути пов'язане з консерватизмом старшого покоління, яке не готове приймати оновлену назву міста. По-друге, через тривале закарбування у національній пам'яті старих назв, зокрема тих, які пов'язані з історично та ментально вагомими іменами. Так, після перейменування 1917 року Ленінград ще довгий час називали Петербургом. Натомість швидко узвичаїлося найменування Луганська на зміну Ворошиловграда, Маріуполя — колишній Павловськ. По-третє, високий ступінь мнемонізації топонімів, внаслідок чого через деномінацію географічних об'єктів втрачається міжпоколіннєвий зв'язок [55, с. 65]. Останню теорію дослідники проєктують і на Кіровоград. Так, в «Топонімічному словнику України» за редакцією М. Янка вказано, що першоназва Кіровограда — Єлисаветград. У післяреволюційний період населений пункт був перейменований на Зінов'євськ, з 1934 р. — на Кірове, а з 1939 р. місто стало називатися Кіровоградом [92, с. 176].

Попри це, на думку В. Панченка, і назва Кіровоград, і Єлисаветград — ідентичні, оскільки виступають колонізаційними імперськими маркерами «Великой Росии» [55, с. 63].

О. Крижанівська звертає увагу на словотвірні принципи номінації. Так, лінгвістка зазначає, що продуктивність афіксів української мови може цілком покрити потребу найменувань і деномінації топонімічних об'єктів. Проте, важливо зважати на низку екстралінгвальних чинників, які формують топонімічний ландшафт міст. Так, узвичаюються в народній пам'яті назви, що відтворюють риси *«природного середовища території розташування»*, на відміну від тих, які утворені на честь національних, партійних чи релігійних діячів. Саме тому такі найменування, як *Вознесенськ, Дніпродзержинськ, Дніпропетровськ, Кіровоград* [55, с. 72] не є прийнятими населенням.

Отже, розгляньмо вказані критерії номінації крізь призму перейменувань в Україні. М. Янко виділяє декілька періодів, впродовж яких формувалася топонімія України: 1) язичницький; 2) період Київської Русі і феодальних князівств; 3) XVIII–XIX ст. — заселення Півдня України, т. зв. Новоросії; 4) кінець XIX — початок XX ст. — промисловий розвиток Донбасу і Придніпров'я, швидке розорення хуторів; 5) післяжовтневий [92, с. 9].

На думку Г. Смолицької, М. Горбаневського, інтенсивна деномінація топонімів в СРСР відбулася після Жовтневої революції [73, с. 77]. Цей процес пов'язаний насамперед з потребою ліквідації символів царизму, закарбування в пам'яті народу нових лідерів та ідеологічної пропаганди в цілому [55, с. 65]. Цього погляду дотримується і А. Поповський. Він переконаний, що назва «Дніпропетровськ» утворилася штучно за кілька років після перевороту 1917 року [55, с. 60]. В «Топонімічному словнику України» також вказано, що найменування міста сформоване штучно. Перша частина утворена від гідроніма (потамоніма) Дніпро, а друга — на честь Г. Петровського, організатора червоного терору та Голодомору в Україні [92, с. 131]. Цим пояснюється намагання А. Поповського повернути назву Січеслав, яка, хоч і не була офіційною, та є мотивованою, оскільки на території Дніпровщини у XVII–XVIII ст. базувалися січовики. До того ж одним з головних критеріїв такої номінації є увага до боротьби українців за власну державність, безпосередніми суб'єктами якої були козаки [55, с. 60-61]. Ще одним важливим періодом перейменування топонімів на території України був повоєнний. Дослідниця повоєнної ойконімії України О. Шульган вказує, що на лексико-семантичному рівні більшості післявоєнних топонімів України властиві такі риси: по-перше, *«онімізація апелютивів, у семантичній структурі яких наявні «соціальні» оцінні семи»*; по-друге, *«введення в номінативну базу ойконімії нових антропонімів із символічним значенням»* [89, с. 138]. З першої категорії новоутворених топонімів повоєнного періоду найбільше нас цікавлять ті, що утворилися від назв соціалістичної дійсності, виробництва або професій [89, с. 139]. Це, наприклад, такі топоніми: *місто Баштанка, вул. Хліборобів, вул. Армійська,*

сквер *Будівельників* тощо. Їх, на думку О. Шульган, запровадила радянська влада на зміну історичним найменуванням топонімів [89, с. 140]. Дослідниця переконана, що такі назви потрібно змінити й повернути на попередні. Також лінгвістка виділяє окрему категорію ойконімів, що мотивовані радянськими міфологемами або похідними від них [89, с. 139], як-от: *село Мирне, вул. Вільна, вул. Весняна*. Проте не робить висновку щодо необхідності змін таких топонімів. Водночас чітко вказує, що вищевказані назви об'єктів пов'язані з радянською дійсністю й утворені за відповідними структурами.

Після розпаду СРСР знову виникла потреба перейменування власних назв. Ініціатори процесу зміни найменувань під час періоду перебудови та здобуття Україною незалежності керувалися фактично тими ж критеріями, як і більшовики у 1917 р.. Так, перейменовуючи об'єкти, вони так само намагалися стерти з пам'яті населення символи і героїв Радянського Союзу й утвердити нові імена в топонімічному ландшафті населених пунктів. Проте, водночас обстоювали позицію повернення історичних назв. За словами В. Лучика, у 1993 році Національна рада з географічних назв не могла ефективно протистояти ідеологічним бар'єрам вищої політичної еліти, тому так і не сформувала критеріїв щодо зміни географічних назв [42, с. 29]. Проте попри це, випадки перейменування за перші роки незалежності траплялися. І вони були не поодинокі. За перші роки незалежності, зокрема, були отримали нові назви *Маріуполь* (колишній Жданов), а площа Жовтневої революції стала називатися *площею Незалежності* [55, с. 65].

Проте у цей час існувало досить велике розрізнення між Заходом і Сходом України. Зокрема, на цій особливості перейменувальних процесів наголошує О. Гриценко. Дослідник проводить досить чітке розрізнення між настроями людей Півдня і Сходу у 2010-х і мешканцями Заходу — у 1990-х рр. Він вважає, що на відміну від перших, другі зрозуміли важливість змін топонімії значно раніше. І це призвело до того, що на Галичині, зокрема, на 2016 р. було значно менше назв, які потрібно було змінювати в ході політики декомунізації [13, с. 34]. Натомість у південно-східних регіонах цей процес активно тривав лише з 2015

р.. Цього погляду також дотримується О. Гнатюк у статті «Перейменування вулиць у постреволюційній Україні: регіональні стратегії, що конструюють нову національну ідентичність» [93].

На думку дослідника О. Гриценка, перші спроби усунути радянські назви здійснив Л. Кучма [13, с. 34], ухваливши указ № 79 від 9.02.2001 р. «Питання щодо використання державних символів України» [81]. Цей документ забороняв зображення *«державних символів колишнього СРСР та радянських республік, гасел КПРС»*. Проте містив обмеження. На будівлі та споруди, які містилися в переліках пам'яток історії та культури, таке правило не діяло.

Нову спробу декомунізації намагався здійснити В. Ющенко. За його президентства визнано Голодомор 1932–1933 рр. геноцидом українського народу. В Указі № 250/2007 «Про заходи у зв'язку з 75-ми роковинами Голодомору 1932–1933 років в Україні» [82] містився пункт про демонтаж пам'ятників тим, хто здійснював Голодомор 1932–1933 рр. [13, с. 34].

В. В'ятрович вважає, що вдалі спроби перейменування були здійснені тільки після створення Українського інституту національної пам'яті. З 2007 по 2010 роки уряд деномінував 2754 географічних об'єкти. Проте, процес повернення історичних назв був призупинений до 2015 року [91, с. 19].

А вже 2015 року 9 квітня 2015 року Верховна Рада України прийняла Закон «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки» [17]. Такі закони були раніше ухвалені у низці європейських держав: Болгарії, Польщі, Сербії, Словаччині, Хорватії, Чехії [1]. 10 лютого 2018 року В. В'ятрович, тодішній директор Українського інституту національної пам'яті, заявив, що впродовж 2015–2017 рр.. в Україні перейменовано майже 2 тис. населених пунктів та 52 тис. лінійних об'єктів, тобто вулиць, провулків, проспектів, бульварів [6]. У найменуваннях об'єктів переважно змінили імена тоталітарних вождів та воєначальників. Так, під декомунізацію потрапили імена Леніна, Конева, Василевського, Рокосовського,

Жукова тощо. А також чимало мілітаристських найменувань, на кшталт Гвардійців, Десантників, Танкістів та інші [1].

Водночас О. Гриценко у своїй монографії «Декомунізація в Україні як соціальна політика і як культурне явище» обстоює думку, що причина т. зв. «декомунізаційних законів» у тому — що мешканці Півдня і Сходу України не готові самі позбутися радянської топонімії. Ба більше — не розуміють, для чого це їм потрібно [13, с. 34].

На думку В. Циби, основною метою українського закону про декомунізацію стало викорінення в українців пам'яті «*про радянську владу та соціалістичний експеримент*» [88, с. 152]. В. Панченко, навпаки, доводить, що кінцевим продуктом декомунізації мало бути «*повернення людині почуття власника*», на противагу комуністичному дискурсу, в якому нівелювалося право приватної власності, а разом з ним — свобода вибору і можливість висловити власну позицію [25, с. 62].

О. Гриценко також переконаний, що в Україні сформовані 2 погляди на декомунізацію:

За першим них, декомунізація дорівнює дерусифікації [13, с. 80–81]. Прихильниками цього порядку здійснення декомунізації є І.Лосєв, І. Лемко та певні фахівці Українського інституту національної пам'яті. Вказані дослідники обстоюють позицію, що радянське — синонім російського, а тому і перше, і друге потрібне знищувати. Так, І. Лосєв стверджує, що «*після 1917 року в нашій країні ці два процеси відбувалися синхронно, взаємно підтримуючи й посилюючи один одного*» і русифікація — процес значно триваліший. І відбувався він впродовж 250 років [39].

За другим підходом, декомунізація дорівнює деколонізації. Прихильником цього напрямку є М. Рябчук. Він доводить, що комунізм сучасним українцям не загрожує і не є тим, що приваблює. За М. Рябчуком проблема советського не у тому, що воно винятково російське, в тому, що імперське, в тому, що спрямоване на поневолення. Саме тому з його статті «Декомунізація чи деколонізація? Що показали політичні дискусії з приводу «декомунізаційних» законів?» слідує, що

воно антиукраїнське і що його можна і потрібно пригноблювати, щоб контролювати [71, с. 113]. На думку науковця, розробники декомунізаційних законів врахували важливість нівелювання Великої Вітчизняної, натомість залучення до дискурсу про колоніалізм Другої Світової війни. Фактично останній наратив *«включає і радянських, і антирадянських українців до широкої антинацистської коаліції в ролі насамперед патріотів і захисників України»* [71, с. 111-112].

Науковець О. Гриценко переконаний, що ні перший, ні другий підхід повністю в Україні втілювати не вдасться. Ба більше — це робити не потрібно. Попри дискурс значної кількості російських діячів культури і науки, що радянська влада насправді не була злочинною, О. Гриценко обстоює позицію, що це не так. Проте ні в якому разі не можна вважати, що прихильниками такого дискурсу є всі етнічні росіяни, що мекають в Україні. А тому й не потрібно ототожнювати декомунізацію з дерусифікацією й *«намагатися позбутися елементів історичної спадщини за національною, а не політичною ознакою»* [13, с. 81]. Ми також переконані, що стерти з топонімічного ландшафту імена всіх російських діячів культури не вдасться, проте, на нашу думку, дерусифікація ґрунтується ще й на перегляді топонімів, назви яких були русифіковані. Ми вважаємо, що йдеться про назви населених пунктів, зокрема, Миколаївської області — *місто Первомайськ та місто Южноукраїнськ*. Проте О. Гриценко не бере до уваги схожі топоніми. Натомість переконаний, що декомунізація в Україні обертається довкола деколонізації. Але не повністю в тому вигляді, в якому деколонізацію ототожнюють з дерусифікацією. Якби політика декомунізації була б цілком антиросійською, це б навпаки зашкодило формуванню національної ідентичності [13, с. 82]. На наш погляд, ця ідея О. Гриценка варта уваги, якщо науковець бере до уваги формування ідентичності через опозицію *«свій / чужий»* в контексті глобального культурного інтересування.

В. Гнатюк вказує, що для українського топонімічного ландшафту після його перейменування внаслідок політики декомунізації характерні такі риси:

«звернення до досоціалістичних назв» (фактичне повернення історичної топонімії), зменшення кількості назв топонімів, мотивованих військовими діячами чи воєнними атрибутами радянської доби. Натомість значне залучення топонімів, пов'язаних з іменами місцевих діячів та об'єктивних особливостей населених пунктів [93, с. 135].

І. Гирич вважає, що Україні варто орієнтуватися досвід країн Центрально-Східної Європи, а передусім — на польський, оскільки у сусідній державі провели перейменування топонімічних об'єктів значно послідовніше, ніж в Україні [10, с. 130, 138]. За словами дослідника, через годонімічний ландшафт польських вулиць можна простежити шлях країни до незалежності. Тобто фактично вулиці названі на честь діячів чи подій, що важливі для польського національно-визвольного руху [10, с. 131]. Натомість в Україні перейменування проведене не так послідовно, оскільки чимало імен, прикметних для українського національно-визвольного руху, безпідставно стерті з топонімічного ландшафту українських міст. Мовознавець доводить свою теорію на прикладі Києва, де, за його словами, *«національно-визвольний рух середини ХІХ–поч. ХХ ст. не відображений у міському назовництві системно»* [10, с. 131].

І. Гирич також визнає називання вулиць за схожістю звучання позитивною тенденцією. Так, у Києві на зміну вулицям, названих на честь, більшовицьких діячів О. Щербакова (вул. Щербакова) і В. Довнар-Запольського (вул. Всеволода Довнар-Запольського) прийшли *вулиця Данила Щербаківського та вулиця Митрофана Довнар-Запольського* — названі на честь українських істориків [10, с. 131]. Проте й тут є винятки. Науковець скептично ставиться до, так званої, «зміни легенди» (коли проспект «Правди», названий на честь центрального органу Комуністичної партії Радянського Союзу газети «Правда», перейменували на *проспект Правди*) [10, с. 135]. Також дослідник критикує паралельні назви вулиць (наприклад, декілька Інженерних провулків, декілька Квітневих вулиць, декілька вулиць Миру і Мінських). Від такої тенденції, переконаний І. Гирич, те потрібно відходити [10, с. 135]. Також, на думку І.

Гирича, варто переглянути граматичне написання назв вулиці, оскільки з цим також є проблеми, бо чимало назв годонімів у такий спосіб були зрусифіковані [Там само, с. 138].

О. Гриценко зазначає, що перейменування радянських годонімів на Сході та Півдні України було непослідовне [13, с. 92]. Новоназвані об'єкти були пов'язані або з видатними земляками, або мали нейтральні назви: наприклад, *вул. Лавандова, вул. Літня*. Проте не всі погоджуються, що такі назви задовольняють рекомендації Українського інституту національної пам'яті.

О. Гнатюк також вважає підбір нейтральних назв топонімічних об'єктів, зокрема в південно-східних регіонах України, де таких об'єктів найбільше, невиправданим. Він переконаний, що схожі назви тільки шкодять топонімічному ландшафту населеного пункту. На його думку, стратегія називання об'єктів лексемами, що мають нейтральну або оцінну семантику призводить до появи в суспільстві несприйняття до ідеї української національної держави й ставлення до неї як до чужої. [93, с. 127]. Про це також вказує А. Олійник. Дослідниця переконана, що під час перейменування вулиць варто насамперед зважати на її історичну назву. Натомість оскільки на неї часто уваги не звертали, та й не всі вулиці мали історичні не марковані політично назви, топонімічні об'єкти нерідко називали «медово-яблуневими» Сюди ж аналітикиня зараховує і «степові вулиці», які, на її думку, беззмістовні й «не несуть особливого смислового навантаження».

А. Олійник зазначає, що одна з найбільших проблем, які ставали на заваді здійсненню політики декомунізації — маніпуляції з назвами: *«Часто органи місцевого самоврядування намагались обійти закон через пропонування співзвучних або навіть тих самих назв, вкладаючи в них інший зміст.»* [51, с. 13] Ця проблема також стосується й населених пунктів Миколаївської області. Як приклад може слугувати *вулиця Петрівська* у місті Нова Одеса. Попередньо вулиця була номінована на честь Григорія Петровського — одного з організаторів «червоного терору». Натомість місцева влада змінила назву вулиці на Петрівську, пояснивши, що новообраний годонім названий на честь Святого

апостола Петра [70]. Такі зміни легенди лише підривають перебіг політики декомунізації.

Отже, ми проаналізували принципи номінації географічних об'єктів, розглянули історію перейменувальних процесів в Україні. З'ясували 2 погляди на поняття декомунізацію та детально дослідили декомунізацію як деколонізацію й декомунізацію як дерусифікацію. Також ми зосередили свою увагу на відновленні історичних назв в різні періоди української історії, на відантропонімічній та частково відтопонімічній номінації. До того ж розкрили погляди різних мовознавців на залучення нейтральних назв до топонімічного ландшафту населених пунктів, зокрема південно-східних регіонів України.

РОЗДІЛ II *Перейменувальні процеси лінійних об'єктів Миколаєва*

2.1. Принципи систематизації перейменованих годонімів міста Миколаєва

На 4-му курсі ми вже аналізували годонімію Миколаєва, проте тоді ми здебільшого орієнтувалися на принципи відновлення історичних назв лінійних об'єктів населеного пункту, а також мотивацію новообраних назв [74]. У цій роботі ми вивчаємо годоніми усіх міст Миколаївської області з лексико-семантичного та структурного поглядів. У дослідженні ми спираємося головним чином на класифікацію Н. Подольської при визначенні мотивації годонімів. Також послуговуємося поділом годонімів, запропонованим А. Титаренко, досліджуючи структурні формули аналізованих об'єктів.

Загалом у місті Миколаєві внаслідок політики декомунізації перейменували 124 вулиці та провулки [69].

Ми визначили, що усі годоніми населеного пункту, назви яких були змінені внаслідок політики декомунізації, умовно поділяємо на 7 категорій (Додаток Б):

1. Годоніми, мотивовані топонімами (48 об'єктів — 38,71 % від загальної кількості перейменованих годонімів):

- *урбанонімами (14 об'єктів)*: годонімами (первісними годонімами (2), іншими годонімами (10), міськими хоронімами (2));

- *прагматонімами (11 об'єктів)*: релігійними спорудами (5), заводами (2), театрами (1), школами (1), лікарнями (1), аеропортами (1);

- *хоронімами (7 об'єктів)*: адміністративними хоронімами (7);

- *ойконімами (4 об'єкти)*: астіонімами (2), комонімами (2);

- *гідронімами (2 об'єкти)*: лімнонімами (2)

- *оронімами (3 об'єкти)*;

- *дромонімами (2 об'єкт)*;

- *іншими топонімами (5 об'єктів)*;

2. Годоніми, мотивовані антропонімами (34 об'єкти — 27,42 % від загальної кількості перейменованих годонімів):

- на честь видатних постатей України, які пов'язані з Миколаївщиною (28 об'єктів): письменників (7), інженерів (3), військових (3), лікарів (3), благодійників (3), істориків та археологів (3), вчителів (2), художників (1), спортсменів (1), ботаніків (1), громадських діячів (1);

- на честь видатних діячів всеукраїнського масштабу (4 об'єкти): військових (3), діячів релігійної сфери (1);

- на честь видатних неукраїнських діячів (2 об'єкти): інженерів (1), співаків (1);

3. Годоніми, мотивовані ремеслами або професіями, якими займалися місцеві мешканці (19 об'єктів — 15,32 % від загальної кількості перейменованих годонімів), що пов'язані з:

- військовою галуззю (10 об'єктів);
- суднобудуванням (3 об'єкти);
- власне ремеслами (2 об'єкти);
- мистецькою галуззю (1 об'єкт);
- сільським господарством (1 об'єкт);
- церковною сферою (1 об'єкт);
- дослідженням краю (1 об'єкт);

4. Годоніми, мотивовані ознаками (8 об'єктів — 6,45 % від загальної кількості перейменованих годонімів):

- суб'єктивними (5 об'єктів);
- об'єктивними (2 об'єкти);
- іншими ознаками (1 об'єкт);

5. Годоніми, мотивовані історичними подіями (5 об'єктів — 4,02 % від загальної кількості перейменованих годонімів):

- періоду Козаччини (2 об'єкти);
- Української революції 1917–1921 рр. (1 об'єкт);
- XXI ст. (2 об'єкти);

6. Годоніми, мотивовані етнонімами (2 об'єкти — 1,61 % від загальної кількості перейменованих годонімів);

7. Годоніми, мотивовані фітонімами (2 об'єкти — 1,61 % від загальної кількості перейменованих годонімів);

8. Годоніми, мотивовані антропотопонімами (1 об'єкт — 0,81 % від загальної кількості перейменованих годонімів);

9. Інші годоніми (5 об'єктів — 4,02 % від загальної кількості перейменованих годонімів).

Простими ми вважаємо топонімічні об'єкти, які складаються із загальної назви та однієї лексеми після неї. Складними — ті, у структурі яких 2 і більше лексеми та/або цифровий показник [74, с. 32].

Під загальною назвою розуміємо лексеми «вулиця, провулок, проспект, проїзд».

Щодо структурного поділу, то у дослідженні ми класифікували усі топонімічні об'єкти, окрім тих, що мають антропонімічну мотивацію за такими структурними формулами:

- «загальна назва (ЗН) + відносний прикметник (ВП)»
- «загальна назва (ЗН) + відносний прикметник (ВП) + загальна назва (2) (ЗН2)»;
- «загальна назва (ЗН) + відносний прикметник (ВП) + професія (Пр)»;
- «загальна назва (ЗН) + присвійний прикметник (ПрП) + загальна назва (2) (ЗН2)»;
- «загальна назва (ЗН) + присвійний прикметник (ПрП)»;
- «цифровий показник (Ц) + загальна назва (ЗН) + відносний прикметник (ВП)»;
- інші.

Оскільки відантропонімічні годоніми за структурою істотно відрізняються від назв лінійних об'єктів, мотивованих іншим способом, ми виділили їх в окрему категорію. Таким чином, ми об'єднали усі годоніми відантропонімічного походження за такими структурними формулами:

1. «загальна назва (ЗН) + звання (Зв) + прізвище (П)»;
2. «загальна назва (ЗН) + ім'я (І) + прізвище (П);

3. «загальна назва (ЗН) + прізвище (П)»;
4. «загальна назва (ЗН) + професія (Пр) + прізвище (П)»;
5. «загальна назва (ЗН) + псевдонім (Пс)».

Сформувавши вищенаведені класифікації, ми змогли здійснити поділ усіх годонімів за лексико-семантичним та структурним критеріями.

2.2. Лексико-семантичні та структурні особливості відтопонімічних годонімів

Відтопонімічні годоніми становлять найбільший відсоток з-поміж усіх різновидів перейменованих географічних об'єктів Миколаєва. 48 вулиць, провулків і проспектів, що мають відтопонімічну мотивацію становлять 38,71 % усіх деномінованих годонімів (Додаток Б). Значну кількість відтопонімічних утворень становлять, первісні, історичні, назви лінійних об'єктів населеного пункту. Це, зокрема, такі годоніми: *Слобідська, VI Слобідська, VIII Слобідська, X Слобідська, I Госпітальна, Сінна, Соборна, Театральна, Шосейна вулиці та I Набережний провулок*. Проте водночас і значна частина новообраних назв мають топонімічну мотивацію.

Серед топонімічних підтипів, описаних Н. Подольською, у відтопонімічних назвах перейменованих лінійних об'єктів цього населеного пункту превалюють годоніми, мотивовані прагматонімами, урбанонімами та хоронімами (Додаток В).

Найчастотнішою відантропонімічною мотивацією є формування годоніму на основі урбаноніму. Так утворені 14 із 49 найменувань вулиць і провулків. Оновлені відурбанонімічні найменування лінійних об'єктів ми поділили на 3 підвиди [74, с. 33]:

- мотивовані первісним годонімом (2 об'єкти): *вулиця Шосейна, провулок I Набережний*;
- мотивовані іншим годонімом (10 об'єктів): *провулки Обереговий, Курортний, Княжий, Троїцький, I Троїцький, II Троїцький, Водопійний, I Електронний, II Електронний, Троїцький проїзд*;

- мотивовані міським хоронімом (2 об'єкти): *вулиця Водопійна* (пролягає в межах мікрорайону Миколаєва «Водопій»), *провулок Балканський* (знаходиться поблизу цвинтаря, де поховані загиблі визволителі болгарських міст Шипки та Плевни, що загинули в період Балканської війни 1877–1878 рр.)

З-поміж лінійних відурбанонімічних об'єктів, що мотивовані первісним годонімом, 1 назва (*вулиця Шосейна*) — проста за структурою, утворена за формулою «загальна назва + відносний прикметник», інша — складний. Модель *провулка I Набережного* можемо записати як «загальна назва + цифровий показник + відносний прикметник».

Серед годонімів, мотивованих іншим годонімом (переважно через близькість розташування до нього), 6 найменувань (*провулки Обереговий, Княжій, Курортний, Троїцький, Водопійний та проїзд Троїцький*) — прості за структурою, оформлені за моделлю «загальна назва + відносний прикметник». Інші 4 найменування (*провулки I Троїцький, II Троїцький, Водопійний, I Електронний, II Електронний*) — складної структури, утворені за формулою «загальна назва + цифровий показник + відносний прикметник». Зазначимо, що на нашу думку краще уникати залучення таких назв топонімічних об'єктів. Тобто тих, що сформовані за моделлю «загальна назва + цифровий показник + відносний прикметник». Цю думку також поділяють мовознавиці Л. та О. Семенюк [55, с. 66].

Щодо годонімів, мотивованих міськими хоронімами, обидві назви (*вулиця Водопійна, провулок Балканський*) — структурно прості, сформовані за формулою «загальна назва + відносний прикметник».

Цікаво, що серед 10 відтопонімічних годонімів, мотивованих урбанонімом, зокрема іншим годонімом, є 9 провулків та 1 проїзд. В топонімічному ландшафті Миколаєва після перейменування не фіксуємо назв вулиць, які були мотивовані іншим лінійним об'єктом. До того ж цифрові показники фіксуємо лише у назвах провулків.

Серед назв вулиць, провулків, проспектів, мотивованих топонімами, окрему групу становлять ті, в основі яких є прагматоніми (11 об'єктів).

З-поміж них виділяємо ті, що утворені на підґрунті близького розташування до годоніма:

- релігійної споруди (5 об'єктів): *вулиці Троїцька* (на честь Свято-Духівської церкви), *Покровська* (на честь храму Пресвятої Богородиці), *Успенська* (на честь церкви Успіння Пресвятої Богородиці), *Соборна* (на честь собору Різдва Пресвятої Богородиці), *провулок Кирило–Мефодіївський* (на честь приділу церкви Успіння Пресвятої Богородиці, названого на пошану святих Кирила і Мефодія). Усі годоніми, мотивовані прагматонімами, зокрема, релігійними спорудами, є простими за структурою найменуваннями, оформленими за формулою «загальна назва + відносний прикметник»;

- заводу (2 об'єкти): *вулиці Океанівська* (на честь однойменного суднобудівного заводу), *провулок Салютний* (на честь ракетного заводу, що функціонував на місці вулиці з кінця XIX до початку XX ст.). Годоніми, мотивовані прагматонімами, зокрема, заводами — структурно прості, утворені за формулою «загальна назва + відносний прикметник»;

- театру (1 об'єкт): *вулиця Театральна*. Назва є простою за структурою оформлена за моделлю «загальна назва + відносний прикметник»;

- школи (1 об'єкт): *вулиця Учительська*. Найменування годоніма є простим за структурою, оформлене за моделлю «загальна назва + відносний прикметник»;

- лікарні (1 об'єкт): *провулок I Госпітальний*. Найменування годона — складної структури, оформлене за моделлю «загальна назва + цифровий показник + відносний прикметник»;

- аеропорту (1 об'єкт): *вулиця Авіаторів*. Назва вулиці — структурно проста, оформлена за моделлю «загальна назва + присвійний прикметник».

Провулок Кирило-Мефодіївський, хоча й зараховуємо до класу годонімів, в основі яких є прагматоніми, проте визнаємо, що цей лінійний об'єкт може мати й відантропонімічне підґрунття (сформований на основі імен слов'янських просвітителів Кирила і Мефодія).

В основі 7-ми оновлених назв годонімів — хороніми, зокрема адміністративні. *Вулиці III Слобідську, VI Слобідську, VIII Слобідську, X Слобідську, Бугогардівську* зараховуємо до підвиду тих, що мотивовані адміністративними хоронімами (оскільки і слобідка, і паланка були в різний час адміністративними одиницями на території південноукраїнських земель).

Цікавою є мотивація *Староболгарської та Княжої вулиць*. З одного боку, *Староболгарська* — названа на підставі поселення болгар, що проживали на цій території, тому зараховуємо до годонімів, мотивованих хоронімами, з іншого — до етронімів на підставі фігурування в найменуванні вулиці назви етносу. *Вулицю Княжу* теж можемо розглядати по-різному. Мотивацію годоніма обґрунтовують розташуванням цієї території на місці колишнього Великого Князівства Литовського. За цим принципом зараховуємо її до адміністративних хоронімів. Водночас вказано, що на цій вулиці бували князі. Тоді мотивацією перейменованого лінійного об'єкта стає титулонім «князь». Серед годонімів, мотивованих хоронімами, зокрема адміністративними — 4 назви об'єктів — складні за структурою (*вулиці III Слобідська, VI Слобідська, VIII Слобідська, X Слобідська, Бугогардівська*), оформлені за схемою «загальна назва + цифровий показник + відносний прикметник», 3 найменування — прості, утворені за формулою «загальна назва + відносний прикметник».

В основі 3-ьох перейменованих годонімів Миколаєва — ойконімічна основа. Так утворені *вулиці Плевненська, Малко-Тирнівська, Святотроїцька*. Перші дві мотивовані астіонімами — болгарськими містами-побратимами Миколаєва Плевним та Малко-Тирновим. В основі *Святотроїцької вулиці* — давня назва однойменного села Святотроїцьке. Обидва найменування — прості, сформовані за структурою «загальна назва + відносний прикметник».

Серед класу відтопонімічних годонімів, в основі яких гідронім, маємо 2 об'єкти: *вулиці Ставкову та Озерну*. Обидва географічні об'єкти зараховуємо до підкласу гідронімів лімнонімів. За структурою обидва найменування прості, утворені за формулою «загальна назва + відносний прикметник».

Дромонімічну основу мають 2 годоніми: *провулок Чумацький* (розташований на місці Чумацького шляху) та *Богоявленський проспект* (пролягає на місці колишньої дороги в Богоявленськ). Назву останнього можемо також кваліфікувати як лінійний об'єкт, мотивований ойконімом, зокрема астіонімом.

До годонімів, найменування яких мотивовані оронімами класифікуємо 3 об'єкти: *вулиці Белікову Балку, Ключову Балку та Зелена Гірку*. За структурою вищенаведені назви лінійних об'єктів — складні:

- утворені за моделлю «загальна назва + присвійний прикметник + загальна назва (2): *вулиці Белікова Балка, Ключова Балка*;

- утворені за моделлю «загальна назва + відносний прикметник + загальна назва (2): *вулиця Зелена Гірка*.

5 географічних об'єктів: *Надбузьку, Батарейну*, а також *провулки Баркасний, Сіверсів та Обереговий* — зараховуємо до відантропонімічних годонімів, проте за класифікацією Н. Подольської не можемо класифікувати до будь-якого з підвидів. За структурою вищенаведені годоніми — прості, утворені за моделлю «загальна назва + відносний прикметник».

Отже, відтопонімічні годоніми Миколаєва становлять досить вагомую частину усіх годонімів міста. Простежуємо повернення до утворення назв лінійних об'єктів, в основі яких найменування топонімів різних класів (урбанонімів, прагматонімів, хоронімів, ойконімів, гідронімів, дромонімів). Найпродуктивнішою є мотивація годонімів урбанонімами та прагматонімами. Саме на підставі близькості певних географічних об'єктів або розташування на вулиці, провулку чи проспекті конкретних типів будівель, були сформовані первісні годоніми до масових перейменувань у 20-х рр. ХХ ст. Наразі таку традицію маркування годонімів поступово відновлюють [74, с. 37].

Структури відтопонімічних годонімів — різноманітні, проте найчастотнішими є назви лінійних об'єктів, оформлені за моделями «загальна назва + відносний прикметник» та «загальна назва + цифровий показник + відносний прикметник». На рівні структур теж можемо зробити висновок про

повернення до конструкцій, за якими були сформовані історичні назви годонімів Миколаєва. Прикметно й те, що на відміну від більшості міст Миколаївської області, міська влада населеного пункту в розпорядженні про перейменування об'єктів топоніміки розробила обґрунтовані висновки до мотивації новобраних назв. Саме тому в категорії годонімів, мотивованих антропонімами настільки розгалужені типи мотивацій і структурних моделей. На нашу думку, відтопонімічна мотивація є дуже важливою для топонімічного ландшафту південноукраїнських міст, оскільки топоніми найбільше показують географічні особливості населених пунктів. До того ж вони є найстійкішими з усіх годонімів.

2.3. Лексико-семантичні та структурні особливості відантропонімічних годонімів

З-поміж усіх перейменованих у лютому 2016 року годонімів Миколаєва другу за чисельністю групу складають найменування вулиць, провулків і проспектів, які мотивовані *антропонімами*. Більшість годонімів, в основі яких є антропонім є простими за структурою назвами й належать переважно до тематичної групи меморіальних онімів [74, с. 37].

З 34 відантропонімічних годонімів 28 названі на честь видатних постатей України, життя чи діяльність яких пов'язані з Миколаївщиною. У відсотковому співвідношенні вони складають 82,35 %. Серед них найбільшу групу становлять вулиці і провулки названі на честь письменників — 7 топонімічних об'єктів. Так мотивовані найменування *вулиць Вінграновського, Январьова, Дніпрові Чайки, Алеко Константинова, Павла Глазового, Бойченка, Микитенка*. На честь миколаївських благодійників номіновані 3 об'єкти: *вулиці Якова Бутовича, Ламбертівська, провулок Ренійський*. *Вулиці Бориса Фармаковського, Бориса Мозолєвського, Володимира Станка* мають назву миколаївських істориків та археологів. Такою ж за чисельністю є група годонімів, іменована на честь місцевих лікарів (*вулиці Лікаря Ніколенка, Лікаря Митропольського, Калиниченка*), і військових (*вулиці Сидора Білого, Захарія Чепіги, провулок*

Отамана Бондарука). 3 годоніми носять імена миколаївських інженерів (ракето-, мосто і суднобудувників): *вулиці Костянтинівська, Лева Карелі та Миколи Славова* відповідно. На честь миколаївських вчителів названі *вулиці Шнеєрсона та Сергія Цветка*, художників — *вулиця Амвросія Ждахи*, спортсменів — *провулок Зозулі*, ботаніків — *вулиця Олександра Янати*, громадських діячів — *вулиця Каразіна*. Прикметною особливістю відантропонімічних годонімів, чії назви мотивовані іменами відомих діячів локального значення, є те, що лише у відантропонімічних годонімах, мотивованих іменами лікарів (*вулиці Лікаря Сидоренка, Лікаря Митропольського*) та військових (*провулок Отамана Бондарука*) є компонент, що вказує на належність до певного роду діяльності.

На честь діячів всеукраїнського масштабу названо 4 вулиці (11,76 % від загальної кількості відантропонімічних годонімів): *Костя Гордієнка, Максима Залізняка, Андрія Шептицького, Гетьмана Мазени*. 3 з 4 постатей, іменами яких мотивовані оновлені найменування годонімів (*вулиці Костя Гордієнка, Максима Залізняка, Гетьмана Мазени*), пов'язані з військовою справою. До того ж їхня діяльність припадала на період Козацької доби, зокрема на кінець XVII — кінець XVIII ст. На честь митрополита Української греко-католицької церкви номінована *вулиця Андрія Шептицького*, проте рішеннями Миколаївської міської ради від 16 березня 2017 року цей годонім був повторно перейменованій на *вулицю Традиційну* на підставі колективного звернення місцевих мешканців [65]. На честь французького картографа та інженера номінований *провулок Боплана*. Колишню *вулицю Димитрова* офіційно перейменували на *вулицю Димитрова* — на честь болгарського композитора і співака. Таким чином, формального перейменування не відбулося, проте годонім зазнав десемантизації. У відсотковому співвідношенні годоніми, мотивовані іменами неукраїнських діячів становлять 5,89 % від загальної кількості відантропонімічних найменувань.

Найпродуктивніший тип номінації відантропонімічних годонімів Миколаєва — «загальна назва + ім'я + прізвище в родовому відмінку однини».

Серед 34 перейменованих географічних об'єктів 16 (47,06 % від загальної кількості) утворені саме за цією формулою. Таким чином названі *вулиці Костя Гордієнка, Миколи Слазова, Лева Карелі, Максима Залізняка, Амвросія Ждахи, Андрія Шептицького, Бориса Фармаковського, Олександра Янати, Павла Глазового, Бориса Мозолєвського, Сергія Цветка, Володимира Станка, Захарія Чепіги, Сидора Білого, Якова Бутовича, Алеко Константинова*. Прикметно, що за принципом номінації «загальна назва + ім'я + прізвище в родовому відмінку однини» не утворено назви жодного провулка, проспекту чи проїзду. Зазначимо, що такий тип найменувань не був характерний для радянських годонімів. З 88 назв лінійних об'єктів тільки 10 з них мають вище описану структуру. У відсотковому співвідношенні їхня частка становить всього 11,36 % [74, с. 39].

Другий підвид годонімів відантропонімічного походження становлять назви, в основі яких до загальних слів «вулиця», «провулок», «проспект», «проїзд» приєднано прізвище в родовому відмінку. Наприклад, *провулок Зозулі, вулиця Димитрова, вулиця Вінграновського, провулок Боплана, вулиця Калиниченка, вулиця Шнеєрсона, вулиця Январьова, вулиця Микитенка, вулиця Бойченка, вулиця Каразіна*. Як бачимо, номінація за таким зразком характерна що для вулиць, що для провулків. Г. Гримашевич вважає, що утворення відантропонімічних годонімів за структурою типу «загальна назва + прізвище в родовому відмінку однини» — данина радянській традиції [12]. Справді, з 88 відантропонімічних годонімів до перейменування у 74 назвах вулиць збережено лише прізвище певного діяча. У відсотковому значенні ця кількість становить 84,09 %. Порівнюючи з показниками оновлених відантропонімічних назв вулиць, провулків, проспектів та проїздів Миколаєва, можемо стверджувати відхід від способів номінації годонімів, поширених в Радянському Союзі, помітний навіть на структурному рівні. Серед найменувань лінійних об'єктів міста після декомунізації показник годонімів типу «загальна назва + прізвище в родовому відмінку однини» — 29,41 % (всього 10 найменувань). До того ж така структура характерна як для назв провулків, так і для вулиць міста.

Нечисленною є група відантропонімічних годонімів, як утворені сполученням загальної назви об'єкта і відносного прикметника, сформованого від прізвища способом суфіксації, у формі називного відмінка однини. Наприклад, *вулиця Константинівська* названа на честь винахідника Костянтина Константинова, що працював в приладо-, та ракетобудівній галузях. Він з середини ХІХ ст. керував ракетним заводом у Миколаєві [69]. *Вулиця Ламбертівська*, утворена за зразком «загальна назва + відносний прикметник у формі називного відмінка однини», носить прізвище місцевого землевласника Йосифа Ламберта [69]. Найменування *Ренівського провулка* є схожим за структурою, проте дещо відмінним за семантикою. Ми зараховуємо його до підвиду відантропонімічних годонімів, описаного вище, проте з уточненням, що Рено — прізвища членів родини благодійників, а не конкретного історичного діяча [69].

За формулою «загальна назва + професія в родовому відмінку однини + прізвище в родовому відмінку однини» з 34 годонімів відантропонімічного походження названо 2 географічні об'єкти (5,88 % від загальної кількості): *вулицю Лікаря Митропольського* та *вулицю Лікаря Ніколенка*. Схожий тип номінації полягає у називанні *вулиці Гетьмана Мазепи* та *провулка Отамана Боднарука*. Ми вважаємо, що вищенаведені назви утворені за формулою «загальна назва + військове звання + прізвище у родовому відмінку однини». Г. Гримашевич об'єднує ці 2 підвиди в один — найменування, в основі яких, окрім прізвища історичного діяча, є вказівка «*на посаду, звання, професію, причетність до релігії тощо*» [12].

Найменш продуктивним є утворення відантропонімічного годоніма, мотивованого псевдонімом особи. Так сформована назва *вулиці Дніпрової Чайки* на честь письменниці Людмили Василевської-Березіної, більш відомої миколаївцям під своїм псевдонімом. Тип «власна назва + псевдонім у формі родового відмінка однини» становить всього 2,94 % від загальної кількості годонімів.

Оновлені відантропонімічні годоніми були сформовані переважно від географічних об'єктів такого ж типу. Тільки 4 з 30 були утворені від годонімів, мотивованих назвами організацій в СРСР, родом занять чи ремеслом, хрононімом та одним з видів радянських Збройних сил. Це *Ренівський провулок* (колишній — *Комсомольський*), *Отamana Бондарука* (до перейменування — *Чекістів*), *вулиця Бойченка* (раніше — *25 Жовтня*) та *Лікаря Ніколенка* (за радянської доби — *Червонофлотська*). Цікаво, що досить багато радянських найменувань вулиць утворені від аббревіатур організацій СРСР. Таким чином мотивовані колишні назви *вулиці Водопійної* та *провулку Водопійного* (раніше — *Комінтерна*), а також *VI Слобідська*, *Антична вулиці* та *Ренівський провулок* (раніше — *Комсомольські*). Л. Масенко вважає, що аббревіатури і складноскорочені слова були частиною, так званої, новомови Радянського Союзу [45, с. 37]. Наприклад, лексему Комінтерн використовували, щоб уникнути непотрібних асоціацій, які б виникали тоді, коли складноскорочене слово було розгорнуте як Комуністичний Інтернаціонал. Про це писав Дж. Орвелл у своєму романі «1984» [52, с. 289].

Отже, в топонімічному ландшафті Миколаєва є досить велика частка вулиць, провулків, проспектів та проїздів, що утворена на основі імен видатних діячів. Серед усіх груп відантропонімічних годонімів, найчастотнішою є номінація, мотивована постатями України, що пов'язані з Миколаївщиною. До того ж такий спосіб найменування лінійних об'єктів є найстійкішим, оскільки жоден з перейменованих годонімів не зазнав повторного перейменування, на відміну від назви вулиці, названої на честь релігійного діяча, життя і діяльність якого не були поєднаними з Миколаївщиною [74, с. 42].

На структурному рівні виділяємо одну прикметну рису: відновлені годоніми відантропонімічного походження переважно утворені за формулою «загальна назва + ім'я + прізвище». В Радянському Союзі така структурна модель була непродуктивною, на відміну від формули «загальна назва + прізвище». Отже, відбувається відхід від радянського типу номінації лінійних об'єктів на користь європейському.

2.4. Лексико-семантичні та структурні особливості інших видів годонімів

Годоніми, утворені від занять, ремесел і професій складають третю групу у класифікації лінійних об'єктів. У відсотковому відношенні вони становлять 15,32 % усіх перейменованих назв вулиць, провулків, проспектів (Додаток Б).

У цій категорії виділяємо такі різновиди лінійних об'єктів, мотивація яких пов'язана з:

- військовою галуззю (10 об'єктів): *вулиці I Воєнна, III Воєнна, V Воєнна, I Екіпажна, II Екіпажна, Гарнізонна, Гвардійська, Миколаївських Десантників, Волонтерська, провулок Армійський;*
- суднобудівною галуззю (3 об'єкти): *вулиці Вітрильна, Мічманська, провулок Такелажний;*
- власне ремеслами (2 об'єкти): *вулиці Столярна, Кузнецька*. На нашу думку, обрання назви *вулиці Кузнецькій* є невиправданим, оскільки така вулиця мала б принаймні називатися вулицею Ковальською. Несвідома русифікація новообраних назв — це також зворотний бік декомунізації. Надалі також назва цієї вулиці має бути змінена.
- церковною службою (1 об'єкт): *провулок Святительський;*
- сільським господарством (1 об'єкт): *вулиця Сінна;*
- сферою мистецтва (1 об'єкт): *вулиця Кобзарська;*
- краєзнавчою галуззю (1 об'єкт): *вулиця Краєзнавців* [74, с. 42].

Годоніми, в основі яких поняття чи професії, пов'язані з військовою галуззю — різноманітні. Так, прості за формою 4 годоніми: *вулиці Гарнізонна, Гвардійська, Волонтерська та провулок Армійський*. Вони утворені за моделлю «загальна назва + відносний прикметник». *Вулиці I Воєнна, III Воєнна, V Воєнна, I Екіпажна, II Екіпажна* — складні за структурою, оформлені за моделлю «загальна назва + цифровий показник + відносний прикметник». Ми схилиємося до думки, що від таких структурних формул потрібно відходити. Бажано, щоб у населеному пункті не було ідентичних назв лінійних об'єктів. Вулиця Миколаївських Десантників, назва якої, очевидно, утворена в період

після 2014 року, — складна за структурою, сформована за моделлю «загальна назва + відносний прикметник + професія в родовому відмінку множини».

Годоніми, найменування яких зумовлені належністю до суднобудівної галузі — прості за структурою, утворені за формулою «загальна назва + відносний прикметник». Такої ж структури і організаційної моделі годоніми, в основі яких поняття чи професії, пов'язані з церковною службою, власне ремеслами, сільським господарством, мистецькою та краєзнавчою сферами.

Найменування лінійних об'єктів, мотивовані певними ознаками становлять 6,45 % від загальної кількості перейменованих годонімів. За лексико-семантичним критерієм поділяємо їх на такі підвиди:

- мотивовані суб'єктивною оцінкою (5 об'єктів): *вулиці Родинна, Привітна, Правди, провулки Гостинний, Мироловний*. Усі вищенаведені вулиці мають таку назву, оскільки «характеризують менталітет українців» [69]. Такі нейтральні номінації, на нашу думку, не мають ніякого смислового навантаження і їх потрібно переглянути. До того ж назва вулиці Правди все ще апелює до газети «Правди», що була голосом тоталітарного режиму в СРСР. Ми вважаємо, що від таких номінацій потрібно позбавлятися.

- мотивовані об'єктивною ознакою (2 об'єкти): *провулок Малий* (складається з одного кварталу), *проспект Центральний* (є центральною магістраллю Миколаєва). Ми обстоюємо позицію, що такі назви можуть бути в топонімічному ландшафті Миколаєва, оскільки вони вказують на реальні географічні особливості годонімів.

- інша ознака (1 об'єкт): *вулиця Антична* (в місцевості розкопали багато пам'яток античної доби). Попри те, що міська влада обґрунтувала цю назву вулиці у такий спосіб, ніяких підтверджень цієї інформації не надала. Ми також не натрапили на подібну інформацію, тому вважаємо обрання назви *вулиці Античної* безпідставним.

Усі найменування, мотивовані певними ознаками — прості за структурою, оформлені за формулою «власна назва + відносний прикметник».

Годоніми, мотивовані певними історичними подіями становлять 4,03 % від усіх перейменованих географічних об'єктів. Це *вулиці Чорноморців, Бузького Козацтва, 79-ої Бригади, Національної Гвардії, Січових Стрільців*.

В межах цієї категорії виділяємо 3 підкатегорії:

- годоніми, мотивовані подіями періоду Козаччини: *вулиця Чорноморців* (названа на честь Чорноморського козацького війська, що базувалося на території Миколаївщини), *вулиця Бузького Козацтва* (полки Бузького козацького війська були сформовані на південноукраїнських землях);
- годоніми, мотивовані періодом Української революції 1917–1921 рр.: *вулиця Січових Стрільців*;
- годоніми, мотивовані подіями ХХІ ст.: *вулиці Національної Гвардії* (назва породжена Революцією Гідності (листопад 2013–лютий 2014 рр.)), *79-ої Бригади* (найменування на честь 79-ої Окремої аеромобільної бригади, що брала участь у російсько-українській війні (лютий 2014–дотепер)) [74, с. 44].

1 годонім з вищеназваних годонімів — простий за структурою. Це — *вулиця Чорноморців*. Інші 4 — складні. Це — *вулиці Бузького Козацтва, 79-ої Бригади, Національної Гвардії, Січових Стрільців*. Одне з найменувань також має цифровий показник. Проте, ми змогли вивести точні формули, за якими утворені вищенаведені назви вулиць. У класифікації А. Титаренко теж не виявили структур на позначення найменувань таких об'єктів.

Не дуже поширеною є номінація лінійних об'єктів назвами рослин. Годоніми, в основі яких назви рослин (фітоніми) складають 1,61 % від усіх перейменованих внаслідок політики декомунізації. До найменувань вулиць, мотивованих фітонімами, зараховуємо *вулиці Черешневу та Ожинову*. Обґрунтування першої назви — у тому, що на вулиці росте найбільша кількість черешень з-поміж усіх плодових дерев, другої — у тому, що місцеві мешканці висаджують дуже багато кущів ожини. На нашу думку, таке обґрунтування новобраних назв — неприпустиме, оскільки в розпорядженні міської влади не було надано об'єктивних даних, які б підтверджували значну кількість фітонімів на вищевказаних вулицях. Ми обстоюємо ідею, що годоніми не

повинні мати фітонімної мотивації. Це дуже нейтральні назви, які не вказують на будь-які об'єктивні ознаки лінійних об'єктів, не мають відантропонімійної та мотивації історичними подіями та/або явищами, тому вважаємо, що назви цих вулиць варто переглянути на такі, що більшою мірою відбивають об'єктивні ознаки. Обидві назви є простими за структурою і утворені за моделлю «власна назва + відносний прикметник».

Інші 2 об'єкти топонімії Миколаєва так само становлять 1,61 % від загальної кількості оновлених назв вулиць. В основі їхнього найменування — етроніми. Так сформовані назви *провулків Сарматського і Татарського*. За своєю структурою ці годоніми — прості, утворені за формулою «власна назва + відносний прикметник». Ми не можемо стверджувати, що за допомогою етронімів сформовані лише назви провулків, оскільки вибірка перейменованих годонімів, мотивованих етронімом — нерепрезентативна.

Особливий вид годоніма, який зараховуємо до відантропотопонімних лінійних об'єктів — *провулок Срібний Док*. Його найменування мотивоване, з одного боку, назвою місцевості на місці миколаївських корабельень, а з іншого, ці корабельні належали купцеві Серебряному. За структурою цей годонім — складний. Оскільки під час дослідження ми не натрапляли в етимологічних словниках на лексеми «док», пов'язані з топонімічними поняттями, не класифікуємо цей годонім за структурною моделлю.

Окремо у нашому дослідженні ми виділили назви годонімів, які не можна долучити до жодної з вищеописаних категорій. Таких об'єктів виявилось 5. У відсотковому відношенні вони становлять 4,02 % від усіх перейменованих внаслідок політики декомунізації лінійних об'єктів.

До цієї категорії ми зарахували *вулиці Курортну, Богородичну, Пограничну, Безіменну, провулок Ікарівський*.

4 з цих назв були персоназвами годонімів. Це вулиця *Борогодична, Курортна, Погранична та Безіменна*. На нашу думку, навіть попри те, що раніше вулиця могла називатися Пограничною, наразі таке найменування неприпустиме. Ця назва вулиці — русифікована, а тому щонайменше потребує

перегляду і перекладу, наприклад, на вулицю *Прикордонну*. *Провулок Ікарівський* — продукт пізнішого часу. Його назва мотивована яхтою «Ікар», яка здійснила першу в Україні навколосвітню подорож. Назви вищенаведених топонімічних об'єктів — структурно прості, сформовані за моделлю «загальна назва + відносний прикметник» [74, с. 46].

Годоніми, мотивовані іншими назвами, ми поділили на 7 категорій. Усі вони в сумі становлять менше ніж 50 %. Найпродуктивнішим типом серед них є мотивація ремеслами та професіями, якими займалися місцеві мешканці. Цей спосіб номінації був характерний для годонімічного ландшафту Миколаєва з 30-х рр. ХІХ ст., коли виникли перші назви вулиць. Отже, спостерігаємо повернення до такого типу найменувань лінійних об'єктів. Щодо тематичного розподілу, найчастотнішими є номінація годонімів, пов'язаних з військовою галуззю та суднобудуванням і флотом. Структурно назви вулиць, провулків, проспектів та проїздів, мотивованих назвами ремесел чи професій переважно прості за структурою, оформлені за формулою «загальна назва + відносний прикметник», або складні, утворені за моделлю «загальна назва + цифровий показник + відносний прикметник».

Перейменовані годоніми Миколаєва, в основі яких є ознаки, історичні події, етніми, фітоніми, антропотопоніми та ті, підґрунтя яких ми не змогли класифікувати до жодної з вищенаведених категорій — у сумі становлять менше ніж 20 %. Вони не є частотними в топонімічному ландшафті міста.

Попри те, що в топонімічному ландшафті Миколаєва значній кількості об'єктів повернули їхні історичні назви, ми вважаємо що новообрані назви — досі недосконалі. Автори розпорядження міської ради часто не достатньо надавали вичерпних обґрунтувань обраній назві. Низка годонімів, що увійшли до топонімічного ландшафту населеного пункту, русифіковані. На нашу думку, остання тенденція — неприпустима, оскільки без огляду на те, чи розглядаємо ми декомунізацію як дерусифікацію чи як деколонізацію, русифіковані назви зводять нанівець усі перейменовувальні процеси міста.

РОЗДІЛ III. Перейменувальні процеси лінійних об'єктів інших міст Миколаївської області.

3.1 Класифікація перейменованих годонімів Вознесенська та Первомайська

Перейменування топонімії відбулися не лише в обласному центрі, Миколаєві. Процеси декомунізації охопили й інші міста Миколаївської області. Нам вдалося проаналізувати перейменування вулиць, провулків та проспектів ще у вісьмох містах Миколаївської області. Прикметною рисою проведення політики декомунізації у цих населених пунктах у тому, що у них, на відміну від обласного центру місцева влада у документах про перейменування об'єктів топоніміки не вказувала обґрунтування новообраних назв. Це спричинило значні складнощі в аналізі та класифікації топоніміки міст Миколаївської області.

Місто Вознесенськ — населений пункт Миколаївщини, у якому в межах політики декомунізації було перейменовано 69 лінійних об'єктів: 52 вулиці та 17 провулків [21]. Це — аж 26,53 % від загальної кількості усіх годонімів міста [58].

Ми визначили, що усі годоніми Вознесенська, назви яких були змінені внаслідок політики декомунізації, умовно поділяємо на такі категорії за лексико-семантичним критерієм (Додаток Г):

- годоніми, мотивовані антропонімами (21 топонімічний об'єкт);
- годоніми, мотивовані топонімами (15 топонімічних об'єктів);
- годоніми, мотивовані ознаками (8 топонімічних об'єктів);
- годоніми, мотивовані фітонімами (7 топонімічні об'єкти);
- годоніми, мотивовані історичними явищами чи подіями (3 топонімічні об'єкти);
- годоніми, мотивовані геортонімами (3 топонімічні об'єкти)
- годоніми, мотивовані заняттями мешканців (2 топонімічні об'єкти);
- годоніми, мотивовані національними міфологемами або похідними від них (1 топонімічний об'єкт);

- інші (9 топонімічних об'єктів).

Найбільшу лексико-семантичну групу становлять годоніми, мотивовані антропонімами. У відсотковому відношенні вони складають 30,43 % від загальної кількості усіх перейменованих об'єктів міста. Цікаво, що структурні формули відантропонімічних годонімів дуже різняться. Зокрема 8 топонімічних об'єктів — складної структури — «загальна назва + ім'я + прізвище в родовому відмінку однини», а решта, 13 об'єктів — простої структури — «загальна назва + прізвище в родовому відмінку однини». З цього можемо зробити висновок, що представники міської ради, які затверджували нові назви вулиць в межах політики декомунізації, не зважали на залучення імен відомих людей до назв вулиць. А також те, що інколи мотивацію новобраної назви було доволі складно визначити. Це, своєю чергою, сприяє тому, що місцеві мешканці можуть не розуміти, чийм іменем номіновано лінійний об'єкт.

Складні назви вулиць відантропонімічного типу, утворені за формулою «загальна назва + ім'я + прізвище в родовому відмінку однини», мають переважно імена військових, зокрема часів Української революції 1917–1921 рр. (*пров. Юрка Тютюнника* (колишній пров. Жовтневий), *пров. Сергія Дельвіга* (колишній пров. Лазо), *вул. Петра Дяченка* (колишня вул. Ангеліни Паші)). *Вул. Пилипа Орлика* (колишня вул. Шверника) названа на честь політика та військового часів Козаччини, *пров. В'ячеслава Чорновола та пров. Миколи Василенка* увічнюють пам'ять про однойменних політиків та державних діячів, *вул. Олександра Потебні* — про відомого українського мовознавця. Своєю чергою *вул. Бориса Мозолевського* названа на честь археолога, дослідника Скіфської культури, який, до того ж був уродженцем Миколаївщини.

Доволі складно визначити, на честь кого іменовані оновлені назви вулиць, утворені за формулою «загальна назва + прізвище в родовому відмінку однини», оскільки в розпорядженні про перейменування не вказано причини обрання нових назв. Ми пробували з'ясувати мотивацію обрання таких годонімів: *вул. Крушельницької, вулиця Довженка, вул. Чорновола, вул. Старицького, вул. Омеляновича-Павленка, пров. Бикова* — і дійшли висновку,

що вищевказані годоніми названі на честь українських діячів мистецтва (Соломії Крушельницької, Олександра Довженка, Михайла Старицького, Леоніда Бикова, Бориса Лятошинського) та військових, державних й політичних діячів (Михайла Омеляновича-Павленка, В'ячеслава Чорновола). Проте досі незрозуміло, чому в назву *пров. В'ячеслава Чорновола* місцева влада вирішила залишити ім'я, а в назві однойменної вулиці — його прибрати й залишити лише прізвище. На нашу думку, в топонімічному ландшафті населеного пункту не повинно бути 2 ідентичні назви лінійних об'єктів. Як виняток — вулиця, від якої безпосередньо простягається провулок. У нашому випадку саме так. Попри цей факт, однакові назви лінійних об'єктів із різним родовим словом мають бути уніфіковані. Саме тому вулицю Чорновола доцільно перейменувати на *вулицю В'ячеслава Чорновола*. Ми не змогли визначити, на честь кого іменовані такі годоніми: *пров. Бачурського, пров. Гречаного, пров. Карбівничого, пров. Большакова, пров. Костенка*, оскільки ні в розпорядженні, ні в історичних документах не таку інформацію не натрапили.

Інша група годонімів міста має відтопонімну мотивацію. Годоніми, мотивовані топонімами, становлять значну частку усіх перейменованих лінійних об'єктів м. Вознесенськ. Це зокрема такі вулиці і провулки: *вул. Джерельна, вул. Зарічна, вул. Київська, вул. Одеська, вул. Фонтанна, вул. Плавнева, вул. Слобідська, вул. Сокольська, вул. Соколецька, вул. Болгарська, вулиця Паркова, вул. Таврійська, вул. Привокзальна, вул. Хлібозаводська, про. Криничний*.

Найбільше годонімів, мотивованих топонімом, а саме — адміністративним хоронімом. Таких вулиць — 5. До того ж двом з них повернуто історичні назви: *вул. Київській* (колишня назва — вул. Жовтневої революції) та *вул. Одеській* (колишня назва — вул. Кірова) [53]. Назви вулиць: *Слобідська, Сокольська та Соколецька* — теж мотивовані адміністративним хоронімом — козацькою слободою Соколи [53]. *Вул. Привокзальна та Хлібозаводська* мотивовані прагматонімами (ергонімами), *вул. Джерельна та Зарічна* — гідронімами, *вул. Плавнева* — гелонімом, *вул. Паркова* —

дрімонімом. Назва вул. *Болгарської* пов'язана з районом Болгарка, на якій вона простягається, і походить від міського хороніма. Годонім вул. *Таврійська* мотивований природним хоронімом. Усі відантропонімічні годоніми м. Вознесенська — простої структури, утворені за формулою «загальна назва + відносний прикметник».

Значну частину топонімічного ландшафту міста становлять годоніми, мотивовані ознаками. Таких назв лінійних об'єктів — 8: 3 з них іменовані за об'єктивними ознаками, інші 5 — за суб'єктивними. Усі годоніми міста, мотивовані ознаками — простої структури, утворені за формулою «загальна назва + відносний прикметник». Це — такі вулиці і провулки: вул. *Тіниста*, вулиця *Щаслива*, вул. *Північна*, вул. *Солов'їна*, вулиця *Благодатна*, вул. *Західна*, вул. *Центральна*, пров. *Кораловий*. Мотивовані об'єктивною ознакою: вул. *Північна*, вул. *Західна*, вул. *Центральна*. До того ж останній з них повернуто історичну назву. Цікава історія з назвою вул. *Коралової*. Її колишня назва — вул. Коларова. На нашу думку, можна стверджувати, що теперішню назву вулиці запровадили через подібність звучання. Інші годоніми: вул. *Тіниста*, вулиця *Щаслива*, вул. *Солов'їна*, вулиця *Благодатна* — мотивовані суб'єктивною ознакою. Ми переконані, що таких назв потрібно уникати, оскільки вони є занадто абстрактні й ніяк не пов'язані ні з історією міста, ні з визначними постатями, ні з важливими для України чи населеного пункту історичними подіями.

Значну частину змінених назв лінійних об'єктів становлять ті, що мотивовані фітонімами. У м. Вознесенську це — вул. *Калинова*, вул. *Барвінкова*, вул. *Горіхова*, вул. *Волошкова*, вул. *Черемшинова*, пров. *Каштановий* та пров. *Вербний*. Усі годоніми, що походять від назв рослин — простої структури, утворені за формулою «загальна назва + відносний прикметник».

Частка годонімів, мотивованих історичними явищами та подіями, геортонімами та заняттями мешканців у структурі оновленого внаслідок процесів перейменування топонімічного ландшафту м. Вознесенськ — доволі незначна. Так, мотивовані історичними подіями та явищами: вул. *Гетьманська*,

вул. Бузьких Козаків та вул. Героїв України. Перші дві назви пов'язані з історичними подіями доби Козаччини, остання, ймовірно, з російсько-українською війною 2014-2021 рр.. Назва *вул. Гетьманської* — проста за структурою, утворена за формулою «загальна назва + відносний прикметник». Дві інші назви — *вул. Бузьких Козаків та вул. Героїв України* — складної структури.

В основі двох годонімів м. Вознесенська — *вул. Рибальської та вул. Аграрної* — назви занять місцевих мешканців (рибальства та хліборобства). Ці 2 назви — простої структури, утворені за формулою «загальна назва + відносний прикметник».

Ще один годонім міста Вознесенська пов'язаний з національними міфологемами або похідними від них. Це *вул. Соборності*. Назва лінійного об'єкта — проста за структурою.

До групи інших годонімів, походження яких складно було з'ясувати ми зарахували такі назви лінійних об'єктів: *вул. Святомиколаївська, вул. Маріїнська, вул. Благовісна, вул. Володимирська, вул. Спаська, вул. Михайлівська, вул. Ксеніївська, пров. Радомський*. Усі вони — простої структури, 8 з них — утворені за формулою «загальна назва + відносний прикметник».

Прикметно, що Вознесенськ — єдиний населений пункт Миколаївської області в якому, окрім перейменування в ході декомунізації, провели ще й дерусифікацію. Така практика — не вельми поширена що на Миколаївщині зокрема, що в Україні загалом.

У рішенні Вознесенської міської ради Миколаївської області йдеться про те, що для “упорядкування ведення містобудівного кадастру об'єктів топоніміки на території м. Вознесенська”, потрібно перейменувати:

- вулиці та провулки, назви яких порушують норми українського правопису
- вулиці та провулки, що були русифіковані.

На жаль, у цьому рішенні не розмежовано, які з перелічених годонімів до якої категорії зараховують.

Але оскільки повний перелік вулиць у рішенні є, доцільно розглянути тенденції, характерні до унормування назв вулиць і провулків м. Вознесенська.

Всього змінили назви 15 вулицям і 11 провулкам населеного пункту. Всього — 26 об'єктів [47]. Це — рівно 10 % від загальної кількості лінійних об'єктів міста [58]. Ця цифра дає змогу нам зрозуміти, що місто активно русифікували впродовж майже 200 років.

Одна з найчастотніших змін у назвах вулиць, що містять Р. В. чоловічих прізвищ на -ко, тепер мають правильне закінчення -ка: вул. Гніліченко змінили на *вул. Гніліченка*; вул. Єрмоленко — на *вул. Єрмоленка*, вул. Корнейко — на *вул. Корнейка*; вул. Осіпенко — на *вул. Осипенка*, вул. Пошукайло — на *вул. Пошукайла*, пров. Гончаренко — на *пров. Гончаренка*, вул. Онуфрієнко — на *вул. Онуфрієнка*, вул. Усенко — на *вул. Усенка*. Тут варто зазначити, що нині значній кількості навіть перейменованих географічних об'єктів відантропонімічного походження властива тенденція до нівелювання закінчення -ка у Р. в. чоловічих прізвищ. Ще одне досить поширене явище у перейменуванні годонімів — повний переклад назв вулиць, що містили російські кореневі лексеми, українською мовою. Так, у 2016 р. у м. Вознесенську Миколаївської області було перейменовано такі вулиці і провулки: вул. Овражна стала *вул. Яровою*, а пров. Кузнечний — *пров. Ковальським*. У другому розділі ми вже вказували про недоцільність уведення до топонімічного ландшафту міста зрусифікованих назв топонімічних об'єктів.

Іншою рисою перейменованих вулиць є уникання звука [e], що розвинувся в російській мові на місця ъ, і заміна його на звук [i], характерний для української мови. Відповідно до цієї норми, вул. Глебова перейменували у *вул. Глібова*.

Доволі частотною є тенденція до появи нарощення після цифр у таких назвах вулиць: вул. 1 Травня стала *вул. 1-го Травня*, вул. 8 Березня стала *вул. 8-го Березня*, а вул. 228 стрілкової дивізії має назву *вул. 228-ї стрілецької дивізії*.

Прикметно, що в назву останньої вулиці можемо спостерігати одразу 2 тенденції: появу нарощення після цифр та повне перейменування кореневої російської лексеми.

Ще однією рисою перейменованих вулиць є заміна російських формантів на українські з ідентичною семантикою. Так, вул. Отрадна стала вул. *Відрадною*, пров. Михайловський має назву пров. Михайлівського, а пров. Олександровський — пров. *Олександрівського*.

Відповідно до норм транслітерації російських прізвищ українською мовою, перейменовували такі годоніми: вул. Тимірязєва та вул. Кошевого Олега. Тепер вищевказані лінійні об'єкти відповідно мають назви: вул. *Тимірязєва* й вул. *Кошового Олега*. Аналогічно за цим самим принципом перейменовані провулки: Кошевого Олега (нині — пров. *Кошового Олега*), Радіщева (тепер — пров. *Радищева*), Циолковського (наразі — пров. *Ціолковського*).

Також відповідно до українських правописних норм вул. Малінову перейменовували на вул. *Малинову*, вул. Торгівельну — на вул. *Торговельну*, а пров. Дорожний — на пров. *Дорожній*.

Прикметно, що на відміну від Вознесенська, в інших містах Миколаївської області, дерусифікації топонімічних об'єктів не відбулося.

Перейменування вулиць у *місті Первомайську* Миколаївської області відбувалося аж у 3 етапи. Спочатку 28.04.2016 р. Первомайська міська рада перейменувала 43 топонімічних об'єктів. У додатку до рішення про перейменування лінійних об'єктів міста не містилися обґрунтування оновлених назв. Згодом згідно з розпорядженням Миколаївської ОДА від 21.05.2016 р., у місті перейменовували ще 54 об'єкти топоніміки [66]. Після цього міська рада ще раз переглянула запропоновані назви вулиць й ухвалила остаточне рішення про перейменування [57]. Загалом у м. Первомайську Миколаївської області перейменовано 97 вулиць і провулків в межах політики декомунізації. Це — 20,9 % від усіх лінійних об'єктів міста [57].

Ми визначили, що усі годоніми Первомайська, назви яких були змінені внаслідок політики декомунізації, умовно поділяємо на такі категорії за лексико-семантичним критерієм (Додаток Д):

- годоніми, мотивовані антропонімами (62 топонімічні об'єкти);
- годоніми, мотивовані історичними явищами чи подіями (10 топонімічних об'єктів);
- годоніми, мотивовані топонімами (8 топонімічних об'єктів);
- годоніми, мотивовані ознаками (5 топонімічних об'єктів);
- годоніми, мотивовані фітонімами (2 топонімічні об'єкти);
- годоніми, мотивовані етронімами (1 топонімічний об'єкт)
- годоніми, мотивовані заняттями мешканців (1 топонімічний об'єкт);
- інші (8 топонімічних об'єктів).

Найбільшу частку серед усіх новообраних назв годонімів м. Первомайська становлять ті, що пов'язані з видатними постатями. Таких вулиць і провулків у місці аж 62. Серед них лише 6 об'єктів (менше ніж 10 % від усіх годонімів відантропонімічного походження) названі на честь видатних жінок: *вул. Катерини Білокур* (на честь української художниці), *вул. Бенюш Капон* (на честь єврейської лікарки, що працювала в Первомайську), *вул. Терези Марголіс* (на честь видатної місцевої лікарки і меценатки), *пров. Дніпрової Чайки* (на честь письменниці-уродженки Первомайська), *вул. Олени Пчілки* (на честь письменниці) та *пров. Ірини Сенік* (на честь поетеси, політув'язненої).

Абсолютна більшість годонімів Первомайська (51 з 62 топонімічних об'єктів), в основі яких антропонім, складні за структурою, оформлені за формулою «загальна назва + ім'я + прізвище в родовому відмінку однини».

Більшість годонімів, в основі яких антропоніми, названі на честь військових та державних діячів різних періодів розвитку України (35 топонімічних об'єктів).

Найбільшу кількість відантропонімічних годонімів м. Первомайська становлять ті, що пов'язані з іменами військових і державних діячів революції 1917-1921 рр. (16 топонімічних об'єктів). Це такі годоніми: *вул. Гулого-Гуленка*,

вул. Євгена Коновальця, вул. Василя Вишиваного, пров. Отамана Бондарука, пров. Левка Балицького, вул. Туган-Барановського, вул. Василя Недайкаші, вул. Омеляновича-Павленка, вул. Юрка Тютюнника, пров. Петра Холодного, вул. Дмитра Абриньби, вул. Миколи Плав'юка, пров. Володимира Сальського, вул. Володимира Чехівського, вул. Миколи Міхновського, вул. Отамана Григор'єва. Структурні типи вищевказаних назв відрізняються. Так, 11 годонімів: *вул. вул. Євгена Коновальця, вул. Василя Вишиваного, пров. Левка Балицького, вул. Василя Недайкаші, вул. Юрка Тютюнника, пров. Петра Холодного, вул. Дмитра Абриньби, вул. Миколи Плав'юка, пров. Володимира Сальського, вул. Володимира Чехівського, вул. Миколи Міхновського* — складної структури, утворені за формулою «загальна назва + ім'я + прізвище в родовому відмінку однини»; 3 годоніми: *вул. Гулого-Гуленка, вул. Туган-Барановського, вул. Омеляновича-Павленка* — простої структури, утворені за формулою «загальна назва + ім'я»; 2 годоніми: *вул. Отамана Боднарука та вул. Отамана Григор'єва* — складного типу, оформлені за формулою «загальна назва + звання + прізвище в родовому відмінку однини».

Вул. Пилипа Орлика, вулиця Костя Гордієнка, вул. Гетьмана Мазени, пров. Захарія Ченіги, вул. Сидора Білого, вул. Івана Виговського, вулиця Івана Гонти, вул. Дмитра Вишневецького, пров. Антіна Головатого — названі на честь військових і державних діячів періоду Козаччини. Прикметно, що 7 із 8 назв — складного типу, утворені за структурою «загальна назва + ім'я + прізвище в родовому відмінку однини». Ще одна назва — *вул. Гетьмана Мазени* — складного типу, оформлена за структурою «загальна назва + звання + прізвище в родовому відмінку однини». Така структура назви годоніма досить поширена у назвах лінійних об'єктів, мотивованих іменами військових Козаччини та революції 1917-1921 рр.

Частину відантропонімічних назв вулиць, змінених внаслідок процесу декомунізації становлять ті, що пов'язані зі військовими, що звільняли м. Первомайськ від німецької окупації. До цього класу ми зарахували такі назви вулиць: *вул. Якова Лобова, вул. Михайла Хабарова та вул. Олександра*

Коротченка. Вищевказані годоніми — складного типу, оформлені за структурою «загальна назва + ім'я + прізвище в родовому відмінку однини». *Вул. Романа Шухевича* названа на честь одного з лідерів Організації українських націоналістів, що діяла в роки Другої Світової війни. Ця назва вулиці — складної структури, утворена за формулою «загальна назва + ім'я + прізвище в родовому відмінку однини».

На честь князів Святослава та Данила Галицького названі: *провулок Князя Святослава та вулиця Данила Галицького*. Обидва годоніми — складні за структурою, проте перший з них (*пров. Князя Святослава*) оформлений за типом «загальна назва + звання + ім'я», а другий (*вул. Данила Галицького*) — «загальна назва + ім'я + прізвище в родовому відмінку однини».

Окрему категорію військових діячів, іменами яких названі годоніми м. Первомайськ становлять загиблі під час війни в Афганістані та під час російсько-української війни 2014-2021 рр.. Так пам'ять про цих військових увічнена в назвах таких годонімів: *вул. Вадима Яновича, вул. Тараса Мазура та вул. Романа Слободянюка*. Вищевказані годоніми — складного типу, утворені за формулою «загальна назва + ім'я + прізвище в родовому відмінку однини».

Значна частина відантропонімічних назв вулиць і провулків м. Первомайська пов'язана з діячами мистецтва: художниками, письменниками, перекладачами, драматургами. Так, імена видатних митців мають 9 вулиць та 5 провулків (загалом 14 лінійних об'єктів): *вул. Андрія Антонюка, вул. Катерини Білокур, вул. Миколи Вінграновського, вул. Павла Глазового, вул. Олександра Островського, пров. Григорія Сковороди, пров. Дніпрові Чайки, вул. Василя Стуса, пров. Івана Пулюя, пров. Василя Симоненка, вул. Олени Пчілки, вул. Ніла Хасевича, пров. Ірини Сенік та вул. Івана Багряного*. Водночас годоніми: *вул. Миколи Вінграновського, вул. Павла Глазового, пров. Дніпрові Чайки* — названі на честь письменників та письменниці, що народилися або довгий час мешкали на Миколаївщині. Усі вищевказані назви лінійних об'єктів — складної структури. 13 з них утворені за формулою «загальна назва + ім'я + прізвище в

родовому відмінку однини», 1 назва (пров. Дніпрової чайки) — «загальна назва + псевдонім».

Ще 2 лінійні об'єкти пов'язані з істориками. Це — *вул. Академіка Слабченка та пров. Івана Крип'якевича*. Перша назва вулиці — складної структури, творена за формулою «загальна назва + звання + прізвище в родовому відмінку однини». Друга назва провулка — також складної структури, оформлена за типом «загальна назва + ім'я + прізвище в родовому відмінку однини».

В основі 3-х відантропонімічних годонімів, що виникли в топонімічному ландшафті м. Первомайська внаслідок перейменування — імена відомих лікарів. Зокрема, таку мотивація у 3-х наз вулиць: *вул. Бенюш Капон, вул. Терези Марголіс та вул. Академіка Миколи Амосова*. Перші дві вулиці — складної структури, утворені за типом «загальна назва + ім'я + прізвище в родовому відмінку однини», натомість назва *вул. Академіка Миколи Амосова* — також складної структури, проте оформлена за формулою «загальна назва + звання + прізвище в родовому відмінку однини».

Вул. Леоніда Федорова — відантропонімічного походження і мотивована іменем місцевого промисловця, а *вул. Олекси Гірника* — іменем українського дисидента та політв'язня. Обидві назви — складної структури, утворені за формулою «загальна назва + ім'я + прізвище в родовому відмінку однини».

Нам не вдалося з'ясувати походження 6-ти відантропонімічних назв лінійних об'єктів м. Первомайська, оскільки міська рада не надала обґрунтування їхнього вибору. Це — назви таких годонімів: *вул. Олексія Некрасова, вул. Андрія Суліми, вул. Олексія Зінов'єва, вул. Михайла Бутенка, вул. Сергія Білоуса, вулиця Петра Грищенка*. Проте ми визначили структурні типи вищевказаних об'єктів. Усі вони — складної структури, утворені за формулою «загальна назва + ім'я + прізвище в родовому відмінку однини».

Значну кількість перейменованих об'єктів Первомайська становлять ті, в основі яких назви історичних подій чи явищ. Зокрема, назви годонімів: *вул. Бузького козацтва, вул. Чорноморців, вул. Гайдамацька, вул. Війська*

Запорозького — пов'язані з історичними подіями періоду Козаччини; назви годонімів: *вул. Січових Стрільців, пров. Героїв Крут* — з подіями періоду Української революції 1917-1921 рр.; назви годонімів: *вул. Волонтерська та вул. Героїв Небесної Сотні* — з подіями російсько-української війни 2014-2021 рр.; назва *провулка Підпільників ОУН* — з подіями Другої Світової війни, а назва *вулиці Героїв Чорнобиля* — з вибухом на Чорнобильській АЕС.

8 перейменованих лінійних об'єктів м. Первомайськ — відтопонімічного походження: *вул. Голтянська, вул. Театральна, вул. Фабрична, вул. Вокзальна, вул. Богонільська, вул. Театральна, вул. Берегова та вул. Кодимська*. Усі вони — простої структури, утворені за формулою «загальна назва + відносний прикметник».

В межах відтопонімічних годонімів м. Первомайська зокрема виділяємо: ті, в основі яких прагматоніми (ергоніми), адміністративні хороніми та гідроніми. До першої категорії лінійних об'єктів, назви яких мотивовані прагматонімами (ергонімами), зараховуємо: *вул. Театральну,*

вул. Фабричну та вул. Вокзальну. До того ж *вулиці Театральній* повернули її історичну назву [24]. У другу категорію (годоніми, що мотивовані адміністративними хоронімами) виділяємо: *вул. Голтянську та вул. Богонільську* — оскільки ці дві вулиці названі на честь районів міста. Натомість назва *вул. Кодимської* мотивована гідронімом — назвою річки Кодими, яка протікає вздовж міста.

5 перейменованих назв вулиць м. Первомайська мотивовані ознаками: як суб'єктивними, так і об'єктивними. Це, зокрема, такі назви вулиць та провулків: *вул. Кришталева, вул. Щаслива, вул. Затишна* — суб'єктивної оцінки; *вул. Широка та пров. Малий* — об'єктивної оцінки. Усі вищевказані годоніми цієї групи — простої структури, утворені за моделлю «загальна назва + відносний прикметник».

Незначну кількість у топонімічному ландшафті міста становлять назви вулиць, мотивовані фітонімами (всього 2 назви лінійних об'єктів): *вул.*

Василькова та вул. Трояндова. Обидві вулиці цієї групи — простої структури, утворені за моделлю «загальна назва + відносний прикметник».

1 назва вулиці мотивована етнонімом — *вул. Єврейська.* Вона також простої структури, оформлена за моделлю «загальна назва + відносний прикметник».

На відміну від інших міст Миколаївської області, декомунізація у Первомайську проведена у 3 етапи: спочатку назви змінили згідно з рішенням міської ради, далі — розпорядженням Миколаївської ОДА. За кілька місяців місцева влада переглянула ухвалу обласної державної адміністрації й знову змінила декілька назв лінійних об'єктів. Це зокрема, такі годоніми: вул. Максима Залізняка (змінено на *вул. Покровську*), вул. Героїв УПА (змінено на *вул. Успенську*), вул. Степана Бандери (змінено на *вул. Василя Стуса*), вул. Карпенка-Карого (змінено на вул. Петра Гриценка), вул. Миколи Садовського (змінено на *вул. Олександра Коротченка*), вул. Якова Совачіва (змінено на *вул. Трояндову*) та пров. Симона Петлюри (змінено на *пров. Малий*). Прикметно й те, що, міська влада вирішила залишити вул. Романа Шухевича, а Степана Бандери й Симона Петлюри — стерти з топонімічного ландшафту м. Первомайська. Наразі більшість перейменованих вулиць у місті — відантропонімічного походження, здебільшого названі на честь військових діячів часів Української революції 1917–1921 рр., менше — митців. Як і в інших містах Миколаївщини, в топонімічному ландшафті Первомайська лише поодинокі відантропонімічні годоніми пов'язані з жінками. Проте, що цікаво, структурні типи новоназваних топонімічних об'єктів міста — доволі монолітні: більшість назв відантропонімічного походження оформлені за структурою «загальна назва + ім'я + прізвище в родовому відмінку однини». Особливістю одного годоніма міста є те, що його формально перейменовали, але обрання нової назви нічим не обґрунтували. Це — *вул. Надії* (колишня вул. Надії Крупської). Така назва вулиці дуже схожа на ті, якими називали у повоєнні роки. Про це зазначала дослідниця О. Шульган. Вона виокремила окрему категорію ойконімів, що мотивовані радянськими міфологемами або похідними від них [89, с. 139]. Нова

назва вулиці міста цілком підходить під класифікацію мовознавиці, тому й має бути змінена.

3.2 Класифікація перейменованих годонімів Южноукраїнська, Снігурівки та Очакова

У *місті Южноукраїнську* Миколаївської області перейменування відбувалося в один етап. Згідно з розпорядженням Южноукраїнського міського голови від 13.04.2016 № 92-р, у місті було перейменовано 6 топонімічних об'єктів [62]. Серед них: 2 проспекти і 4 вулиці. В розпорядженні про перейменування годонімів міста не вказано обґрунтування нових назв. Так само й не вказано, чи відновлені історичні назви вулиць і проспектів населеного пункту.

Відповідно до документа, який закріплював зміну назв вулиць в межах політики декомунізації, перейменовано такі об'єкти (Додаток Е): просп. Леніна — *на просп. Незалежності*, просп. Комуністичний — *на просп. Соборності*, вул. Комсомольську — *на вул. Олімпійську*, вул. Котовського — *на вул. Буго-Гардівська*, вул. Зої Космодем'янської — *на вул. Героїв України*, вул. Куйбишева — *на вул. Затишну* [62].

За структурою 5 з 6 оновлених назв вулиць і проспектів — прості. 3 з них оформлені за типом «загальна назва + відносний прикметник». Це такі годоніми: *вул. Олімпійська*, *вул. Буго-Гардівська*, *вул. Затишна*. Ще один годонім — складної структури. Це — *вул. Героїв України*.

Ми змогли чітко визначити лексико-семантичну мотивацію п'яти годонімів. Так, назва *вулиці Буго-Гардівської* — відтопонімічного походження, пов'язана з природним хоронімом — Бузьким Гардом. Проте в такому разі назва вулиці мала б бути написана разом, згідно з чинним правописом. Годонім *вул. Героїв України* мотивований історичними подіями, а саме російсько-української війни 2014-2021 рр., а назва *вул. Затишної* — суб'єктивною ознакою. Назви двох годонімів, мотивовані національними міфологемами або похідними від

них. Це — *вул. Незалежності та просп. Соборності*. Обидві вищевказані назви — простої структури.

На відміну від м. Вознесенська, у м. Южноукраїнську не переглядали наявні русифіковані назви і їх не оновлювали. Таким годонімом, зокрема, у місті є *бульвар Цвіточний* [20]. На нашу думку, така назва зовсім недоречна у топонімічному ландшафті м. Южноукраїнська і має бути змінена. Так само із *вул. Буго-Гардівською*, назву якої доцільно змінити згідно з чинним українським правописом.

Перейменування у *місті Снігурівці* Миколаївської області відбувалися у 2 етапи. На першому з них у місті змінили назви 22 вулиць і провулків, згідно з рішенням Снігурівської міської ради від 24.11.2015 р. [7]. Ще 13 топонімічних об'єктів м. Снігурівки перейменовані відповідно до розпорядження Миколаївської ОДА від 21.05.2016 р. [66]. Всього перейменовано в межах політики декомунізації у місті 34 топонімічні об'єкти. Фактично одному годоніма населеного пункту назву змінювали двічі: за рішенням міської ради [7] та розпорядженням обласної державної адміністрації [66]. Це — вул. Жовтнева, яку міська влада спочатку вирішила не перейменовувати. Натомість — змінити легенду годоніма, обґрунтувавши ідентичну назву вулиці «*через заснування переселенцями міста Снігурівка у жовтні 1812 року*» [7]. Очевидно, обласна влада не схвалила таке рішення і вдруге перейменувала вулицю Жовтневу, але вже на вул. 200-річчя Снігурівки.

Усі перейменовані назви вулиць і провулків м. Снігурівки ми поділили на такі категорії (Додаток Ж):

- годоніми, мотивовані антропонімами (13 топонімічних об'єктів);
- годоніми, мотивовані ознаками (11 топонімічних об'єктів);
- годоніми, мотивовані фітонімами (6 топонімічних об'єктів);
- годоніми, мотивовані топонімами (3 топонімічні об'єкти);
- годоніми, мотивовані геортонімами (1 топонімічний об'єкт).

До групи годонімів, що мотивовані антропонімами ми зарахували такі топонімічні об'єкти м. Снігурівки: *вул. Михайла Коцюбинського, вул. лікаря*

Горбурова, вул. Валерія Бойченка, вул. Олеся Гончара, вул. Сергія Єфремова, пров. Пилипа Орлика, вул. Дмитра Донцова, пров. Гетьмана Мазети, вул. Гетьмана Сагайдачного, вул. Дмитра Дорошенка, вул. В'ячеслава Чорновола, вул. Митрополита Шептицького, пров. Остапа Вишні, вул. Йосифа Сліпого.

З 14 відантропонімічних годонімів населеного пункту, назви п'ятьох вулиць і провулків пов'язані з військовими й державними діячами: часів Козаччини (*пров. Пилипа Орлика, пров. Гетьмана Мазети та вул. Гетьмана Сагайдачного*), Української революції 1917–1921 рр. (*вул. Дмитра Дорошенка*) та незалежної України (*вул. В'ячеслава Чорновола*). Відантропонімічні назви лінійних об'єктів, в основі яких імена відомих козаків — складної структури, але неоднорідних моделей. Вищевказані годоніми утворені за формулами: «загальна назва + ім'я + прізвище в родовому відмінку однини» (*пров. Пилипа Орлика*) та «загальна назва + звання + прізвище в родовому відмінку однини» (*пров. Гетьмана Мазети й вул. Гетьмана Сагайдачного*). Назви вулиці *Дмитра Дорошенка* й вулиці *В'ячеслава Чорновола* — також складної структури, оформлені за моделлю «загальна назва + ім'я + прізвище в родовому відмінку однини».

Значну кількість відантропонімічних годонімів м. Снігурівки становлять ті, що названі на честь майстрів слова: українських письменників, літературних критиків, літературознавців. Так номіновані назви таких лінійних об'єктів населеного пункту: *вул. Михайла Коцюбинського, вул. Валерія Бойченка, вул. Олеся Гончара, вул. Сергія Єфремова, вул. Дмитра Донцова, пров. Остапа Вишні*. За структурою усі відантропонімічні годоніми, пов'язані з письменниками та літературознавцями — складні. За формулою «загальна назва + ім'я + прізвище в родовому відмінку однини» оформлені такі годоніми: *вул. Михайла Коцюбинського, вул. Валерія Бойченка, вул. Олеся Гончара, вул. Сергія Єфремова, вул. Дмитра Донцова*. За формулою «загальна назва + псевдонім» оформлений єдиний лінійний об'єкт м. Снігурівки Миколаївської області — *пров. Остапа Вишні*.

Два відантропонімічні годоніми населеного пункту мають імена релігійних діячів: Андрея Шептицького та Йосифа Сліпого. І *вул. вул. Митрополита Шептицького*, і *вул. Йосифа Сліпого* — складної структури. Щоправда, перша назва оформлена за моделлю «загальна назва + звання + прізвище в родовому відмінку однини», а друга — «загальна назва + ім'я + прізвище в родовому відмінку однини».

Ще один годонім м. Снігурівки Миколаївської області має в основі ім'я лікаря. Це — *вул. Лікаря Горбурова*, названа на честь відомого лікаря, уродженця Снігурівщини, Григорія Горбурова. Назва цього годоніма — складна за структурою, оформлена за моделлю «загальна назва + професія + прізвище в родовому відмінку однини».

Доцільно зазначити, що 12 із 14 назв лінійних об'єктів відантропонімічного походження — рекомендації Миколаївської ОДА. Обрання усіх відантропонімічних годонімів було обґрунтоване у розпорядженні [66].

Натомість більшість назв, на які міська рада перейменувала топонімічні об'єкти, які підлягали декомунізації — мотивовані за ознакою, здебільшого суб'єктивною. Це такі годоніми населеного пункту, як: *вул. Тиха*, *вул. Братня*, *вул. Світла*, *пров. Братній*, *вул. Зоряна*, *вул. Весняна*, *вул. Янтарна*, *пров. Янтарний*, *пров. Дитячий*. Ще одна вулиця, назва якої мотивована ознакою — *вул. Центральна*. Проте оскільки це центральна вулиця міста, ми схилиємося до думки, що така назва обрана обґрунтована, і вважатимемо, що назва лінійного об'єкту мотивована об'єктивною ознакою. Усі годоніми м. Снігурівки, в основі яких — ознаки, простої структури, утворені за формулою «загальна назва + відносний прикметник».

Численну групу новоназваних топонімічних об'єктів становлять ті, в основі назв яких — фітоніми. Це такі годоніми м. Снігурівки, як: *вул. Горіхова*, *вул. Калинова*, *вул. Вишнева*, *вул. Волошкова*, *вул. Квіткова*, *вул. Бузкова*. Усі вони — простої структури, оформлені за моделлю «загальна назва + відносний прикметник».

На відміну від інших міст Миколаївщини, лінійні об'єкти м. Снігурівки відтопонімічного походження становлять невелику частку в годонімічному ландшафті населеного пункту. Зокрема, відтопонімічну мотивацію мають такі годоніми м. Снігурівки: *вул. Привокзальна, вул. Лугова та вул. Паркова*. Мотивована одним із видів урбанонімів — прагматонімом (ергонімом) назва *вул. Привокзальної*. Натомість в основі *вул. Лугової та вул. Паркової* — дрімоніми. Усі відтопонімічні годоніми м. Снігурівка Миколаївської області — прості за структурою, оформлені за моделлю «загальна назва + відносний прикметник».

1 годонім населеного пункту мотивований геортонімом. Згідно з розпорядженням Миколаївської ОДА, вул. Жовтневу перейменували на *вул. 200-річчя Снігурівки* з нагоди ювілею заснування міста [66]. Назва цього топонімічного об'єкта — складна за структурою.

Ми визначили, що зміна топонімічного ландшафту м. Снігурівки Миколаївської області відбувалася у 2 етапи: згідно з рішенням міської ради та відповідно до розпорядження обласної. Найчастотніша мотивація новоназваних годонімів міста — відантропонімічна. Значну кількість перейменованих об'єктів також становлять вулиці і провулки, в основі яких — ознаки. Більшу частину відантропонімічних назв прийняли на другому етапі перейменування. Назву однієї вулиці змінювали двічі: спочатку місцева влада змінила лише легенду годоніма, проте згодом представники обласної адміністрації цілком змінили назву вул. Жовтня на вул. *вул. 200-річчя Снігурівки* [66].

Перейменування вулиць у **місті Очакові** Миколаївської області відбувалося у 2 етапи. На першому з них, згідно з розпорядженням міського голови від 16.02.2016 р., у населеному пункті перейменовано 18 вулиць [8]. Згодом розпорядженням Миколаївської ОДА від 21.05.2016 р. перейменовано ще 4 топонімічних об'єкти [66]. Всього у місті змінено назви 22 вулицям.

Ми поділили усі перейменовані об'єкти м. Очакова за лексико-семантичним критерієм на такі групи (Додаток К):

- годоніми, мотивовані топонімами (8 топонімічних об'єктів);

- годоніми, мотивовані антропонімами (4 топонімічні об'єкти);
- годоніми, мотивовані заняттями місцевих мешканців (3 топонімічні об'єкти);
- годоніми, мотивовані історичними подіями та явищами (1 топонімічний об'єкт);
- годоніми, мотивовані національними міфологемами або похідними від них (1 топонімічний об'єкт);
- годоніми, що мають іншу мотивацію (5 топонімічних об'єктів).

Найбільшу частку вулиць, назви яких були змінені в ході політики декомунізації, становлять ті, в основі яких — топоніми. Таких об'єктів 8. Це, зокрема такі годоніми: вул. *Слобідська*, вул. *Старофортчна*, вул. *Торгова*, вул. *Балкова*, вул. *Паркова*, вул. *Левадійська*, вул. *Таврійська*, вул. *Кінбурнська*. З них 2 годоніми — вул. *Таврійська* та вул. *Кінбурнська* — мотивовані природними хоронімами, 1 годонім — вул. *Слобідська* — адміністративним хоронімом. Назва вулиці Старофортчної пов'язана з прагматомімом (ергонімом) м. Очакова, а вулиці Торгової — з міським хоронімом — ринком. Усі годоніми м. Очакова — простої структури, оформлені за моделлю «загальна назва + відносний прикметник».

На відміну від більшості міст Миколаївської області, вулиці м. Очакова, назви яких мотивовані антропонімами, становлять значно меншу частку в загальній структурі перейменованих топонімічних об'єктів населеного пункту. Таких годонімів всього 4. Прикметно й те, що усі вони увійшли в топонімічний ландшафт міста згідно з розпорядженням Миколаївської ОДА — тобто на другому етапі перейменування вулиць [66]. Місцева влада не назвала жодної вулиці на честь відомих історичних постатей, земляків, що розвивали Очаківщину або інших діячів. Годоніми м. Очакова, мотивовані антропонімами — це: вул. *Бориса Фармаковського*, вул. *Пилипа Морачевського*, вул. *Петра Холодного*, вул. *Олексія Галкина*. З назви вулиць — вул. *Бориса Фармаковського*, вул. *Пилипа Морачевського*, вул. *Петра Холодного* — мають імена відомих українських митців та/або вчених. Назва іншої пов'язана з

військовим часів Української революції 1917–1921 рр. (вул. *Олексія Галкина*). Усі годоніми відантропонімічного походження м. Очакова — складної структури, оформлені за моделлю «загальна нава + ім'я + прізвище в родовому відмінку однини». Назви ще трьох вулиць населеного пункту пов'язані із заняттями місцевих мешканців. Це — вул. *Будівельників*, вул. *Лоцманська*, вул. *Рибацька*. Усі вони — простої структури. Вул. *Лоцманська*, вул. *Рибацька* утворені за формулою «загальна назва + відносний прикметник»; вул. *Будівельників* — за формулою «загальна назва + професія в родовому відмінку множини».

Назва ще одного топонімічного об'єкта м. Очакова мотивована історичними подіями та/або явищами. Це — вул. *Гетьманська*. За структурою цей годонім — простий, утворений за моделлю «загальна назва + відносний прикметник».

До групи годонімів, мотивованих національними міфологемами або похідними від них зараховуємо 1 топонімічний об'єкт. Це — вул. *Соборності*. Назва вищевказаного лінійного об'єкта — простої структури.

До підкласу інших годонімів ми зараховували такі назви вулиць як: вул. *Троїцька*, вул. *Покровська*, вул. *Соборна*, вул. *Нікольська*, вул. *Спаська*. Ми припускаємо, що усі або частина вищевказаних топонімічних об'єктів могли бути первісними назвами вулиць м. Очакова. Такі висновки ми робимо, зважаючи на відновлення історичних годонімів м. Миколаєва, назви яких — ідентичні до очаківських. Проте оскільки в документах Очаківської міської ради про перейменування вулиць такої інформації не значилося, вищевказані годоніми ми зараховуємо до типу інших. Проте такі годоніми, як: вул. *Троїцька*, вул. *Покровська*, вул. *Соборна*, вул. *Нікольська*, вул. *Спаська* — прості за структурою, утворені за формулою «загальна назва + відносний прикметник».

Ще одну мотивацію годоніма — вул. *Кобзаря* — нам не вдалося визначити. З одного боку, лексема «Кобзар», вжита як присвійний прикметник у формі однини, вказує нам на відантропонімічну мотивацію назви вулиці. З іншого боку, в документах міської ради ми не натрапили на обґрунтування

новообраної назви. Це ще раз підтверджує важливість обрання назви відантропонімічного походження — складної структури, яка була б оформлена за моделлю «загальна назва + ім'я + прізвище в родовому відмінку однини». В іншому разі, досить складно з'ясувати, чиє ім'я носить вулиця.

Отже, вулиці м. Очакова перейменовували у 2 етапи: згідно з рішенням міської ради [8] та розпорядженням обласної [66]. Прикметною рисою новообраних назв топонімічних об'єктів міста є те, що жодна з них не мотивована фітонімом або ознакою (на відміну від решти годонімів міст Миколаївської області). Невелику частку у структурі топонімічного ландшафту, зміненого внаслідок декомунізації, становлять годоніми, мотивовані антропонімами. Усі вони з'явилися в населеному пункті згідно з розпорядженням Миколаївської ОДА від 21.05.2016 р. [66].

3.3. Класифікація перейменованих годонімів Нового Буга, Нової Одеси, Баштанки

Перейменування вулиць у *місті Новому Бугі* також відбувалося у 2 етапи, як і в більшості міст Миколаївської області. 17.02.2016 р. на сесії Новобузької міської ради змінили назви 29 вулиць і провулків [84]. Пізніше, 21.05.2016 р., згідно з розпорядженням Миколаївської ОДА, змінено назви ще 20 лінійних об'єктів [66].

10 топонімічних об'єктів перейменовували двічі, оскільки місцева влада не зважала на рекомендації УІНП і лише змінила легенди *вул. Петровського та вул. Калініна*, натомість залишивши ідентичні назви. Ці вулиці були вдруге перейменовані розпорядженням Миколаївської ОДА від 21.05.2016 р. [66]. Також під час першого етапу *вул. Радянську* перейменовану на *вул. III Сотні*, а *вул. Ватутіна* — на *вул. Рябчука*. Проте обґрунтування новообраних назв місцева влада не надала [84]. Тому Миколаївська ОДА змінила *вул. Радянську* на *вул. Миколи Міхновського*, а *вул. Ватутіна* — на *вул. Ірини Сенік* [66]. Новобузька міська рада також не надала пояснень щодо перейменування *вул. Свердлова* на *вул. Семенівську*, хоча назва останньої — виразно

відтопонімічного походження, оскільки, найімовірніше названа на честь адміністративного хороніма — поселення Семенівка, яке раніше існувало на місці сучасного міста Новий Буг [22]. Саме тому обласна влада перейменувала цю вулицю на *вул. Якова Куцого* [66]. На нашу думку, така зміни назва також неогрунтована, оскільки попередній годонім, запропонований Новобузькою міською радою — цілком виправданий, відповідно до критеріїв номінації географічних об'єктів. Ще одну вулицю — Червоних партизан — міська влада перейменувала на *вул. Партизанську* [84]. Згодом назва вищевказаної вулиці була змінена на *вул. Василя Кука*, згідно з розпорядженням ОДА [66]. Ще декілька назв вулиць були змінені міською владою, проте уточнені згідно з розпорядженням Миколаївської ОДА. Вдруге перейменовували вулиці, оскільки Новобузька міська рада не долучала до відантропонімічних годонімів імена осіб, на честь яких ці годоніми були названі. Так були уточнені назви таких вулиць: *вул. Спиридона Черкасенка та вул. Євгенії Завалій*.

Всього у населеному пункті перейменовано 39 топонімічних об'єктів, оскільки 10 годонімів були перейменовані вдруге.

Усі перейменовані топонімічні об'єкти населеного пункту ми поділили на такі категорії (Додаток Л):

- годоніми, мотивовані антропонімами (22 топонімічні об'єкти);
- годоніми, мотивовані топонімами (6 топонімічних об'єктів);
- годоніми, мотивовані історичними явищами (6 топонімічних об'єктів);
- годоніми, мотивовані заняттями місцевих мешканців (2 топонімічні об'єкти);
- годоніми, мотивовані фітонімами (1 топонімічний об'єкт);
- годоніми, мотивовані національними міфологемами або похідними від них (1 топонімічний об'єкт);
- годоніми, що мають іншу мотивацію (1 топонімічний об'єкт).

Найбільша кількість перейменованих об'єктів м. Новий Буг має відантропонімічну мотивацію (22 із 39 від усіх перейменованих годонімів). Це

становить 56,41 % від загальної кількості об'єктів, назви яких були змінені. 21 з 23 годонімів цієї групи — складної структури, утворені за формулою «загальна назва + ім'я + прізвище в родовому відмінку однини» Ще 2 об'єкти — прості структури, оформлені за моделлю «загальна назва + прізвище в родовому відмінку однини». Значна кількість відантропонімічних назв пов'язана з військовими та державними діячами: часів Козаччини (3 годоніми): *вул. Максима Залізняка, вул. Пилипа Орлика, вул. Якова Куцого*; часів II Світової війни (3 годоніми): *вул. Романа Шухевича, вул. Василя Кука, вул. Євдокії Завалій*; часів УНР (1 годонім): *вул. Платона Черненка*; часів Київської Русі (1 годонім): *вул. Ярослава Мудрого*; часів російсько-української війни 2014-2021 рр. (1 годонім): *вул. Володимира Мельникова*. Усі вищевказані назви топонімічних об'єктів — складні за структурою, утворені за формулою «загальна назва + ім'я + прізвище в родовому відмінку однини». Значна кількість відантропонімічних годонімів пов'язана з культурно-освітніми діячами, вченими, філософами, просвітниками. Так, на честь письменників номіновані такі вулиці у м. Новий Буг: *вул. Степана Крижанівського, вул. Спиридона Черкасенка, вул. Євгена Маланюка, вул. Олени Теліги, вул. Валерія Бойченка, вул. Ірини Сенік, вул. Олега Ольжича, вул. Миколи Аркаса*. Вищевказані годоніми — складної структури, оформлені за моделлю «загальна назва + ім'я + прізвище в родовому відмінку однини». До того ж кілька відантропонімічних назв вулиць населеного пункту безпосередньо пов'язані з тими діячами та діячками, що народилися або мешкали на Миколаївщині загалом та в Новому Бугу зокрема. Це такі назви вулиць: *вул. Степана Крижанівського, вул. Спиридона Черкасенка, вул. Валерія Бойченка, вул. Ірини Сенік та вул. Миколи Аркаса*. Ще декілька відантропонімічних назв пов'язані з іменами вчених, філософів, істориків: *вул. Григорія Сковороди, вул. Грушевського, вул. Вернадського, вул. Миколи Міхновського, вул. Івана Огієнка*. 2 з вищевказаних об'єктів — прості структури, оформлені за моделлю «загальна назва + прізвище в родовому відмінку однини». Ще 3 годоніми цієї категорії —

складної структури, утворені за формулою «загальна назва + ім'я + прізвище в родовому відмінку однини».

Значно менша кількість годонімів (6 з 39) — мотивована топонімами. Зокрема, це такі назви лінійних об'єктів: *вул. Гімназійна, вул. Водопровідна, вул. Вокзальна, вул. Миколаївська, вул. Новонавлівська, вул. УНР*. Серед них назва 3-х об'єктів пов'язана з адміністративними хоронімами: *вул. Миколаївська, вул. Новонавлівська, вул. УНР*. Перші дві назви — прості за структурою, оформлені за моделлю «загальна назва + відносний прикметник». Остання назва вулиці — складної структури. Серед відтопонімічних назв вулиць Нового Бугу мотивація двох пов'язана з прагматонімом (ергонімом). Це — назви таких лінійних об'єктів: *вул. Гімназійна, вул. Вокзальна*. Обидва годоніми — простої структури, оформлені за моделлю «загальна назва + відносний прикметник».

Невелику кількість годонімів Нового Бугу становлять ті, що мотивовані історичними подіями (6 з 39): часів Козаччини (2 топонімічні об'єкти): *вул. Бузького Полку, вул. Козацька*; ХХІ ст. (2 топонімічні об'єкти): *вул. Волонтерів та вул. Героїв Небесної Сотні*; Української революції 1917–1921 рр. (1 топонімічний об'єкт): *вул. Січових Стрільців*; II Світової війни (1 топонімічний об'єкт): *вул. Визволителів*. 3 із вищевказаних топонімічних об'єктів — простої структури, оформлені за моделлю «загальна назва + відносний прикметник» (*вул. Козацька*) та «загальна назва + професія в родовому відмінку множини» (*вул. Волонтерів, вул. Визволителів*). 3 назви вулиць, в основі яких історичне явище та/або подія — складної структури (*вул. Бузького полку, вул. Січових Стрільців, вул. Героїв Небесної Сотні*).

Ще одну категорію в топонімічному ландшафті Нового Бугу становлять годоніми, в основі яких — назви занять місцевих мешканців. До цієї категорії ми зараховуємо такі назви вулиць населеного пункту: *вул. Хліборобів та вул. Енергетиків*. Вищевказані годоніми — простої структури, оформлені за моделлю «загальна назва + професія в родовому відмінку множини».

Незначну частину перейменованих вулиць Нового Бугу становлять ті, що мотивовані фітонімом. Це, зокрема, назва *вулиці Вишневої*. Ця назва

топонімічного об'єкта — простої структури, оформлена за моделлю «загальна назва + відновний прикметник».

Класу годонімів, мотивованих національними міфологемами або похідними від них, охопив лише одну назву вулиці — *вул. Площа Свободи*. Назва лінійного об'єкту — складної структури.

До підкласу інших годонімів населеного пункту ми зарахували *вул. Армійську*. Її назва за структурою — проста, оформлена за моделлю «загальна назва + відносний прикметник».

Отже, дослідивши оновлений топонімічний ландшафт м. Новий Буг Миколаївської області, ми можемо зробити висновок, що більшість новоутворених назв — мотивовані антропонімами. Цей підклас годонімів здебільшого складної структури, оформлений за моделлю «загальна назва + ім'я + прізвище в родовому відмінку однини». Прикметною рисою годонімів населеного пункту є те, що жоден із них безпосередньо не пов'язаний з ознакою — суб'єктивною або об'єктивною.

Топонімічний ландшафт *міста Нової Одеси* також змінювали двічі: відповідно до розпорядження Новоодеського міського голови від 19.02.2016 р. [70] та згідно з розпорядженням Миколаївської ОДА від 21.05.2016 р. [66]. На першому етапі міська влада перейменувала 24 топонімічні об'єкти. На другому етапі обласна влада змінила назви ще чотирьом годонімам. Проте назви двох годонімів були оновлені після перейменування міською радою. Всього у населеному пункті перейменовано 26 топонімічних об'єктів.

Усі змінені годоніми м. Нової Одеси Миколаївської області ми поділили на такі категорії (Додаток Н):

- годоніми, мотивовані ознаками (6 топонімічних об'єктів);
- годоніми, мотивовані антропонімами (5 топонімічних об'єктів);
- годоніми, мотивовані топонімами (5 топонімічних об'єктів);
- годоніми, мотивовані історичними явищами (2 топонімічні об'єкти);
- годоніми, мотивовані національними міфологемами або похідними від них (2 топонімічні об'єкти);

- годоніми, мотивовані заняттями місцевих мешканців (1 топонімічний об'єкт);
- годоніми, мотивовані фітонімами (1 топонімічний об'єкт);
- годоніми, мотивовані етнічними назвами (1 топонімічний об'єкт);
- годоніми, що мають іншу мотивацію (3 топонімічні об'єкти).

Найбільшу кількість топонімічних об'єктів м. Нової Одеси становлять ті, назви яких пов'язані з ознаками. Це такі назви годонімів, як: *вул. Затишна, вул. Авангардна, вул. Центральна, вул. Українська, вул. Зоряна, вул. Весняна*. Усі вони — прості структури, оформлені за моделлю «загальна назва + відносний прикметник». В основі більшості з них (5 із 6) — суб'єктивна ознака. Цю мотивацію мають такі топонімічні об'єкти: *вул. Затишна, вул. Авангардна, вул. Українська, вул. Зоряна, вул. Весняна*. Лише 1 об'єкт міста — *вул. Центральна* (колишня *вул. Леніна*) — мотивований об'єктивною ознакою, оскільки вищевказаний годонім — головна вулиця населеного пункту.

5 топонімічних об'єктів Нової Одеси — мотивовані антропонімами. З них назви двох годонімів — пов'язані з військовими та державними діячами часів Козаччини. Це, зокрема, *вул. Богдана Хмельницького та вул. Федора Осадчого*. Остання, до речі, також пов'язана і з ймовірним першопоселенцем міста. Обидва годоніми — складної структури, оформлені за моделлю «загальна назва + ім'я + прізвище в родовому відмінку однини». 1 відантропонімічний годонім м. Нової Одеси, змінений в ході політики декомунізації, мотивований іменем військового діяча часів УНР. Це — *вул. Данила Лимаренка*. Вищевказана назва — складної структури, оформлена за моделлю «загальна назва + ім'я + прізвище в родовому відмінку однини». *Вул. Миколи Хвильового* (колишня *вул. Ватутіна*) — ще один відантропонімічний годонім, проте названий на честь українського письменника. Назва вулиці — складної структури, утворена за формулою «загальна назва + ім'я + прізвище в родовому відмінку однини». Цікава мотивація *вул. Петрівської* (колишньої *вул. Петровського*). У розпорядженні міської ради сказано, що попередню назву вулиці уточнено на *Петрівську* — на честь святого апостола Петра [70]. Обласна влада чомусь не

переглянула цієї новообраної назви, тому вул. Петровського так і залишилася змінена на *вул. Петрівську*. Ця назва — простої структури, утворена за моделлю «загальна назва + відносний прикметник».

Ще одну категорію топонімічного ландшафту населеного пункту становлять годоніми відтопонімічного походження. Їх у м. Новій Одесі — 5. Це: *вул. Слобідська, вул. Камневата, вул. Джерельна, вул. Одеська, вул. Ковалівська*. Усі вищевказані годоніми — простої структури, оформлені за моделлю «загальна назва + відносний прикметник». 3 годоніми відтопонімічного походження мотивовані адміністративними хоронімами. Це такі назви об'єктів: *вул. Слобідська, вул. Одеська, вул. Ковалівська*. Назви останніх двох годонімів пов'язані з назвами населених пунктів (м. Одеси та с. Ковалівки). Назва *вул. Слобідської* — з адміністративно-територіальною одиницею часів Козаччини. Ще один відтопонімічний годонім пов'язаний з первісною назвою мікрорайон. І, відповідно, мотивований міським хоронімом. Це — *вул. Камневата* (новообрана назва вул. Жовтня). До того ж про обґрунтування цієї назви вказано в розпорядженні міської ради про перейменування об'єктів Нової Одеси [70].

Невелику кількість об'єктів, назви яких були змінені в ході декомунізації, становлять годоніми, пов'язані з історичними подіями та/або явищами. У цьому населеному пункті Миколаївської області це — *вул. Гайдамацька* (колишня вул. Гайдара) та *вул. Героїв України* (колишня вул. Фрунзе). Назва *вул. Гайдамацької* — проста за структурою, оформлена за моделлю «загальна назва + відносний прикметник». Назва годоніма *вул. Героїв України* — складної структури.

До класу годонімів, мотивованих національними міфологемами або похідними від них у місті Новій Одесі ми зарахували 2 топонімічні об'єкти. Це, зокрема, *вул. Соборна та вул. Незалежності*. Обидва годоніми — прості за структурою, щоправда, перший з них оформлений за моделлю «загальна назва + відносний прикметник».

1 топонімічний об'єкт м. Нової Одеси, назва якого змінена — мотивована заняттям місцевих мешканців. Це — *вул. Хліборобів*, сучасна назва вул.

Крупської. Годонім — простий за структурою, оформлений за моделлю «загальна назва + професія в родовому відмінку множини».

Ще один новоназваний годонім — вул. *Калинова* — пов'язаний з фітонімом. Його назва — простої структури, оформлена за моделлю «загальна назва + відносний прикметник».

Вул. *Слов'янська* (колишні вул. *Красіна*) мотивована етнонімом «слов'яни». Назва вищевказаного годоніма — проста за структурою, утворена за формулою «загальна назва + відносний прикметник».

Ще 5 об'єктів м. Нова Одеса мають іншу мотивацію. Це, зокрема, такі топонімічні об'єкти, як: вул. *Незалежності*, вул. *Армійська*, вул. *Спаська*, вул. *Соборна*, вул. *Дружби*. Усі вони — прості за структурою. Назви вул. *Армійської*, вул. *Спаської*, вул. *Соборної* оформлені за моделлю «загальна назва + відносний прикметник».

Отже, у м. Новій Одесі Миколаївської області в ході декомунізації було перейменовано 26 топонімічних об'єктів. На відміну від більшості міст регіону, найбільшу кількість новоназваних годонімів становлять ті, назви яких мотивовані ознаками: об'єктивними або суб'єктивними. На нашу думку, мотивація об'єктивними ознаками не відбиває особливостей лінійних об'єктів міста і є надто абстрактною. Часткова зміна назви вул. *Петровського* з одночасною трансформацією легенди дає нам підстави визнавати нову назву вулиці необґрунтованою. Миколаївська ОДА також не переглянула новообраний годонім, тож назва вул. *Петрівської* ще потребує перегляду й доопрацювання.

Доволі неоднозначною є ситуація із перейменуваннями у *місті Баштанка*. Процеси перейменування вулиць у цьому місті відбувалися у 2 етапи.

На першому з них, згідно з розпорядженням Баштанської міської ради від 18.02.2016 р., перейменували 12 топонімічних об'єктів [68].

Другий етап перейменування відбувся на кілька місяців пізніше. За розпорядженням Миколаївської ОДА від 21.05.2016 р. до списку перейменованих об'єктів міста Баштанки ввійшла ще й вул. *Баштанської*

Республіки, Васляєва, Ватутіна, Горького [66]. Їхні назви відповідно змінили на: *вул. Героїв Небесної Сотні, вул. Підпільників ОУН, вул. Дмитра Боровика, вул. Миколи Василенка*.

Проте мешканцям міста не сподобалися нові назви вулиць, які запропонувала Миколаївська ОДА, тому за рік, 25.05.2017 р. Баштанською міською радою ухвалено рішення №7 «Про депутатський запит депутата міської ради Заболотньої Л.І., щодо перейменування вулиць м.Баштанка» [56]. Згідно з ним, повернуто попередні назви вулиць (тобто *вул. вул. Баштанської республіки, Васляєва, Ватутіна, Горького*).

Оскільки називання вулиць іменами радянських вищих партійних діячів, назвами інших союзних або автономних радянських республік суперечить чинному законодавству, цю практику повернення старих назв визнано незаконною. Тому 08.02.2021 р., згідно з розпорядженням міського голови м. Баштанки, вищевказані вулиці було вдруге перейменовано [67].

Так, *вул. Васляєва* стала *вул. Підпільників ОУН, вул. Ватутіна* — *вул. Дмитра Боровика вул. Горького* — *вул. Миколи Василенка, а вул. Баштанської республіки* — *вул. Героїв Небесної сотні*.

Фактично впродовж 4 років у місті порушувався Закон України «Про засудження комуністичного та націоналсоціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки».

Як наслідок, всього у м. Баштанка було перейменовано 16 годонімів.

Розгляньмо їх за лексико-семантичними та структурними критеріями.

Ми визначили, що усі годоніми Баштанки, назви яких були змінені внаслідок політики декомунізації, умовно поділяємо на такі категорії за лексико-семантичним критерієм (Додаток Н):

- годоніми, мотивовані антропонімами (5 топонімічних об'єктів);
- годоніми, мотивовані історичними та подіями (2 топонімічні об'єкти);
- годоніми, мотивовані топонімами (2 топонімічні об'єкти);

- годоніми, мотивовані національними міфологемами або похідними від них (2 топонімічні об'єкти);
- годоніми, мотивовані ознаками (1 топонімічний об'єкт)
- годоніми, мотивовані фітонімами (1 топонімічний об'єкт);
- годоніми, мотивовані заняттями мешканців (1 топонімічний об'єкт);
- інші (2 топонімічні об'єкти).

Найчастотніша мотивація новоназваних вулиць — відантропонімічна. Зокрема, такі годоніми: *вул. Семена Бойченка* (колишня назва — *вул. Карла Маркса*), *вул. Андрія Гладкова* (колишня назва — *вул. Фрунзе*), *вул. Василя Єрешка* (колишня назва — *вул. Крупської*), *вул. Дмитра Боровика* (колишня назва — *вул. Ватутіна*) та *вул. Миколи Василенка* (колишня назва — *вул. Горького*).

Важлива риса відантропонімічних годонімів м. Баштанки — те, нові назви вулиць переважно містять імена місцевих громадських діячів, землеробів, військових. Усі вони уродженці м. Баштанки та прилеглих сіл. Виняток становить лише *вул. Микола Василенка*. Цей топонімічний об'єкт названий на честь громадсько-політичного діяча, історика, життя та діяльності якого не були безпосередньо пов'язані з Баштанкою.

До того ж прикметною рисою усіх відантропонімічних годонімів, змінених внаслідок політики декомунізації — є те, що усі вони складної структури й утворені за формулою «загальна назва + ім'я + прізвище в родовому відмінку однини». Тобто так званім європейським принципом. Порівнюючи попередні назви цих вулиць, в яких превалювали структурні формули відантропонімічних назв «ім'я + прізвище в родовому відмінку однини», можемо зробити висновок, що тенденція до номінації топонімічних об'єктів за вищеназваною структурою поступово згасає.

Значну групу новоназваних годонімів становлять ті, що мотивовані історичними явищами та подіями. Такий тип мотивації, зокрема, властивий таким топонімічним об'єктам: *вул. Героїв Небесної Сотні* — на честь людей, що загинули під час Революції Гідності — та *вул. Підпільників ОУН* — на честь

представників підпільних формувань, що розгорнули свою діяльність в роки Другої Світової війни на Миколаївщині [76]. Вищевказані годоніми — складної структури.

Ще одну групу годонімів Баштанки, назва яких була змінена, становлять лінійні об'єкти, в основі яких — топонім. Це зокрема — вул. *Європейська* (колишня назва — вул. Комсомольська), та вул. *Лугова* (колишня назва — вул. Піонерська). Перший годонім (вул. *Європейська*) мотивований одним із різновидів топонімів — хоронімом, а саме адміністративним хоронімом. Другий топонім (вул. *Лугова*) мотивований дромонімом. Обидва годоніми — прості за структурою, утворені за формулою «загальна назва + відносний прикметник».

Також 2 топонімічні об'єкти м. Баштанки ми зарахували до групи годонімів, мотивованих національними міфологемами або похідними від них. Це, зокрема, вул. *Свободи*, вул. *Гідності*. Обидві назви — простої структури.

1 назва топонімічних об'єктів Баштанки мотивована ознакою, зокрема об'єктивною ознакою. Це — вул. *Південна* (колишня назва — вул. Жовтнева). Оскільки цей лінійний об'єкт знаходиться в південній частині міста, мотивований саме об'єктивною ознакою. Годонім за структурою — простий, утворений за формулою «загальна назва + відносний прикметник».

Ще один годонім м. Баштанки — вул. *Квітнева* (колишня назва — вул. Енгельса) — мотивований фітонімом. Він простий за структурою, утворений за формулою «загальна назва + відносний прикметник».

Назва лінійного об'єкту — вул. *Енергетиків* (колишня назва — вул. Чапаєва) — ймовірно, мотивована заняттям мешканців. Годонім — простий за структурою, утворений за формулою «загальна назва + прізвище в родовому відмінку однини».

Оскільки розгорнутого переліку перейменованих вулиць м. Баштанки, в якому вказано причини обрання нової назви — немає, нам не вдалося визначити мотивацію таких годонімів: вул. *Героїв*, вул. *Захисників Вітчизни*. Перша назва, на нашу думку, занадто абстрактна. Оскільки в топонімічному ландшафті міста вже є вул. Героїв Небесної Сотні, назва якої апелює до подій Революції Гідності,

на нашу думку, недоцільно залучати окремо вул. Гідності та вул. Героїв до годонімії м. Баштанки.

Всього у 8 інших містах Миколаївської області було перейменовано 309 топонімічних об'єктів.

Лексико-тематичний розподіл усіх проаналізованих об'єктів виглядає так:

- годоніми, мотивовані антропонімами (132 топонімічні об'єкти — 42,7 % від загальної кількості усіх перейменованих годонімів);
- годоніми, мотивовані топонімами (48 топонімічних об'єктів — 15,5 % від загальної кількості усіх перейменованих годонімів);
- годоніми, мотивовані ознаками (32 топонімічні об'єкти — 10,4 % від загальної кількості усіх перейменованих годонімів);
- годоніми, мотивовані історичними подіями та/або явищами (25 топонімічних об'єктів — 8,1 % від загальної кількості усіх перейменованих годонімів);
- годоніми, мотивовані фітонімами (18 топонімічних об'єктів — 5,8 % від загальної кількості усіх перейменованих годонімів);
- годоніми, мотивовані заняттями (10 топонімічних об'єктів — 3,3 % від загальної кількості усіх перейменованих годонімів);
- годоніми, мотивовані національними міфологемами або похідними від них (9 топонімічних об'єктів — 2,9 % від загальної кількості усіх перейменованих годонімів);
- годоніми, мотивовані геортонімами (4 топонімічні об'єкти — 1,3 % від загальної кількості усіх перейменованих годонімів);
- годоніми, мотивовані етронімами (2 топонімічні об'єкти — 0,6 % від загальної кількості усіх перейменованих годонімів);
- годоніми, що мають іншу мотивацію (29 топонімічних об'єктів — 9,4 % від загальної кількості усіх перейменованих годонімів).

Отже, ми визначили, що найчастотнішою мотивацією перейменованих годонімів восьми міст Миколаївської області є антропонімічна. Ми також дослідили, що найчастотнішою структурною формулою відантропонімічних

назв лінійних об'єктів є «загальна назва + ім'я + прізвище». Значна кількість годонімів Миколаївщини також мотивована з топонімами, які знаходяться на лінійних об'єктах, до них прямують. До того ж значну кількість годонімів відтопонімічного походження становлять відновлені історичні назви лінійних об'єктів населених пунктів. Також доволі великий відсоток в топонімічному ландшафті міст становлять годоніми, мотивовані ознаками. На нашу думку, ті назви вулиць, провулків і проспектів, що мотивовані суб'єктивною ознакою, мають бути змінені, оскільки вони не мають змісту, а лише є виявами суб'єктивних оцінок авторів. Значна частина годонімів міст Миколаївської області мотивована знаковими для держави історичними подіями та явищами. Ми обстоюємо думку, що пов'язувати вулиці міста із загальнодержавними чи регіональними подіями — доцільно і важливо, оскільки у такий спосіб формується відчуття причетності місцевих мешканців до історії держави та регіону.

До групи годонімів, що мають іншу мотивацію, ми зарахували доволі значну частину топонімічних об'єктів міських населених пунктів Миколаївщини. До них потрапили зокрема відантропонімічні утворення, сформовані за структурною формулою «загальна назва + прізвище», назви яких не були обґрунтовані місцевими радами. Саме тому ми класифікували такі назви лінійних об'єктів до групи інших годонімів. Сюди також долучили занадто абстрактні назви лінійних об'єктів, пояснень обрання яких також не надали місцеві ради.

Доцільно також вказати, що в більшості міст Миколаївської області перейменування відбувалися у 2, а то й у 3 етапи. Цей процес в багатьох населених пунктах спричинив плутанину, бо кілька вулиць могли мати майже ідентичні назви.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЗІ ЗДІЙСНЕННЯ ПОДАЛЬШОГО ПЕРЕЙМЕНУВАННЯ ГОДОНІМІВ

За результатами дослідження топонімічного ландшафту міст Миколаївської області ми сформуваємо рекомендації для подальшого перейменування лінійних об'єктів населених пунктів.

Під час перейменування лінійних об'єктів міста насамперед варто зважати на історичні назви вулиць. Оскільки первісні годоніми здебільшого мали відтопонімічну номінацію, доцільно відновлювати саме їх. Відтопонімічні утворення є найбільш стійкими та відбивають особливості природного ландшафту населеного пункту.

Водночас під час перейменування важливо уникати зрусифікованих назв лінійних об'єктів, навіть якщо ці назви були первісними найменуваннями вулиць і провулків. Такими, наприклад, є вулиці міста Миколаєва *Погранична та Кузнецька*.

Ми переконані, що важливо, аби в топонімічному ландшафті населених пунктів були враховані географічні особливості об'єктів (наприклад, довжина вулиці, особливість її розташування відносно центру міста або села). Саме тому вважаємо виправданими найменування таких лінійних об'єктів: *провулка Малого, проспекту Центрального* — у місті Миколаєві; *вулиць Північної, Західної, Центральної* — у місті Вознесенську; *вулиці Широкої та провулка Малого* — у місті Первомайську; *вулиці Центральної* — у місті Снігурівці, *вул. Південної* — у місці Баштанці; *вулиці Центральної* — у місті Новій Одесі. Радимо обирати подібні назви вулиць на заміну тим, що мають оцінну семантику або пов'язані із назвами квітів.

Також радимо уникати ідентичних або майже ідентичних назв лінійних об'єктів в одному населеному пункті (наприклад, *вул. Захисників та вул. Захисників України; вул. Гідності та вул. Революції Гідності*). До того ж назви вулиць і провулків, що містять цифровий показник бажано не залучати до топонімічного ландшафту міст.

Оскільки годоніми відантропонімічного походження становлять значну частку назв лінійних об'єктів, їх теж варто добирати зважено. Дуже важливо до годонімів відантропонімічного походження залучати імена відомих діячів, на честь яких ці годоніми названі. В іншому разі мешканці міста можуть не розуміти, на честь кого номіновані вулиці, провулки та проспекти їхнього населеного пункту. Тому радимо утворювати годоніми відантропонімічного походження за структурною формулою «загальна назва + ім'я + прізвище» (де «загальна назва» — родове слово (тобто *вулиця, провулок, проспект* тощо), а «ім'я та прізвище» — відомого діяча мистецтва, науки, медицини тощо. Також до топонімічного ландшафту міст доцільно залучати відантропонімічні годоніми, що пов'язані з відомими діячками мистецтва, науки, медицини, військової справи. Наразі топонімічний ландшафт міст Миколаївської області на 93,4 % сформований на основі відомих діячів різних галузей чоловічої статі. Важливо, щоб гендерний розрив між чоловіками і жінками, залученими до топонімічного простору населених пунктів, був значно менший. Тому пропонуємо зважати і на цей критерій, обираючи відантропонімічну назву лінійного об'єкта.

Також потрібно уникати зміни легенди вулиці, не змінюючи або лише модифікуючи її графічну форму. З цього боку, обрання назви *вул. Петрівської* (колишня вул. Петровського) у м. Новій Одесі, мотивацію якої місцева влада змінила на честь святого апостола Петра — невиправдане. Сюди ж зараховуємо і назву *вул. Надії* (колишня вул. Надії Крупської) у м. Первомайську, обґрунтування обрання якої не зазначилося у розпорядженні про перейменування.

Ми обстоюємо позицію, що на зміну топонімам, у складі яких є радянські міфологеми, мають бути залучені топоніми, пов'язані з сучасними національними міфологемами або похідними від них (*вул. Свободи, Гідності, Соборна* тощо). Ми схвалюємо цю тенденцію, що наразі прикметна для годонімічного ландшафту міст Миколаївської області.

І наостанок, обираючи назву вулиці чи провулку, рекомендуємо завжди вказувати обґрунтування пропонованого найменування. Це дасть змогу мешканцям швидше прийняти новий гонім і зможе запобігти повторному перейменуванню лінійного об'єкта.

ВИСНОВКИ

У магістерському дослідженні узагальнено поняття топонімії ландшафту, проаналізовано різні класифікації топонімів та місце в них урбанонімів, зокрема годонімів. В роботі схарактеризовано класифікації топонімів за М. Демчук, Ю. Карпенком, В. Лучиком, Н. Подольською, А. Суперанською, М. Худашем. В ході аналізу годонімів міст Миколаївської області за лексико-семантичним принципом ми спиралися головним чином на класифікацію Н. Подольської. Також послуговувалися поділом годонімів, запропонованим А. Титаренко, досліджуючи структурні формули аналізованих об'єктів.

Ми виокремили основні принципи номінації географічних об'єктів. Розглянуто періоди зміни топонімічного ландшафту України та детально розкрили особливості перейменувань в ході декомунізації. До того у дослідженні зосереджено увагу на декомунізації та дерусифікації та визначили, що у містах Миколаївської області здебільшого дерусифікації топонімічних об'єктів не відбулося, за винятком дерусифікації годонімів у місті Вознесенську, яка, щоправда, була проведена поза межами декомунізації.

У другому розділі ми класифікували усі годоніми Миколаєва за структурним та лексико-семантичним критеріями. Ми визначили, що найпоширенішою мотивацією назв лінійних об'єктів міста є топонімічна, а саме відурбанонімічна та відпрагматонімічна. Це пов'язано зокрема і з тим, що значній кількості вулиць і провулків населеного пункту повернули первісні, історичні, назви, які своєю чергою були пов'язані з топонімами, оскільки були названі здебільшого за географічним принципом. Також частотною мотивацією лінійних об'єктів міста є відантропонімічна. Ми простежили відхід від структурної формули «загальна назва + прізвище», яка була властивою відантропонімічним годонімам до перейменування, на користь моделі «загальна назва + ім'я + прізвище».

У третьому розділі ми також класифікувати усі годоніми інших міст Миколаївської області за структурним та лексико-семантичним критеріями. Досліджено, що найпоширенішими мотиваціями проаналізованих годонімів є

відантропонімічна та відтопонімічна. Також ми проаналізували етапи перейменування у вісьмох містах Миколаївщини: Баштанці, Вознесенську, Новій Одесі, Новому Бузі, Очакові, Первомайську, Снігурівці та Южноукраїнську. Ми зробили висновок, що критерії до перейменування, які застосовувала Миколаївська ОДА у розпорядженні від 21.05.2016 р., значно відрізнялися від тих, якими воліли назвати лінійні об'єкти населених пунктів міські ради. Ми дослідили, що в основі останніх часто були суб'єктивні ознаки, фітоніми. Натомість часто нівелювалося залучення до топонімічного ландшафту годонімів, мотивованих антропонімами та топонімами.

Порівнюючи процеси перейменування в обласному центрі та міських населених пунктах Миколаївщини, ми визначили, що на відміну від інших міст регіону, топонімія Миколаєва здебільшого мотивована топонімами через відновлення первісних назв. Натомість назви лінійних об'єктів інших міст Миколаївщини здебільшого пов'язані з іменами відомих діячів мистецтва, науки, а також військовими та державними діячами. Припускаємо, що відмінність у тому, що обласний центр має значно довшу історію, ніж інші міські населені пункти, та що місцеві та обласна ради керувалися неоднаковими критеріями під час перейменування об'єктів топоніміки.

На основі результатів магістерського дослідження ми також сформувавши рекомендації для подальшого здійснення процесу перейменування лінійних об'єктів топоніміки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Белей Л. Українські проблеми та європейський досвід [Електронний ресурс] / Любомир Белей // Тиждень.ua. — Режим доступу : <https://tyzhden.ua/History/134840> (дата звернення: 14.05.19). — Назва з екрана.
2. Бучко, Г. Є. Історична та сучасна українська ономастика : вибрані праці / Г. Є. Бучко, Д. Г. Бучко. — Чернівці: Букрек, 2013. — 456 с.
3. Вербич С. Українська ономастика: перспективи розвитку / Святослав Вербич // Українська мова. - 2010. - № 3. - С. 73–80.
4. Відкритий лист науковців та експертів з України стосовно так званого «Антикомуністичного закону» [Електронний ресурс] // Критика. — 2015. — Квітень. — Режим доступу: <http://krytyka.com/ua/articles/vidkrytyy-lystnaukovtsiv-ta-ekspertiv-ukrayinoznavtsiv-shchodo-tak-zvanoho> (дата звернення: 14.05.21). — Назва з екрана.
5. Водотика С. Міський простір, декомунізація і проблеми історичної пам'яті / С. Водотика, Л. Савенок // Місто: історія, культура, суспільство. - 2017. - № 1. - С. 119-133.
6. В'ятрович В. Декомунізація і академічна дискусія [Електронний ресурс] / В. В'ятрович // Критика. — 2015. — Травень. — Режим доступу: <http://krytyka.com/en/solutions/opinions/decommunization-and-academic-discussion> (дата звернення: 14.05.21). — Назва з екрана.
7. В Снігурівці перейменували деякі вулиці та мікрорайон [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://snigyrivka.info/news/1105> (дата звернення: 14.05.21). — Назва з екрана.
8. В Очакові перейменовані дев'ятнадцять вулиць [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ochakiv.info/articles/5155771385905152> (дата звернення: 14.05.21). — Назва з екрана.
9. Ге Г. М. Історичний нарис столітнього міста Миколаєва про гирлі Інгулу (1790–1890 рр.) / Г. М. Ге; доп. і перекл. В. В. Чернявського. — Миколаїв : Іліон, 2018. — 152 с.

10. Гирич І. Чи потрібна в Києві подальша деколонізація та дерусифікація міського інтелектуального простору. — Київські історичні студії: науковий журнал. — № 2 (7), 2018 р. <https://istorstudio.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/163/210>
11. Горпинич, В. О. Власні назви і відтопонімні утворення Інгуло-Бузького межиріччя / В. О. Горпинич, В. В. Лобода, Л. Т. Масенко ; ред. В. О. Горпинич. — Київ : Наукова думка, 1977. — 192 с.
12. Гримашевич Г. І Урбанонімія Житомира в контексті декомунізації [Електронний ресурс] / Гримашевич Г. І. — Режим доступу : http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/11408/Hrymashevych_Urbanonimiia_Zhytomyra.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 14.05.19). — Назва з екрана.
13. Гриценко О. А. Декомунізація в Україні як державна політика і як соціокультурне явище / Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України; Інститут культурології НАМ України. — Київ, 2019. — 320 с.
14. Гурик М. І. Декомунізація як шлях побудови україноцентристської моделі історичної пам'яті / М. І. Гурик // Актуальні проблеми філософії та соціології. - 2016. - Вип. 11. - С. 26-29.
15. Демська О. Мовна політика: про ідентичність і успішність у глобальному світі / Оріся Демська, Едуард Мальцев // Мова : класичне-модерне-постмодерне : [зб. наук, праць]. — Київ : Дух і літера, 2016. — С. 16–26.
16. Демська О. Сучасний топонімічний ландшафт України: між пам'яттю і спогадом / Оріся Демська // SLAVIA ORIENTALIS TOM LXV. — 2016. — Вип. 3. — С. 601–611.
17. Закон України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки» від 9 квітня 2015 року, № 317–VIII [Електронний ресурс]. — Режим доступу :

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/317-19#Text> (дата звернення: 14.05.21). — Назва з екрана.

18. Енциклопедія історії України : у 10 т. / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. — Київ : Наукова думка, 2012. — 944 с.: іл. — (Т. 9).

19. Енциклопедія історії України : у 10 т. / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. — Київ : Наукова думка, 2013. — 784 с.: іл. — (Т. 10).

20. Затверджено перелік найменування вулиць, проспектів, бульварів міста Южноукраїнська [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://yu.mk.ua/news/show/14528> (дата звернення: 14.05.21). — Назва з екрана.

21. Зміна назв вулиць. Вознесенський міський голова Луков В. Д. підписав розпорядження від 25 листопада 2015 року № 136-р «Про перейменування вулиць, провулків на території м. Вознесенська, назви яких містять символіку комуністичного тоталітарного режиму» [Електронний ресурс] — Режим доступу : <https://vport.biz/news/44-zm-na-nazv-vulic.html> (дата звернення: 14.05.21). — Назва з екрана.

22. Історична довідка про населені пункти Новобузької громади [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://novobuzka-gromada.gov.ua/istorichna-dovidka-pro-naseleni-punkti-novobuzkoi-gromadi-13-53-10-08-07-2020/> (дата звернення: 14.05.21). — Назва з екрана.

23. Історія міст і сіл Української РСР: В 26 т. Миколаївська область / Ред. кол. тому: Васильєв В. О. (гол. редкол.) та ін. — Київ : Голов. ред. УРЕ АН УРСР, 1971. — 798 с.

24. Історія центральних вулиць [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://sites.google.com/site/zavitajtenapervomajsinu/mandrivka-vulicami-nasogo-mista/istoria-centralnih-vulic> (дата звернення: 14.05.21). — Назва з екрана.

25. Карпенко Ю. О. Топонімія Буковини / Ю. О. Карпенко. — Київ : Наукова Маседумка, 1973. — 240 с.

26. Карпенко Ю. О. Топоніміка та її місце в лексичному складі мови : лекція / Ю. О. Карпенко. — Чернівці, 1962. — 24 с.

27. Карпенко Ю. О. Топонімія східних районів Чернівецької області : конспект лекцій / Ю. О Карпенко. — Чернівці, 1965. — 64 с.
28. Карпенко Ю. О. Топонімія центральних районів Чернівецької області : конспект лекцій / Ю. О Карпенко. — Чернівці, 1965. — 76 с.
29. Коваль А. П. Знайомі незнайомці: Походження назв поселень України : наук–попул. вид / А. П. Коваль. — Київ : Либідь, 2001. — 304 с.
30. Ковтюх, С. Соціономастичні аспекти перейменовувальних процесів в Україні / Світлана Ковтюх // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Сер. Мовознавство. — 2017. — Вип. 1(27). — С. 160–165.
31. Кравченко Л. Перейменування сучасних українських ойконімів / Людмила Кравченко // Українське мовознавство — 2018. — №1(48). — С. 135–151.
32. Кругляк Ю. М. Ім'я вашого міста / Ю. М. Кругляк. — Київ : Наукова думка, 1978. — 152 с.
33. Крючков Ю. С. История Николаева / Ю. С. Крючков. — Николаев : МП «Возможности Киммерии», 1996. — 302 с.
34. Крючков, Ю.С. История улиц Николаева: топонимический путеводитель по городу и окрестностям / Ю.С. Крючков. — Николаев : Возможности Киммерии, 1997. — 160 с.
35. Купчинська З. Стратиграфія архаїчної ойконімії України : монографія / Зоряна Купчинська. — Львів : НТШ, 2016. — 1278 с.
36. Кучабський О., Коpecь К. «Остання» хвиля декомунізації урбаноніміки в Україні та Польщі [Електронний ресурс] : порівняльний аналіз / Олександр Кучабський, Кшиштоф Коpecь // Грані : Науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах. - Днепропетровськ, 2020/2. - № 8. - С. 37–48.
37. Літературна ономастика української та російської мов: взаємодія, взаємозв'язки : збірник наукових праць / ред. кол. Ю. О. Карпенко та ін. — Київ : НКМ ВО, 1992. — 164 с.

38. Лобода В. В. Топонімія Дніпро–Бузького межиріччя / В. В. Лобода. — Київ : Вища школа, 1976. — 232 с.
39. Лосєв І. Декомунізація = дерусифікація України [Електронний ресурс] / І. Лосєв // Український тиждень. — 2015. — 28 листопада. — Режим доступу: <http://m.tyzhden.ua/Society/152416> (дата звернення: 14.05.21). — Назва з екрана.
40. Лучик В. В. Етимологічний словник топонімів України / В. В. Лучик; відп. ред. В. Г Складенко. — Київ : ВЦ «Академія», 2014. — 544 с.
41. Лучик В. В. Іншомовні гідроніми Середнього Дніпро–Бузького межиріччя / В. В. Лучик. — Кіровоград : РВГ ІЦ КДПУ ім. В. Винниченка, 1999. — 104 с.
42. Лучик В. В. Про особливості номінації в топонімії України / Василь Лучик // Вісник Прикарпатського національного університету. Філологія. — 2011. — Вип. 29–31. — С. 21–24.
43. Майоров М. Декомунізація назв населених пунктів та районів України: підстави, процес, підсумки / М. Майоров, Б. Короленко, І. Каретніков // Місто: історія, культура, суспільство. - 2017. - № 1. - С. 134-141.
44. Малес Л. В. Декомунізація столиці: зміни в урбанонімії (методи, перші результати) / Л. В. Малес // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи. - 2016. - Вип. 36. - С. 62–67.
45. Масенко Л. Мова радянського тоталітаризму / Лариса Масенко. — Київ : ТОВ «Видавництво «Кліо»», 2017. — 240 с.
46. Масенко Л. Як позбутися радянської спадщини у топонімії [Електронний ресурс] / Л. Масенко // День: Щоденна всеукраїнська газета; офіційний сайт. — 2013. — 18 червня. — Режим доступу : <http://www.day.kiev.ua/ru/article/podrobnosti/kak-izbavitsya-otsovetskogo-naslediya-v-toponimii> (дата звернення: 14.05.21). — Назва з екрана.
47. Міська рада перейменувала чергові вулиці та провулки на території м. Вознесенська [Електронний ресурс]. — Режим доступу :

<http://voznescenskonline.com.ua/2017/03/24/miska-rada-pereymenuvala-cherгови-vulitsi-ta-provulki-na-teritoriyi-m-voznescenska/> (дата звернення: 14.05.21). — Назва з екрана.

48. Мурзаев Э. М. География в названиях / Э. М. Мурзаев. — Москва : Наука, 1982. — 176 с., ил. — (Серия «Планета Земля и Вселенная»).

49. Мурзаев Э. М. Очерки топонимики / Э. М. Мурзаев. — Москва : Мысль, 1974. — 382 с.

50. Немировська С. Перейменування вулиць м. Чернігова у світлі соціолінгвістики / Світлана Немировська // Мова: класичне — модерне — постмодерне. — 20200 — Вип. 6. — С. 115–127.

51. Олійник А. Реформа у сфері політики пам'яті: проміжні підсумки виконання декомунізаційних законів / Анна Олійник. — Київ, 2017. — 27 с.

52. Орвелл Дж. 1984 : роман / Джордж Орвелл; пер. з англ. В. Шовкун. — Київ : Видаництво Жупанського, 2015. — 311 с.

53. Пам'ятки та історія. Вознесенськ знайомий і незнайомий [Електронний ресурс] — Режим доступу : <https://sites.google.com/site/voznescenskznajomijineznajomij/pam-atki-ta-istoria> (дата звернення: 14.05.21). — Назва з екрана.

54. Панченко В. «Декомунізуємо» Яновського? [Електронний ресурс] / Володимир Панченко // Тиждень.ua. — Режим доступу : <https://tyzhden.ua/Columns/50/211918> (дата звернення: 14.05.19). — Назва з екрана.

55. Перейменувальні процеси в топоніміці як ціннісний вибір українського суспільства : матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (11 червня 2025 року, м. Кіровоград). — Миколаїв: ФОП Жаган М. Ф., 2015. — 112 с.

56. Перейменування вулиць [Електронний ресурс] // Баштанська міська рада. — Режим доступу : <http://bashtanka.org.ua/pereymenuvannya-vulic.html> (дата звернення: 14.05.21). — Назва з екрана.

57. Перелік вулиць, провулків, проспектів, площ міста Первомайська [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://pervomaisk.mk.ua/s/perelik_vulitsprovulkiv_prospektivplosch_mista_pervomayska (дата звернення: 14.05.21). — Назва з екрана.
58. Перелік площ, вулиць, провулків Територіальної громади м. Вознесенська [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://voz.gov.ua/perelik-plosch-vulyc-provulkiv-terytorialnoi-gromady-m-voznnesenska.html> (дата звернення: 14.05.21). — Назва з екрана.
59. Петринка Л. Топонімічний словник. Географія у назвах : навч.-метод. посіб. / Людмила Петринка. — Львів : Тріада плюс. — 2006. — 144 с.
60. Подольская Н. В. Словарь русской ономастической терминологии / Н. В. Подольская. — Москва : Наука, 1978. — 200 с.
61. Поспелов Е. М. Из истории отечественной топонимики / Е. М. Поспелов // Известия АН СССР. — 1977. — №3. — С. 94–103
62. Про внесення змін до розпорядження міського голови від 18.01.2016 №19-р «Про перейменування вулиць та проспектів у місті Южноукраїнську» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://yu.mk.ua/documents/show/635> (дата звернення: 14.05.21). — Назва з екрана.
63. Пура Я. О. Край наш у назвах. / Я. О. Пура. — Рівне : Перспектива, 2002. — 280 с.
64. Ренчка І. Лексикон тоталітаризму / Інна Ренчка. — Київ : ТОВ «Видавництво «Кліо», 2018. — 232 с.
65. Рішення про перейменування вулиці [Електронний ресурс] — Режим доступу : <https://mkrada.gov.ua/documents/26221.html> (дата звернення: 14.05.19). — Назва з екрана.
66. Розпорядження Миколаївської обласної райдержадміністрації «Про перейменування об'єктів топоніміки та демонтаж пам'ятників та пам'ятних знаків» від 21.05.2016, № 197-р [Електронний ресурс]. — Режим доступу :

<https://ips.ligazakon.net/document/MI160262> (дата звернення: 14.05.21). — Назва з екрана.

67. Розпорядження міського голови «Про перейменування вулиць міста Баштанка» від 08 лютого 2021 р. Баштанка, № 35–р [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://bashtanskaotg.gov.ua/storage/documents/documents/6ffcbcdc7183e8a579180e43850b803.pdf> (дата звернення: 14.05.21). — Назва з екрана.

68. Розпорядження міського голови «Про перейменування вулиць міста Баштанка та сіл Баштанської міської ради» від 18 лютого 2016 року, № 14–р [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://www.facebook.com/photo/?fbid=2571226349613751&set=pcb.2421952661221463> (дата звернення: 14.05.21). — Назва з екрана.

69. Розпорядження міського голови про перейменування об'єктів топоніміки [Електронний ресурс] — Режим доступу : <https://mkrada.gov.ua/documents/24061.html> (дата звернення: 14.05.19). — Назва з екрана.

70. Розпорядження про перейменування вулиць і провулків на території м. Нова Одеса, назви яких містять символіку комуністичного тоталітарного режиму від 19.02.2016, № 16 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : https://court.gov.ua/userfiles/file/Nova%20Odessa/News/2016-03-29_152812.pdf (дата звернення: 14.05.21). — Назва з екрана.

71. Рябчук М. Декомунізація чи деколонізація? Що показали політичні дискусії з приводу "декомунізаційних" законів? / Микола Рябчук // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. — 2016. — Вип. 2. — С. 104–117.

72. Словник мікротопонімії Черкащини / Т. О. Гаврилова, З. М. Денисенко. — Черкаси : Вид-во Ю. Чабаненко, 2010. — 494 с.

73. Смолицкая Г. П., Горбаневский М. В. Топонимия Москвы / Г. П. Смолицкая, М. В. Горбаневский. — Москва : Наука, 1982. — 176 с., ил. — (Серия «Литературоведение и языкознание»).

74. Стеценко А. Процеси декомунізації в топонімічному ландшафті південноукраїнських міст / Анастасія Стеценко. — Київ, 2019. — 74 с.
75. Суперанская А. В. Что такое топонимика / А. В. Суперанская. — Москва, 1985. — 178 с.
76. Соболев П. Історіографія підпільно-партизанського руху на території Миколаївщини в роки Великої Вітчизняної війни (1941-1944 рр.) / П. Соболев // Історія України: маловідомі імена, події, факти. — 2004. — Вип. 26. — С. 68–84.
77. Титаренко А.А. Місце урбанонімів у загальній класифікації онімів / А.А. Титаренко // Філологічні студії: Наук. вісник Криворізького нац. ун-ту: [зб. наук. праць] / за заг. ред. Ж.В. Колоїз. — Кривий Ріг, 2013. — Вип. 9. — Ч. 2. — С. 171–185.
78. Титаренко А.А. Урбанонімія Кривого Рогу: структура, семантика, функціонування: автореф. дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Укр. мова» / А.А. Титаренко. — Дніпропетровськ, 2015. — 20 с.
79. Топонімія південно-східної Одещини : методичні вказівки / відп. ред. Ю. О. Карпенко. — Одеса, 1978. — 86 с.
80. Торчинський М. М. Структура онімного простору української мови : Монографія / М. М. Торчинський. — Хмельницький : Авіст, 2008. — 550 с.
81. Указ Президента України «Питання щодо використання державних символів України» від 9 лютого 2001 року, № 79/2001 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79/2001#Text> (дата звернення: 14.05.21). — Назва з екрана.
82. Указ Президента України «Про заходи у зв'язку з 75-ми роковинами Голодомору 1932-1933 років в Україні» від 28 березня 2007 року, № 250/2007 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/250/2007#Text> (дата звернення: 14.05.21). — Назва з екрана.
83. Українська мова: Енциклопедія. — К.: Видавництво «Українська Енциклопедія» імені М. П. Бажана, 2007. — 853 с.

84. У Новому Бузі змінять назву 29 вулиць та скверів [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://mk.depo.ua/rus/nikolaev/u-novomu-buzi-zminyay-nazvu-29-vulits-ta-skveriv-17022016130900> (дата звернення: 14.05.21). — Назва з екрана.
85. Фоменко О. С. Назва країни як маркер національної ідентичності / О. С. Фоменко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія. - 2017. - Вип. 31(2). - С. 123-127.
86. Хасанов Х. Х. Беруни и гуманитарные науки / Х. Х. Хасанов. — Ташкент : ФАН, 1972. — 136 с.
87. Худаш М. Л., Демчук М. О. Походження українських карпатських і прикарпатських назв населених пунктів (відантропонімі утворення) / М. Л. Худаш, М. О. Демчук. — Київ : Наукова думка, 1991. — 268 с.
88. Циба В. М. Декомунізація і легітимізація правлячої еліти в Україні / Циба М. В. // Вісник Дніпропетровського університету. — 2017. — №1. — С. 152–170.
89. Шульган О. В. Перейменування в ойконімії України другої половини ХХ– початку ХХІ століття: досвід та перспективи / О. Шульган // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»]. — 2016. — Т. 278, Вип. 266. — С. 137—141. — Серія : Філологія. Мовознавство.
90. Языковая политика в топонимии: каким должно быть имя новой улицы? (на материале социологических опросов красноярцев) [Електронний ресурс] / Л.З. Подберезкина. — Режим доступу : http://elib.sfu-kras.ru/bitstream/handle/2311/1575/09_podberezkina.pdf;jsessionid=A7649311A639AC3AB5B1A8016BC92A19?sequence=1 (дата звернення: 14.05.19). — Назва з екрана.
91. Як перейменувати вулицю. Правові засади перейменування вулиць, провулків, проспектів, площ, парків, скверів, мостів та інших споруд, розташованих на території населених пунктів : методичний збірник / Сергій Бутко, Наталія Мужикова та ін. — Львів: Часопис, 2014. — 148 с.

92. Янко М. Т. Топонімічний словник України : словник-довідник. — Київ : Знання, 1998. — 432 с.
93. Gnatiuk, O. (2018). The Renaming of Streets in Post-Revolutionary Ukraine: Regional Strategies to Construct a New National Identity. *AUC Geographica*, 53 (2), 119–136.

ДОДАТКИ

Додаток А

Лексико-семантичний та структурний опис годонімів Миколаєва,
змінених внаслідок декомунізаційних процесів

Назва лінійного об'єкта	Причина обрання назви	Тип структури	Структура	Мотивація	Мотивація	Мотивація
<i>I Воєнна вулиця</i>	Історична назва з 1935 р.	складна	Ц+ЗН+ ВП	заняття	військова галузь	
<i>Океанівська вулиця</i>	На честь суднобудівного заводу	проста	ЗН+В П	топонім	прагматонім	
<i>Костя Гордієнка вулиця</i>	На честь військово-політичного діяча України	складна	ЗН+І+ П	антропонім	діяч України	військовий
<i>Гостинний провулок</i>	Характеризує менталітет українців	проста	ЗН+В П	ознака	суб'єктивна оцінка	
<i>Миколи Славова вулиця</i>	На честь відомого миколаївця, суднобудівника	складна	ЗН+І+ П	антропонім	відомий миколаєвець	інженер
<i>Баркасний провулок</i>	За назвою місцевості (виходить до причалу)	проста	ЗН+В П	топонім	топонім/інше	

Констант унівська вулиця	На честь відомого миколаївця, інженера, ракетобудівника	проста	ЗН+П	антроп онім	відомий миколаєве ць	інженер
Срібний Док провулок	За назвою місцевості (на місці миколаївських верфей, що належали місцевому купцеві Серебрянному)	складна	інше	антроп отопон ім		
Миколаївс ьких Десантник ів вулиця	На честь десантної бригади	складна	ЗН+В П+Пр	заняття	військова галузь	
Сіверсів провулок	За назвою місцевості (на місці маяка)	проста	ЗН+В П	топоні м	топонім/ін ше	
Сінна вулиця	Історична назва з 1935 р.	проста	ЗН+В П	заняття	сільське господарс тво	
Курортна вулиця	Історична назва з 1955 р.	проста	ЗН+В П	інше	інше	
Курортний провулок	Від однойменної вулиці	проста	ЗН+В П	топоні м	урбанонім	інший годонім
Театральн а вулиця	Історична назва	проста	ЗН+В П	топоні м	прагматон ім	

II <i>Екіпажна вулиця</i>	Історична назва з 1835 р., перейменована у 20-ті роки ХХ ст	складна	Ц+ЗН+ ВП	заняття	військова галузь	
<i>Лева Карелі вулиця</i>	На честь відомого миколаївця, інженера, мостобудівника	складна	ЗН+І+ П	антроп онім	відомий миколаєвець	інженер
<i>Зозулі провулок</i>	На честь відомого миколаївця, спортсмена	проста	ЗН+П	антроп онім	відомий миколаєвець	спортсмен
V <i>Воєнна вулиця</i>	Історична назва з 1935 р.	складна	Ц+ЗН+ ВП	заняття	військова галузь	
<i>Максима Залізняка вулиця</i>	На честь військово-політичного діяча України	складна	ЗН+І+ П	антроп онім	діяч України	військовий
<i>Обереговий провулок</i>	За назвою місцевості (вулиця сполучена з берегом річки Південний Буг)	проста	ЗН+В П	топонім	топонім/інше	
<i>Обереговий провулок</i>	Від однойменної вулиці	проста	ЗН+В П	топонім	урбанонім	інший годонім
III <i>Слобідська вулиця</i>	Історична назва з 1935 р.	складна	Ц+ЗН+ ВП	топонім	хоронім	адміністративний хоронім

Княжа вулиця	Розташована на території, що входила до складу Великого Князівства Литовського	проста	ЗН+В П	топоні м	хоронім	адміністративний хоронім
Княжий провулок	Від однойменної вулиці	проста	ЗН+В П	топоні м	урбанонім	інший годонім
Димитрова вулиця	На честь болгарського співака	проста	ЗН+П	антропонім	неуркаїнський діяч	співак
I Набережний провулок	Історична назва	складна	Ц+ЗН+ ВП	топоні м	урбанонім	первісний годонім
Вінграновського вулиця	На честь відомого миколаївця, письменника	проста	ЗН+П	антропонім	відомий миколаєвець	письменник
Амвросія Ждахи провулок	На честь відомого миколаївця, художника	складна	ЗН+І+ П	антропонім	відомий миколаєвець	художник
Бузького Козацтва вулиця	Полки Бузького козацького війська були сформовані на південноукраїнських землях	складна	інше	історичне явище	період Козаччини	

Лікаря Митропол ьського вулиця	На честь відомого миколаївця, лікаря	складна	ЗН+Пр +П	антроп онім	відомий миколаєве ць	лікар
Староболг арська вулиця	На честь поселення болгарів	проста	ЗН+В П	топоні м	хоронім	адмініст ративний хоронім
Учительсь ка вулиця	Знаходиться поблизу школи	проста	ЗН+В П	топоні м	прагматон ім	
Балканськ ий провулок	Знаходиться поблизу цвинтаря, де поховані загиблі під час війни на Балканах	проста	ЗН+В П	топоні м	урбанонім	міський хоронім
Такелажн ий провулок	Пов'язаний із суднобудуванням	проста	ЗН+В П	заняття	суднобудів на галузь	
Боплана провулок	На честь французького картографа, інженера	проста	ЗН+П	антроп онім	неукраїнсь ких діяч	інженер
Привітна вулиця	Характеризує менталітет українців	проста	ЗН+В П	ознака	суб'єктив на оцінка	
Калиничен ка вулиця	На честь відомого миколаївця, лікаря	проста	ЗН+П	антроп онім	відомий миколаєве ць	лікар

Ламбертівська вулиця	На честь відомого миколаївця, землевласника і благодійника	проста	ЗН+П	антропонім	відомий миколаєвець	благодійник
Плевненська вулиця	На честь болгарського міста-побратима Миколаєва	проста	ЗН+В П	топонім	ойконім	астіонім
Шнеєрсона вулиця	На честь відомого миколаївця, юдейського вчителя	проста	ЗН+П	антропонім	відомий миколаєвець	вчитель
Андрія Шептицького вулиця	На честь відомого церковного діяча України, митрополита УГКЦ	складна	ЗН+І+ П	антропонім	діяч України	священик
Святительський провулок	На честь священиків	проста	ЗН+В П	заняття	церковна сфера	
Троїцька вулиця	Знаходиться поблизу Свято-Духівської церкви	проста	ЗН+В П	топонім	прагматонім	
Покровська вулиця	Знаходиться поблизу храму Пресвятої Богородиці	проста	ЗН+В П	топонім	прагматонім	
Троїцький провулок	Від однойменної вулиці	проста	ЗН+В П	топонім	урбанонім	інший годонім

I Троїцький провулок	Від однойменної вулиці	складна	Ц+ЗН+ ВП	топоні м	урбанонім	інший годонім
II Троїцький провулок	Від однойменної вулиці	складна	Ц+ЗН+ ВП	топоні м	урбанонім	інший годонім
Родинна вулиця	Характеризує менталітет українців	проста	ЗН+В П	ознака	суб'єктив на оцінка	
Кобзарська вулиця	На честь кобзарів	проста	ЗН+В П	заняття	мистецька сфера	
Водопійна вулиця	Знаходиться в межах району "Водопій"	проста	ЗН+В П	топоні м	хоронім	міський хоронім
Водопійни й провулок	Від однойменної вулиці	проста	ЗН+В П	топоні м	урбанонім	інший годонім
VI Слобідська вулиця	Історична назва з 1935 р.	складна	Ц+ЗН+ ВП	топоні м	хоронім	адмініст ративний хоронім
Антична вулиця	на території розкопали багато пам'яток античної доби	проста	ЗН+В П	ознака	інша ознака	

Ренівський провулок	На честь родини міцевих благодійників Рено	проста	ЗН+П	антропонім	Відомі миколаївці	благодійники
Черешнева вулиця	Росте найбільше черешень	проста	ЗН+В П	фітонім м	фітонім	
Ожиновий провулок	Росте найбільше кущів ожини	проста	ЗН+В П	фітонім м	фітонім	
Волонтерська вулиця	На честь волонтерів, що допомагають під час російсько-української війни	проста	ЗН+В П	заняття	військова галузь	
Миролубний провулок	Характеризує менталітет українців	проста	ЗН+В П	ознака	суб'єктивна оцінка	
І Госпітальна вулиця	Історична назва з 1935 р.	складна	Ц+ЗН+ ВП	топонім м	прагматонім	
Январьова вулиця	На честь відомого миколаївця, письменника	проста	ЗН+П	антропонім	відомий миколаєвець	письменник
Микитенка вулиця	На честь відомого миколаївця, письменника, драматурга, публіциста	проста	ЗН+П	антропонім	відомий миколаєвець	письменник

Бориса Фармаковс ького вулиця	На честь відомого миколаївця, історика, археолога	складна	ЗН+І+ П	антроп онім	відомий миколаєве ць	історик, археолог
Олександр а Янати вулиця	На честь відомого миколаївця, ботаніка	складна	ЗН+І+ П	антроп онім	відомий миколаєве ць	ботанік
Малий провулок	Складається з одного кварталу	проста	ЗН+В П	ознака	об'єктивн а ознака	
Павла Глазового вулиця	На честь відомого миколаївця, письменника, сатирика	складна	ЗН+І+ П	антроп онім	відомий миколаєве ць	письмен ник
Січових Стрільців вулиця	На честь організації Українських Січових Стрільців	складна	ЗН+В П+Пр	історич не явище	період Українськ ої революції 1917-1921 рр.	
Матвійвськ а вулиця	На честь села	проста	ЗН+В П	топоні м	ойконім	комонім
Бориса Мозолевсь кого вулиця	На честь відомого миколаївця, історика, археолога	складна	ЗН+І+ П	антроп онім	відомий миколаєве ць	історик, археолог

X Слобідська вулиця	Історична назва	складна	Ц+ЗН+ ВП	топоні м	хоронім	адмініст ративний хоронім
Белікова Балка вулиця	За назвою місцевості	складна	ЗН + ПрП+З Н2	топоні м	оронім	
Клечова Балка вулиця	За назвою місцевості	складна	ЗН + ПрП+З Н2	топоні м	оронім	
VIII Слобідська вулиця	Історична назва	складна	Ц+ЗН+ ВП	топоні м	хоронім	адмініст ративний хоронім
Сарматськ ий провулок	На честь поселення болгарів	проста	ЗН+В П	етноні м		
Гетьмана Мазени вулиця	На честь військово-політичного діяча України	складна	ЗН+Зв +П	антроп онім	діяч України	військов ий
Зелена Гірка вулиця	За назвою місцевості	складна	ЗН+В П+ЗН2	топоні м	оронім	

Салютний провулок	На честь ракетного заводу	проста	ЗН+В П	топоні м	прагматон ім	
Столярна вулиця	Історична назва з 1935 р.	проста	ЗН+В П	заняття	власне ремесло	
I Електронний провулок	Від однойменної вулиці	складна	Ц+ЗН+ ВП	топоні м	урбанонім	інший годонім
II Електронний провулок	Від однойменної вулиці	складна	Ц+ЗН+ ВП	топоні м	урбанонім	інший годонім
Вітрильна вулиця	Пов'язана із суднобудуванням	проста	ЗН+В П	заняття	суднобудів на галузь	
Правди вулиця	Характеризує менталітет українців	проста	ЗН+В П	ознака	суб'єктив на оцінка	
Успенська вулиця	Знаходиться поблизу церкви Успіння Пресвятої Богородиці	проста	ЗН+В П	топоні м	прагматон ім	
Кирило-Мефодіївський провулок	Знаходиться поблизу приділу церкви Успіння Пресвятої	проста	ЗН+В П	топоні м	прагматон ім	

	Богородиці, названого на честь Кирила Мефодія					
Богородична вулиця	Історична назва з сер. XIX ст.	складна	інше	інше	інше	
Соборна вулиця	Історична назва з 1935 р.	проста	ЗН+В П	топонім	прагматонім	
Гарнізонна вулиця	Пов'язана із військовою галуззю	проста	ЗН+В П	заняття	військова галузь	
Національної Гвардії вулиця	На честь ЗСУ	складна	інше	історичне явище	період XXI ст.	
Бойченка вулиця	На честь відомого миколаївця, письменника, перекладача	проста	ЗН+П	антропонім	відомий миколаєвець	письменник
Каразіна вулиця	На честь відомого миколаївця, вченого, громадського діяча	проста	ЗН+П	антропонім	відомий миколаєвець	громадський діяч
III Воєнна вулиця	Історична назва з 1935 р.	складна	Ц+ЗН+ ВП	заняття	військова галузь	

79-ої Бригади вулиця	На честь десантної бригади	складна	інше	історич не явище	період XXI ст.	
Чумацький провулок	Знаходиться на місці Чумацького шляху	проста	ЗН+В П	топоні м	дромонім	дромоні м
Кузнецька вулиця	Історична назва з 1935 р.	проста	ЗН+В П	заняття	власне ремесло	
Бугогардівс ька вулиця	На честь адміністративно-територіальної одиниці - Бугорадівської паланки	проста	ЗН+В П	топоні м	хоронім	адмініст ративний хоронім
Ставкова вулиця	Поблизу розташований ставок	проста	ЗН+В П	топоні м	гідронім	лімнонім
Сергія Цвєтка вулиця	На честь відомого миколаївця, вчителя, вченого, педагога	складна	ЗН+І+ П	антроп онім	відомий миколаєве ць	вчитель
Малко-Тир нівська вулиця	На честь болгарського містечка	проста	ЗН+В П	топоні м	ойконім	астіонім
І Екіпажна вулиця	Історична назва з 1835 р., перейменована у 20-ті роки ХХ ст	складна	Ц+ЗН+ ВП	заняття	військова галузь	

Шосейна вулиця	Історична назва	проста	ЗН+В П	топоні м	урбанонім	первісний годонім
Володимир а Станка вулиця	На честь відомого миколаївця, історика, археолога	складна	ЗН+І+ П	антроп онім	відомий миколаєве ць	історик, археолог
Захарія Чепіги вулиця	На честь відомого миколаївця, військового	складна	ЗН+І+ П	антроп онім	відомий миколаєве ць	військовий
Чорноморців провулок	На честь Чорноморського козачого війська	складна	ЗН+Пр П	історич не явище	період Козаччини	
Надбузька вулиця	За назвою місцевості (вулиця сполучена з берегом річки Південний Буг)	проста	ЗН+В П	топоні м	топонім/ін ше	
Отамана Бондарука провулок	На честь відомого миколаївця, військового	складна	ЗН+Зв +П	антроп онім	відомий миколаєве ць	військовий
Армійський провулок	Пов'язаний з військовою галуззю	проста	ЗН+В П	заняття	військова галузь	

Гвардійська вулиця	Пов'язана з військовою галуззю	проста	ЗН+В П	заняття	військова галузь	
Святотроїцька вулиця	Знаходиться на місці однойменного села	проста	ЗН+В П	топонім	ойконім	комонім
Мічманська вулиця	Пов'язана із суднобудуванням	проста	ЗН+В П	заняття	суднобудівна галузь	
Лікаря Ніколенка вулиця	На честь відомого миколаївця, лікаря	складна	ЗН+Пр +П	антропонім	відомий миколаєвець	лікар
Татарський провулок	На честь поселення татар	проста	ЗН+В П	етнонім		
Озерна вулиця	Поблизу розташоване озеро	проста	ЗН+В П	топонім	гідронім	лімнонім
Авіаторів вулиця	Поблизу знаходиться аеропорт	складна	ЗН+Пр П	топонім	прагматонім	
Краєзнавців вулиця	На честь місцевих краєзнавців	складна	ЗН+Пр П	заняття	краєзнавча галузь	
Погранична вулиця	Історична назва	проста	ЗН+В П	інше	інше	

Сидора Білого вулиця	На честь відомого миколаївця, військового	складна	ЗН+І+ П	антроп онім	відомий миколаєве ць	військов ий
Безіменна вулиця	Історична назва з 1835 р., перейменована у 20-ті роки ХХ ст	проста	ЗН+В П	інше	інше	
Дніпрові Чайки вулиця	На честь відомого миколаївця, письменниці	складна	ЗН+Пс	антроп онім	відома миколаївк а	
Якова Бутовича вулиця	На честь відомого миколаївця, благодійника	складна	ЗН+І+ П	антроп онім	відомий миколаєве ць	благодій ник
Ікарівський провулок	На честь яхти "Ікар", що здійснила першу в Україні навколосвітню подорож	проста	ЗН+В П	інше	інше	
Батарейна вулиця	Знаходиться на місці давнього острова Костянтинівської батареї	проста	ЗН+В П	топоні м	топонім/ін ше	
Алеко Константінова вулиця	На честь відомого миколаївця, письменника	складна	ЗН+І+ П	антроп онім	відомий миколаєве ць	письмен ник

Богоявленський проспект	На місці колишньої "дороги в Богоявленськ"	проста	ЗН+В П	топоні м	дромонім	дромоні м
Центральний проспект	Є центральною магістраллю Миколаєва	проста	ЗН+В П	ознака	об'єктивна ознака	
Троїцький проїзд	Від однойменної вулиці	проста	ЗН+В П	топоні м	урбанонім	інший годонім

Додаток Б

Лексико-семантична класифікація годонімів Миколаєва,
змінених внаслідок декомунізаційних процесів

Мотивація годонімів:	Кількість об'єктів, шт	У відсотковому відношенні, %
Топонімами	48	38,72
Антропонімами	34	27,42
Ремеслами, професіями	19	15,32
Ознаками	8	6,45

Історичними подіями, явищами	5	4,02
Фітонімами	2	1,62
Етнонімами	2	1,62
Антропотопонімами	1	0,81
Інші	5	4,02

Додаток В

Класифікація відтопонімічних годонімів Миколаєва,
змінених внаслідок декомунізаційних процесів

Мотивація відтопонімічних годонімів:	Кількість об'єктів, шт	У відсотковому відношенні, %
Урбанонімами	14	29,17
Прагматонімами	11	22,92
Хоронімами	7	14,58
Ойконімами	4	8,33

Оронімами	3	6,25
Гідронімами	2	4,17
Дрімонімами	2	4,17
Іншими топонімами	5	10,41

Додаток Г

Лексико-семантичний та структурний опис годонімів міста Вознесенська
Миколаївської області, змінених внаслідок декомунізаційних процесів

№ з/п	Назва лінійного об'єкта	Тип структури	Структурна формула	Мотивація	Мотивація
1	вул. Петра Дяченка	складна	ЗН+І+П	антропонім	військовий діяч часів Української революції 1917–1921 рр.

2	вул. Святомиколаївська	проста	ЗН+ВП	інше	
3	вул. Джерельна	проста	ЗН+ВП	топонім	гідронім
4	вул. Маріїнська	проста	ЗН+ВП	інше	
5	вул. Благовісна	проста	ЗН+ВП	інше	
6	вул. Козацька	проста	ЗН+ВП	історичні події	
7	вул. Крушельницької	проста	ЗН+П	антропонім	акторка
8	вул. Олександра Потебні	складна	ЗН+І+П	антропонім	мовознавець
9	вул. Зарічна	проста	ЗН+ВП	топонім	гідронім
10	вул. Тіниста	проста	ЗН+ВП	ознака	суб'єктивна ознака
11	вул. Довженка	проста	ЗН+П	антропонім	письменник, режисер
12	вул. Київська	проста	ЗН+ВП	топонім	адміністративний хоронім
13	вул. Калинова	проста	ЗН+ВП	фітонім	
14	вул. Одеська	проста	ЗН+ВП	топонім	адміністративний хоронім
15	вул. Володимирська	проста	ЗН+ВП	інше	
16	вул. Фонтанна	проста	ЗН+ВП	топонім	урбанонім
17	вул. Троїцька	проста	ЗН+ВП	геортонім	
18	вул. Барвінкова	проста	ЗН+ВП	фітонім	
19	вул. Щаслива	проста	ЗН+ВП	ознака	суб'єктивна ознака
20	вул. Плавнева	проста	ЗН+ВП	топонім	гелонім
21	вул. Північна	проста	ЗН+ВП	ознака	об'єктивна ознака
22	вул. Солов`їна	проста	ЗН+ВП	ознака	суб'єктивна ознака
23	вул. Рибацька	проста	ЗН+ВП	заняття	
24	вул. Соборності	проста	інше	національні міфологеми	

				або похідні від них	
25	вул. Спаська	проста	ЗН+ВП	інше	
26	вул. Слобідська	проста	ЗН+ВП	топонім	адміністративний хоронім
27	вул. Бориса Мозолевського	складна	ЗН+І+П	антропонім	археолог
28	вул. Благодатна	проста	ЗН+ВП	ознака	суб'єктивна ознака
29	вул. Західна	проста	ЗН+ВП	ознака	об'єктивна ознака
30	вул. Сокольська	проста	ЗН+ВП	топонім	адміністративний хоронім
31	вул. Соколецька	проста	ЗН+ВП	топонім	адміністративний хоронім
32	вул. Чорновола	проста	ЗН+П	антропонім	громадський діяч, політик
33	вул. Гетьманська	проста	ЗН+ВП	історичне явище	
34	вул. Горіхова	проста	ЗН+ВП	фітонім	
35	вул. Волошкава	проста	ЗН+ВП	фітонім	
36	вул. Болгарська	проста	ЗН+ВП	топонім	міський хоронім
37	вул. Черемшинова	проста	ЗН+ВП	фітонім	
38	вул. Центральна	проста	ЗН+ВП	ознака	об'єктивна ознака
39	вул. Старицького	проста	ЗН+П	антропонім	драматург
40	вул. Паркова	проста	ЗН+ВП	топонім	дрімонім
41	вул. Малашевича	проста	ЗН+П	антропонім	військовий часів Козаччини
42	вул. Таврійська	проста	ЗН+ВП	топонім	природний хоронім
43	вул. Привокзальна	проста	ЗН+ВП	топонім	прагманонім (ергонім)

44	вул. Хлібозаводська	проста	ЗН+ВП	топонім	прагманонім (ергонім)
45	вул. Покровська	проста	ЗН+ВП	геортонім	
46	вул. Омеляновича-Павленка	проста	ЗН+П	антропонім	військовий діяч часів Української революції 1917–1921 рр.
47	вул. Орлика Пилипа	складна	ЗН+І+П	антропонім	державний та військовий діяч
48	вул. Михайлівська	складна	ЗН+ВП	інше	
49	вул. Героїв України	складна	інше	історичні події	
50	вул. Різдвяна	проста	ЗН+ВП	геортонім	
51	вул. Аграрна	проста	ЗН+ВП	заняття	
52	вул. Ксеніївська	проста	ЗН+ВП	інше	
53	пров. Бачурського	проста	ЗН+П	антропонім	
54	пров. Криничний	проста	ЗН+ВП	топонім	
55	пров. В`ячеслава Чорновола	складна	ЗН+І+П	антропонім	політик, громадський діяч
56	пров. Лятошинського	проста	ЗН+П	антропонім	композитор
57	пров. Юрка Тютюнника	складна	ЗН+І+П	антропонім	військовий діяч часів Української революції 1917–1921 рр.
58	пров. Бузьких Козаків	складна	інше	історичне явище	
59	пров. Каштановий	проста	ЗН+ВП	фітонім	
60	пров. Кораловий	проста	ЗН+ВП	ознака	суб`єктивна ознака
61	пров. Миколи Василенка	складна	ЗН+І+П	антропонім	громадський діяч

62	пров. Сергія Дельвіга	складна	ЗН+І+П	антропонім	військовий діяч часів Української революції 1917–1921 рр.
63	пров. Гречаного	проста	ЗН+П	антропонім	
64	пров. Карбівничого	проста	ЗН+П	антропонім	військовий, учасник російсько-української війни 2014-2021 рр.
65	пров. Вербний	проста	ЗН+ВП	фітонім	
66	пров. Большакова	проста	ЗН+П	антропонім	
67	пров. Костенка	проста	ЗН+П	антропонім	
68	пров. Радомський	проста	ЗН+ВП	інше	
69	пров. Бикова	проста	ЗН+П	антропонім	режисер

Додаток Д

Лексико-семантичний та структурний опис годонімів міста Первомайська Миколаївської області, змінених внаслідок декомунізаційних процесів

№ з/п	Назва лінійного об'єкта	Тип структури	Структура	Мотивація	Мотивація
1	вул. Леоніда Федорова	складна	ЗН+І+П	антропонім	промисловець, машинобудівник
2	вул. Андрія Антонюка	складна	ЗН+І+П	антропонім	художник
3	вул. Катерини Білокур	складна	ЗН+І+П	антропонім	художниця

4	вул. Голтянська	проста	ЗН+ВП	топонім	адміністративний хоронім
5	вул. Театральна	проста	ЗН+ВП	топонім	прагматонім (ергонім)
6	вул. Широка	проста	ЗН+ВП	ознака	об'єктивна ознака
7	вул. Армійська	проста	ЗН+ВП	інше	
8	вул. Січнева	проста	ЗН+ВП	інше	
9	вул. Авангардна	проста	ЗН+ВП	інше	
10	вул. Олексія Некрасова	складна	ЗН+І+П	антропонім	
11	вул. Фабрична	проста	ЗН+ВП	топонім	прагматонім (ергонім)
12	вул. Бепюш Капон	складна	ЗН+І+П	антропонім	лікарка
13	вул. Кришталева	проста	ЗН+ВП	ознака	суб'єктивна ознака
14	вул. Олександрівська	проста	ЗН+ВП	інше	
15	вул. Андрія Суліми	складна	ЗН+І+П	антропонім	
16	вул. Миколи Вінграновського	складна	ЗН+І+П	антропонім	письменник
17	вул. Вокзальна	проста	ЗН+ВП	топонім	прагматонім (ергонім)
18	вул. Героїв Чорнобиля	складна	інше	історична подія	кінець ХХ ст.
19	вул. Бузького козацтва	складна	інше	історичне явище	період Козаччини
20	вул. Богопільська	проста	ЗН+ВП	топонім	адміністративний хоронім
21	вул. Василькова	проста	ЗН+ВП	фітонім	
22	вул. Якова Лобова	складна	ЗН+І+П	антропонім	радянський військовий
23	вул. Павла Глазового	складна	ЗН+І+П	антропонім	письменник
24	вул. Театральна	проста	ЗН+ВП	топонім	прагматонім (ергонім)
25	вул. Берегова	проста	ЗН+ВП	топонім	
26	вул. Жовтнева	проста	ЗН+ВП	інше	
27	вул. Щасливий	проста	ЗН+ВП	ознака	суб'єктивна ознака

28	вул. Вадима Яновича	складна	ЗН+І+П	антропонім	військовий російсько-українсько ї війни 2014-2021 рр.
29	вул. Терези Марголіс	складна	ЗН+І+П	антропонім	лікарка, меценатка
30	вул. Тараса Мазура	складна	ЗН+І+П	антропонім	військовий, загинув під час війни в Афганістані
31	вул. Кодимська	проста	ЗН+ВП	топонім	гідронім
32	вул. Пилипа Орлика	складна	ЗН+І+П	антропонім	військовий, державний діяч часів Козаччини
33	вул. Надії	проста	ЗН+Пр	інше	
34	вул. Академіка Миколи Амосова	складна	ЗН+Зв+І+П	антропонім	лікар
35	вул. Затишна	проста	ЗН+ВП	ознака	суб'єктивна ознака
36	вул. Олексія Зінов'єва	складна	ЗН+І+П	антропонім	
37	вул. Романа Слободянюка	складна	ЗН+І+П	антропонім	військовий російсько-українсько ї війни 2014-2021 рр.
38	вул. Михайла Бутенка	складна	ЗН+І+П	антропонім	
39	вул. Сергія Білоуса	складна	ЗН+І+П	антропонім	
40	вул. Єврейська	проста	ЗН+ВП	етнонім	
41	вул. Офіцерська	проста	ЗН+ВП	заняття	
42	вул. Олександра Островського	складна	ЗН+І+П	антропонім	драматург
43	вул. Михайла Хабарова	складна	ЗН+І+П	антропонім	радянський військовий
44	вул. Костя Гордієнка	складна	ЗН+І+П	антропонім	військовий і політичний діяч часів Козаччини
45	вул. Гулого-Гуленка	проста	ЗН+П	антропонім	військовий діяч часів Української революції 1917–1921 рр.
46	вул. Євгена Коновальця	складна	ЗН+І+П	антропонім	військовий діяч часів Української революції 1917–1921 рр.

47	пров. Григорія Сковороди	складна	ЗН+І+П	антропонім	філософ
48	вул. Покровська	проста	ЗН+ВП	інше	
49	пров. Малий	проста	ЗН+ВП	ознака	об'єктивна ознака
50	вул. Василя Вишиваного	складна	ЗН+І+П	антропонім	військовий діяч часів Української революції 1917–1921 рр.
51	вул. Волонтерська	проста	інше	історичне явище	період російсько-української війни 2014–2021 рр.
52	вул. Січових Стрільців	складна	ЗН+ВП+Пр	історичне явище	період революції 1917-1921 рр.
53	вул. Гетьмана Мазепи	складна	ЗН+Зв+П	антропонім	військовий часів Козаччини
54	вул. Чорноморців	проста	ЗН+ПрП	історичне явище	період Козаччини
55	пров. Захарія Чепіги	складна	ЗН+І+П	антропонім	військовий часів Козаччини
56	вул. Сидора Білого	складна	ЗН+І+П	антропонім	військовий часів Козаччини
57	пров. Отамана Бондарука	складна	ЗН+Зв+П	антропонім	військовий діяч часів Української революції 1917–1921 рр.
58	вул. Успенська	проста	ЗН+ВП	інше	
59	вул. Івана Виговського	складна	ЗН+І+П	антропонім	військовий часів Козаччини
60	вул. Героїв Небесної Сотні	складна	інше	історичне явище	період російсько-української війни 2014–2021 рр.
61	пров. Підпільників ОУН	складна	інше	історичне явище	період II Світової війни
62	пров. Дніпрової Чайки	складна	ЗН+Пс	антропонім	письменниця
63	вул. Василя Стуса	складна	ЗН+І+П	антропонім	письменник
64	пров. Данила Галицького	складна	ЗН+І+П	антропонім	державний діяч Київської Русі
65	пров. Героїв Крут	складна	інше	історичне явище	період революції 1917-1921 рр.

66	пров. Івана Пулюя	складна	ЗН+І+П	антропонім	фізик, перекладач, громадський діяч
67	вул. Академіка Слабченка	складна	ЗН+Зв+П	антропонім	історик
68	пров. Василя Симоненка	складна	ЗН+І+П	антропонім	письменник
69	вул. Романа Шухевича	складна	ЗН+І+П	антропонім	політичний і державний діяч II Світової війни
70	пров. Левка Балицького	складна	ЗН+І+П	антропонім	військовий діяч часів Української революції 1917–1921 рр.
71	вул. Івана Гонти	складна	ЗН+І+П	антропонім	військовий часів Козаччини
72	вул. Дмитра Вишневецького	складна	ЗН+І+П	антропонім	військовий часів Козаччини
73	пров. Антіна Головатого	складна	ЗН+І+П	антропонім	військовий часів Козаччини
74	вул. Олекси Гірника	складна	ЗН+І+П	антропонім	дисидент, політв'язень
75	пров. Нестора Літописця	складна	ЗН+І+П	антропонім	літописець
76	вул. Туган-Барановського	проста	ЗН+П	антропонім	військовий діяч часів Української революції 1917–1921 рр.
77	вул. Олени Пчілки	складна	ЗН+Пс	антропонім	письменниця
78	вул. Петра Грищенка	складна	ЗН+І+П	антропонім	
79	вул. Ніла Хасевича	складна	ЗН+І+П	антропонім	художник
80	вул. Василя Недайкаші	складна	ЗН+І+П	антропонім	військовий діяч часів Української революції 1917–1921 рр.
81	пров. Ірини Сенік	складна	ЗН+І+П	антропонім	поетеса, політв'язнена
82	пров. Івана Крип'якевича	складна	ЗН+І+П	антропонім	історик

83	вул. Омеляновича -Павленка	проста	ЗН+П	антропонім	військовий діяч часів Української революції 1917–1921 рр.
84	вул. Івана Багряного	складна	ЗН+І+П	антропонім	письменник
85	вул. Юрка Тютюнника	складна	ЗН+І+П	антропонім	військовий діяч часів Української революції 1917–1921 рр.
86	вул. Гайдамацька	проста	ЗН+ВП	історичне явище	період Козаччини
87	вул. Війська Запорозького	складна	інше	історичне явище	період Козаччини
88	пров. Петра Холодного	складна	ЗН+І+П	антропонім	військовий діяч часів Української революції 1917–1921 рр.
89	вул. Дмитра Абриньби	складна	ЗН+І+П	антропонім	військовий діяч часів Української революції 1917–1921 рр.
90	вул. Олександра Коротченка	складна	ЗН+І+П	антропонім	радянський військовий
91	вул. Князя Святослава	складна	ЗН+Зв+І	антропонім	військовий діяч часів Київської Русі
92	вул. Миколи Плав'юка	складна	ЗН+І+П	антропонім	військовий діяч часів Української революції 1917–1921 рр.
93	пров. Володимира Сальського	складна	ЗН+І+П	антропонім	військовий діяч часів Української революції 1917–1921 рр.
94	вул. Трояндова	проста	ЗН+ВП	фітонім	
95	вул. Володимира Чехівського	складна	ЗН+І+П	антропонім	військовий діяч часів Української революції 1917–1921 рр.
96	вул. Миколи Міхновського	складна	ЗН+І+П	антропонім	військовий діяч часів Української

					революції 1917–1921 рр.
97	вул. Отамана Григор'єва	складна	ЗН+Зв+П	антропонім	військовий діяч часів Української революції 1917–1921 рр.

Додаток Е

Лексико-семантичний та структурний опис годонімів міста Южноукраїнська Миколаївської області, змінених внаслідок декомунізаційних процесів

№ з/п	Назва лінійного об'єкта	Тип структури	Структура	Мотивація	Мотивація
1	просп. Незалежності	проста		національні міфологеми або похідні від них	
2	просп. Соборності	проста		національні міфологеми або похідні від них	
3	вул. Олімпійська	проста	ЗН+ВП	інше	
4	вул. Буго-Гардівська	проста	ЗН+ВП	топонім	природний

					хоронім
5	вул. Героїв України	складна		історичні події	
6	вул. Затишна	проста	ЗН+ВП	ознака	суб'єктивна ознака

Додаток Ж

Лексико-семантичний та структурний опис годонімів міста Снігурівки
Миколаївської області,
змінених внаслідок декомунізаційних процесів

№ з/п	Назва лінійного об'єкта	Тип структури	Структурна формула	Мотивація	Мотивація
1	вул. Зоряна	проста	ЗН+ВП	ознака	суб'єктивна ознака
2	вул. Тиха	проста	ЗН+ВП	ознака	суб'єктивна ознака
3	вул. Горіхова	проста	ЗН+ВП	фітонім	
4	вул. Калинова	проста	ЗН+ВП	фітонім	
5	вул. Вишнева	проста	ЗН+ВП	фітонім	

6	вул. Привокзальна	проста	ЗН+ВП	топонім	прагматонім (ергонім)
7	вул. Братня	проста	ЗН+ВП	ознака	суб'єктивна ознака
8	вул. Михайла Коцюбинського	складна	ЗН+І+П	антропонім	письменник
9	вул. Центральна	проста	ЗН+ВП	ознака	об'єктивна ознака
10	вул. Лугова	проста	ЗН+ВП	топонім	дрімонім
11	вул. Волошкова	проста	ЗН+ВП	фітонім	
12	вул. Квіткова	проста	ЗН+ВП	фітонім	
13	вул. Світла	проста	ЗН+ВП	ознака	суб'єктивна ознака
14	вул. Весняна	проста	ЗН+ВП	ознака	суб'єктивна ознака
15	вул. Янтарна	проста	ЗН+ВП	ознака	суб'єктивна ознака
16	вул. лікаря Горбурова	складна	ЗН+Пр+П	антропонім	лікар
17	вул. Бузкова	проста	ЗН+ВП	фітонім	
18	вул. Паркова	проста	ЗН+ВП	топонім	дрімонім
19	пров. Братній	проста	ЗН+ВП	ознака	суб'єктивна ознака
20	пров. Янтарний	проста	ЗН+ВП	ознака	суб'єктивна ознака
21	пров. Дитячий	проста	ЗН+ВП	ознака	суб'єктивна ознака
22	вул. Валерія Бойченка	складна	ЗН+І+П	антропонім	письменник, уродженець краю
23	вул. Олеся Гончара	складна	ЗН+І+П	антропонім	письменник
24	вул. Сергія Єфремова	складна	ЗН+І+П	антропонім	літературознавець, державний діяч
25	пров. Пилипа Орлика	складна	ЗН+І+П	антропонім	військовий і державний діяч часів Козаччини
26	вул. Дмитра Донцова	складна	ЗН+І+П	антропонім	літературний критик, державний діяч
27	пров. Гетьмана Мазепи	складна	ЗН+Зв+П	антропонім	військовий і державний діяч часів Козаччини
28	вул. Гетьмана Сагайдачного	складна	ЗН+Зв+П	антропонім	військовий і державний діяч часів Козаччини
29	вул. Дмитра Дорошенка	складна	ЗН+І+П	антропонім	військовий і військовий діяч часів Української

					революції 1917–1921 рр.
30	вул. В'ячеслава Чорновола	складна	ЗН+І+П	антропонім	політичний і державний діяч
31	вул. Митрополита Шептицького	складна	ЗН+Зв+П	антропонім	релігійний діяч
32	пров. Остапа Вишні	складна	ЗН+І+П	антропонім	письменник
33	вул. 200-річчя Снігурівки	складна	інше	геортонім	
34	вул. Йосифа Сліпого	складна	ЗН+І+П	антропонім	релігійний діяч

Додаток К

Лексико-семантичний та структурний опис годонімів міста Очакова
Миколаївської області, змінених внаслідок декомунізаційних процесів

№ з/п	Назва лінійного об'єкта	Тип структури	Структурна формула	Мотивація	Мотивація
1	вул. Троїцька	проста	ЗН+ВП	інше	
2	вул. Покровська	проста	ЗН+ВП	інше	
3	вул. Кобзаря	проста	ЗН+П	не вдалося визначити	
4	вул. Будівельників	проста	ЗН+Пр	заняття	
5	вул. Слобідська	проста	ЗН+ВП	топонім	адміністративний

					хоронім
6	вул. Гетьманська	проста	ЗН+ВП	історичне явище	
7	вул. Соборна	проста	ЗН+ВП	національні міфологеми або похідні від них	
8	вул. Старофортечна	проста	ЗН+ВП	топонім	прагматонім (ергонім)
9	вул. Лоцманська	проста	ЗН+ВП	заняття	
10	вул. Торгова	проста	ЗН+ВП	топонім	міський хоронім
11	вул. Балкова	проста	ЗН+ВП	топонім	
12	вул. Паркова	проста	ЗН+ВП	топонім	дрімонім
13	вул. Нікольська	проста	ЗН+ВП	інше	
14	вул. Рибацька	проста	ЗН+ВП	заняття	
15	вул. Левадійська	проста	ЗН+ВП	топонім	
16	вул. Таврійська	проста	ЗН+ВП	топонім	природний хоронім
17	вул. Кінбурнська	проста	ЗН+ВП	топонім	природний хоронім
18	вул. Спаська	проста	ЗН+ВП	інше	
19	вул. Бориса Фармаковського	складна	ЗН+І+П	антропонім	історик, археолог
20	вул. Пилипа Морачевського	складна	ЗН+І+П	антропонім	письменник
21	вул. Петра Холодного	складна	ЗН+І+П	антропонім	вчений, хімік, художник
22	вул. Олексія Галкина	складна	ЗН+І+П	антропонім	військовий діяч часів Української революції 1917–1921 рр.

Додаток Л

Лексико-семантичний та структурний опис годонімів міста Нового Буга
Миколаївської області, змінених внаслідок декомунізаційних процесів

№ з/п	Назва лінійного об'єкта	Тип структури	Структурна формула	Мотивація	Мотивація
1	вул. Волонтерів	проста	ЗН+Пр	історичне явище	XXI ст.
2	вул. Бузького полку	складна	інше	історичне явище	Козаччина
3	вул. Григорія Сковороди	складна	ЗН+І+П	антропонім	філософ, просвітник
4	вул. Максима	складна	ЗН+І+П	антропонім	військовий часів

	Залізняка				Козаччини
5	вул. Гімназійна	проста	ЗН+ВП	топонім	прагматонім (ергонім)
6	вул. Водопровідна	проста	ЗН+ВП	топонім	
7	вул. Грушевського	проста	ЗН+І	антропонім	історик, державний діяч
8	вул. Площа Свободи	складна	інше	національні міфологеми або похідні від них	
9	вул. Визволителів	проста	ЗН+Пр	історичне явище	II Світова війна
10	вул. Вокзальна	проста	ЗН+ВП	топонім	прагматонім (ергонім)
11	вул. Миколаївська	проста	ЗН+ВП	топонім	адміністративний хоронім
12	вул. Вишнева	проста	ЗН+ВП	фітонім	
13	вул. Козацька	проста	ЗН+ВП	історичне явище	Козаччина
14	вул. Новопавлівська	проста	ЗН+ВП	топонім	адміністративний хоронім
15	вул. Армійська	проста	ЗН+ВП	інше	
16	вул. Хліборобів	проста	ЗН+Пр	заняття	
17	вул. Вернадського	проста	ЗН+І	антропонім	вчений
18	вул. Ярослава Мудрого	складна	ЗН+І+П	антропонім	державний і військовий діяч часів Київської Русі
19	вул. Енергетиків	проста	ЗН+Пр	заняття	
20	вул. Січових Стрільців	складна	інше	історичне явище	Українська революція 1917–1921 рр.
21	вул. Степана Крижанівського	складна	ЗН+І+П	антропонім	письменник, уродженець Нового Буга
22	вул. Романа Шухевича	складна	ЗН+І+П	антропонім	військовий часів II Світової війни, державний діяч
23	вул. Василя Кука	складна	ЗН+І+П	антропонім	військовий часів II Світової війни
24	вул. Спиридона Черкасенка	складна	ЗН+І+П	антропонім	письменник, уродженець Нового Буга

25	вул. Євгена Маланюка	складна	ЗН+І+П	антропонім	письменник
26	вул. Миколи Міхновського	складна	ЗН+І+П	антропонім	політичний і громадський діяч
27	вул. Миколи Аркаса	складна	ЗН+І+П	антропонім	письменник, композитор, культурно-освітній діяч, уродженець Миколаївщини
28	вул. Героїв Небесної Сотні	складна	інше	історичне явище	XXI ст.
29	вул. Івана Огієнка	складна	ЗН+І+П	антропонім	вчений, державний і релігійний діяч
30	вул. Пилипа Орлика	складна	ЗН+І+П	антропонім	військовий і державний діяч часів Козаччини
31	вул. Платона Черненка	складна	ЗН+І+П	антропонім	військовий діяч часів Української революції 1917–1921 рр.
32	вул. Євдокії Завалій	складна	ЗН+І+П	антропонім	військова діячка часів II Світової війни, уродженка Нового Бугу
33	вул. Якова Куцого	складна	ЗН+І+П	антропонім	військовий діяч Козаччини, засновник Нового Буга
34	вул. Олени Теліги	складна	ЗН+І+П	антропонім	письменниця, діячка ОУН
35	вул. Валерія Бойченка	складна	ЗН+І+П	антропонім	письменник, народився на Миколаївщині
36	вул. Володимира Мельникова	складна	ЗН+І+П	антропонім	військовий російсько-української війни 2014-2021 рр.
37	вул. Ірини Сенік	складна	ЗН+І+П	антропонім	письменниця, політв'язнена
38	вул. Олега Ольжича	складна	ЗН+І+П	антропонім	письменник
39	вул. УНР	проста	інше	топонім	адміністративний хоронім

Додаток М

Лексико-семантичний та структурний опис годонімів міста Нової Одеси
Миколаївської області, змінених внаслідок декомунізаційних процесів

№ з/п	Назва лінійного об'єкта	Тип структури	Структурна формула	Мотивація	Мотивація
1	вул. Затишна	проста	ЗН+ВП	ознака	суб'єктивна ознака
2	вул. Слобідська	проста	ЗН+ВП	топонім	адміністративний хоронім
3	вул. Гайдамацька	проста	ЗН+ВП	історичне явище	період Козаччини
4	вул. Незалежності	проста	інше	національні міфологеми або похідні від них	
5	вул. Федора Осадчого	складна	ЗН+І+П	антропонім	військовий і державний діяч періоду Козаччини, першопоселенець міста
6	вул. Камневата	проста	ЗН+ВП	топонім	міський хоронім
7	вул. Калинова	проста	ЗН+ВП	фітонім	
8	вул. Джерельна	проста	ЗН+ВП	топонім	
9	вул. Одеська	проста	ЗН+ВП	топонім	адміністративний хоронім
10	вул. Авангардна	проста	ЗН+ВП	ознака	суб'єктивна ознака
11	вул. Слов'янська	проста	ЗН+ВП	етнонім	
12	вул. Хліборобів	проста	ЗН+Пр	заняття	
13	вул. Центральна	проста	ЗН+ВП	ознака	об'єктивна ознака
14	вул. Українська	проста	ЗН+ВП	ознака	суб'єктивна ознака
15	вул. Ковалівська	проста	ЗН+ВП	топонім	адміністративний топонім
16	вул. Зоряна	проста	ЗН+ВП	ознака	суб'єктивна ознака
17	вул. Петрівська	проста	ЗН+ВП	антропонім	інше
18	вул. Армійська	проста	ЗН+ВП	інше	
19	вул. Героїв України	складна	інше	історичне явище	період ХХІ ст.
20	вул. Спаська	проста	ЗН+ВП	інше	
21	вул. Соборна	проста	ЗН+ВП	національні міфологеми або похідні від них	
22	вул. Весняна	проста	ЗН+ВП	ознака	суб'єктивна ознака
23	вул. Дружби	проста	інше	інше	
24	пров. Богдана Хмельницького	складна	ЗН+І+П	антропонім	військовий і державний діяч періоду Козаччини

25	вул. Миколи Хвильового	складна	ЗН+І+П	антропонім	письменник
26	вул. Данила Лимаренка	складна	ЗН+І+П	антропонім	військовий діяч часів Української революції 1917–1921 рр.

Додаток Н

Лексико-семантичний та структурний опис годонімів міста Баштанки
Миколаївської області, змінених внаслідок декомунізаційних процесів

№ з/п	Назва лінійного об'єкта	Тип структури	Структурна формула	Мотивація	Мотивація
1	вул. Семена Бойченка	складна	ЗН+І+П	антропонім	спортсмен
2	вул. Квітнева	проста	ЗН+ВП	фітонім	
3	вул. Європейська	проста	ЗН+ВП	топонім	адміністративний хоронім
4	вул. Андрія Гладкова	складна	ЗН+І+П	антропонім	військовий
5	вул. Гідності	проста	інше	національні міфологеми або похідні від них	
6	вул. Енергетиків	проста	інше	заняття	
7	вул. Василя Єрешка	складна	ЗН+І+П	антропонім	землероб
8	вул. Захисників Вітчизни	складна	інше	інше	
9	вул. Героїв	проста	інше	інше	
10	вул. Дмитра Боровика	складна	ЗН+І+П	антропонім	громадсько-політичний діяч
11	вул. Миколи Василенка	складна	ЗН+І+П	антропонім	громадсько-політичний діяч
12	вул. Героїв Небесної Сотні	складна	інше	історичні події	
13	вул. Підпільників ОУН	складна	інше	історичні події	
14	вул. Лугова	проста	ЗН+ВП	топонім	дрімонім
15	вул. Південна	проста	ЗН+ВП	ознака	об'єктивна ознака
16	вул. Свободи	проста	інше	національні міфологеми або похідні від них	